

Unia Europejska 2021-2027

Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury

Fundusze Europejskie dla Rybactwa

projekt programu wsparcia sektora rybactwa w Polsce
w perspektywie finansowej UE 2021-2027

MINISTERSTWO
**ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI**

Warszawa, wrzesień 2021

Kod CCI	
Tytuł w języku angielskim	
Tytuł w języku narodowym	Fundusze Europejskie dla Rybactwa
Wersja	1.0
Pierwszy rok	2021
Ostatni rok	2027
Kwalifikowalny od	2021-01-01
Kwalifikowalny do	2029-12-31
Nr decyzji Komisji	
Data decyzji Komisji	
Nr decyzji zmieniającej w sprawie państwa członkowskiego	
Data wejścia w życie decyzji zmieniającej w sprawie państwa członkowskiego	
Przesunięcie inne niż istotne (art. 24.5 CPR)	Tak / Nie
Dany fundusz	☐ EFRR
	☐ Fundusz Spójności
	☐ EFS+
	☐ FST
	☒ EFMRA

1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki

Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa jest instrumentem wsparcia sektorów rybactwa i gospodarki morskiej w Polsce. Program ten jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury (EFMRA) wchodzącego w skład Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych (EFSI). Program zaprojektowany został z myślą o płynnej kontynuacji wsparcia udzielanego sektorowi rybactwa w perspektywie finansowej UE 2014-2020, kiedy to środki z Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego wdrażane były za pośrednictwem Programu Operacyjnego „Rybactwo i Morze”.

W ramach programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa wdrażane są wszystkie cztery priorytety EFMRA: (1) wspieranie zrównoważonego rybołówstwa oraz odbudowy i ochrony żywych zasobów wodnych, (2) wspieranie zrównoważonej działalności w zakresie akwakultury oraz przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rybołówstwa i akwakultury, przyczyniając się w ten sposób do bezpieczeństwa żywnościowego w Unii, (3) sprzyjanie zrównoważonej niebieskiej gospodarce na obszarach przybrzeżnych, wyspiarskich i śródlądowych oraz wspieranie rozwoju społeczności rybackich i sektora akwakultury, (4) wzmocnienie międzynarodowego zarządzania oceanami oraz przyczynianie się do zapewnienia bezpieczeństwa i czystości mórz i oceanów, ochrony na nich, a także zrównoważonego zarządzania nimi – co zostało ustalone na podstawie identyfikacji potrzeb przeprowadzonej w ramach analizy SWOT.

Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa wspiera cele wspólnej polityki rybołówstwa, unijnej polityki morskiej oraz międzynarodowych zobowiązań Unii w dziedzinie zarządzania oceanami, przyczyniając się do promowania zrównoważonego rybołówstwa i ochrony żywych zasobów morza, zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego dzięki dostawom produktów rybołówstwa i akwakultury, rozwoju zrównoważonej niebieskiej gospodarki oraz zapewnienia zdrowego stanu, bezpieczeństwa i czystości mórz i oceanów, ochrony na nich, a także do zrównoważonego zarządzania nimi.

Mając na uwadze konieczność zachowania spójności polityk UE i realizujących je programów, na etapie programowania dołożono staranności, aby cele programu nie pozostawały w sprzeczności z celami polityki spójności, wspólnej polityki rolnej, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich, funduszu InvestEU, instrumentów odbudowy europejskiej gospodarki dotkniętej kryzysem, programu LIFE, Europejskiego Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz i umożliwiały osiągnięcie synergii pomiędzy nimi.

Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa jest komplementarny ze Strategią UE dla regionu Morza Bałtyckiego (SUERMB). Implementacja tej strategii odbywa się poprzez Zrewidowany Plan Działań (EU Strategy for the Baltic Sea Region Action Plan, opublikowany w lutym 2021 r.), który opiera się na trzech celach głównych: poprawa jakości ekosystemu Bałtyku, poprawa spójności regionu oraz wzrost dobrobytu; oraz dziewięciu celach szczegółowych: czysta woda w morzu, bogata i zdrowa przyroda, czysta i bezpieczna żegluga, niezawodne rynki energii, dobre warunki transportowe, łączenie ludzi w regionie, lepsza współpraca w zwalczaniu przestępczości transgranicznej, poprawa globalnej konkurencyjności regionu Morza Bałtyckiego, oraz adaptacja do zmian klimatu, zapobieganie i zarządzanie ryzykiem. W Planie określono Obszary Tematyczne ukierunkowane na wdrażanie poszczególnych działań SUERMB. Operacje zaprojektowane w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa wpisują się w następujące Obszary Tematyczne: 3 Biogospodarka, 5 Czysta żegluga, 7 Energia, 8 Planowanie przestrzenne, 10 Turystyka, 11 Kultura, 12 Innowacje. Realizacja tych operacji może również mieć pośredni udział w innych Obszarach Tematycznych tj. 1 Biogeny, 2 Substancje niebezpieczne, 4 Bezpieczna żegluga, 13 Zdrowie, czy 14 Edukacja.

Kierunki interwencji programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa są spójne z Umową Partnerstwa na lata 2021-2027. Wdrażane priorytety EFMRA przyczyniają się do realizacji celu polityki 2 Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem oraz zrównoważonej mobilności miejskiej (CP2) oraz celu polityki 5 Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych (CP5), zawartych w rozporządzeniu o przepisach wspólnych, co wynika bezpośrednio z rozporządzenia o EFMRA. Cele te są realizowane odpowiednio przez działania objęte priorytetem 1, 2 i 4 w odniesieniu do CP2 oraz priorytetem 3 w odniesieniu do CP5.

Określając cele strategiczne programu starano się uwzględnić, w jak najszerszym zakresie, globalne trendy wynikające z ogólnosiątkowych uwarunkowań środowiskowych, gospodarczych i społecznych, wśród których za najważniejsze uznano: (1) ocieplenie i zmiany klimatu, (2) wzrost zanieczyszczenia środowiska naturalnego i utrata bioróżnorodności, (3) wzrost uprzemysłowienia i urbanizacji, (4) rosnący popyt na energię, (5) rozwój cyfryzacji i automatyzacji pracy, (6) starzenie się społeczeństw krajów rozwiniętych, (7) malejące bezpieczeństwo żywnościowe.

Polska jako kraj nadbałtycki, wiąże rozwój sektora rybactwa ze stanem ekosystemu Morza Bałtyckiego. Realizacja

programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa przyczynia się do niwelowania słabych stron gospodarki rybackiej określonych w regionalnych analizach dla basenów morskich przygotowanych przez KE (Regional sea basin analyses regional challenges in achieving the objectives of the common fisheries policy – a sea basin perspective to guide EMFF programming). Ponadto, **program ten przyczynia się do realizacji zaleceń grupy HELCOM FISH realizującej działania wynikające z Konwencji helsińskiej**, której Polska jest sygnatariuszem. Prace w ramach HELCOM obejmują zagadnienia tj. transport morski, zanieczyszczenie środowiska morskiego, czy ochrona morskiej przyrody, stan zasobów oraz presja człowieka na gatunki ryb, które stanowią ważne ogniwo w łańcuchu pokarmowym i są elementem ekosystemu Morza Bałtyckiego. W efekcie prac grupy HELCOM FISH formułowane są wytyczne dla państw nadbałtyckich odnośnie do proponowanych działań prewencyjnych i naprawczych z zakresu rybołówstwa i akwakultury, wśród których do najbardziej istotnych należą zalecenia w zakresie: konieczności poprawy monitoringu przyłowu gatunków chronionych w ramach unijnego programu zbioru danych rybackich; konieczności wdrażania bardziej przyjaznych dla środowiska narzędzi połowowych; zapewnienia właściwych działań ochronnych dla gatunków ryb dwuśrodowiskowych czy konieczności ograniczania emisji zanieczyszczeń pochodzących z akwakultury.

Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa zaprojektowany został z myślą o **zapewnieniu wsparcia dla wdrażania celów Dyrektywy Siedliskowej i Dyrektywy Ptasiej**. Na obszarach morskich, cele te mogą być realizowane dzięki finansowaniu działań takich jak ograniczanie przypadkowego połowu (przyczyniającego się do ochrony zagrożonych gatunków takich jak bałtyckie morświny czy morskie ptaki), czy poprzez działania zmierzające do ograniczania konfliktów na styku rybołówstwo i gatunki chronione, w tym zapewniania rekompensat za straty powodowane w połowach przez ptaki i ssaki morskie. Na obszarach śródlądowych działania będą dotyczyły między innymi poprawy drożności rzek i odbudowy właściwych siedlisk w celu zapewnienia dróg migracji i miejsc rozrodu dla ryb dwuśrodowiskowych, czy utrzymania ekstensywnej gospodarki rybackiej na obszarach stawowych będących jednocześnie obszarami NATURA2000. Istotnym elementem powinien być również rozwój infrastruktury turystycznej i edukacyjnej w zakresie gatunków ryb i gospodarki rybackiej na obszarach NATURA2000.

Kolejny element brany pod uwagę przy projektowaniu wsparcia w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa to konieczność zahamowania tempa zmian klimatu, ochrona, zachowanie i poprawa kapitału naturalnego oraz ochrona zdrowia i dobrostanu obywateli przed zagrożeniami i negatywnymi skutkami związanymi ze środowiskiem. W pakiecie unijnych dokumentów legislacyjnych na perspektywę finansową 2021-2027 określono, że min. 30% alokacji EFMRA zasili działania na rzecz realizacji celów klimatycznych i środowiskowych, dzięki czemu sektor rybactwa zostanie aktywnie włączony w proces transformacji opisany w strategii UE opublikowanej w roku 2019 i znanej jako Europejski Zielony Ład. **Instytucja zarządzająca, współpracując z partnerami spoza administracji w ramach grupy roboczej ds. opracowania programu na perspektywę finansową 2021-2027, starała się, aby działania projektowane dla realizacji wsparcia z EFMRA jak najszerszej wpisywały się w cele wytyczone w Europejskim Zielonym Ładzie.**

Jednym z największych wyzwań dla sektora rybactwa w najbliższym czasie będzie **transformacja w kierunku działalności niskoemisyjnej i gospodarki o obiegu zamkniętym**. Jest to szczególnie istotny kierunek rozwoju ze względu na występowanie ograniczonej ilości surowców nieodnawialnych przy stale rosnącym zapotrzebowaniu na nie. Działalność niskoemisyjna oznaczać będzie wdrożenie bezemisyjnych procesów produkcyjnych, bezemisyjnego transportu, czy przejście na bezemisyjne źródła energii. Równie istotnym elementem w dążeniu do osiągnięcia neutralności klimatycznej będzie wdrażanie modelu gospodarki o obiegu zamkniętym. W roku 2020 KE uaktualniła Plan działania UE dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym, który ma na celu realizację idei GOZ, a więc budowę gospodarki, w której zasoby są wykorzystywane w sposób efektywny, obejmującej obniżenie zasobochłonności procesów produkcyjnych, a także minimalizację powstawania odpadów, w tym rozwój odzysku surowców wtórnych. Zasoby mają być wykorzystywane zgodnie z łańcuchem wartości. Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa, poprzez zaprojektowane do wsparcia działania, powinien wносить wkład w osiągnięcie tych celów i przyczynić się do zmniejszenia emisyjności sektora rybackiego.

Kolejnym istotnym wyzwaniem dla sektora rybactwa i gospodarki morskiej będzie **transformacja cyfrowa prowadząca zarówno do optymalizacji procesów produkcyjnych czy rozwoju nowoczesnego społeczeństwa, jak również zwalczania zmian klimatu**. Proces transformacji cyfrowej społeczeństwa oraz gospodarka z udziałem algorytmów są wielkim wyzwaniem rozwojowym kolejnych lat. Strategia cyfrowa UE wskazuje, że najważniejsze obszary w transformacji cyfrowej to: (1) technologia, która działa na rzecz ludzi czyli m.in. inwestowanie w umiejętności cyfrowe społeczeństwa oraz ochrona przed cyberzagrożeniami, (2) sprawiedliwa i konkurencyjna gospodarka cyfrowa czyli m.in. zapewnienie dostępu do wysokiej jakości danych przy jednoczesnym zapewnieniu ochrony danych osobowych i danych wrażliwych, (3) otwarte, demokratyczne i zrównoważone społeczeństwo czyli m.in. wykorzystanie technologii, aby pomóc Europie w osiągnięciu neutralności klimatycznej do 2050 r. Istotną barierą dla cyfryzacji w sektorze rybactwa może być brak dostatecznej wiedzy dotyczącej praktycznego zastosowania rozwiązań cyfrowych w ramach prowadzonej działalności wśród osób zajmujących się rybołówstwem i akwakulturą. Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa będzie wspierał działania z zakresu B+R mające na celu poszukiwanie nowych rozwiązań technologicznych, działania ukierunkowane na zacieśnianie współpracy środowiska z ośrodkami naukowo-badawczymi, jak również upowszechnienie rozwiązań cyfrowych oraz wzmocnienie popytu na kompetencje cyfrowe wśród przedsiębiorców, czy wsparcie rozbudowy baz danych i zwiększenia wykorzystania nowych technologii w procesie pozyskiwania, gromadzenia i wykorzystania danych środowiskowych.

W roku 2015 Polska stała się sygnatariuszem Rezolucji Organizacji Narodów Zjednoczonych przyjmującej dokument znany jako Agenda 2030 (Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju). Cele Agendy

2030 realizowane są poprzez Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR) oraz dziewięć strategii sektorowych w tym Strategię Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030 (SZRWRiR). Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa jest spójny z krajowymi dokumentami strategicznymi, w tym z SOR i SZRWRiR.

Środki finansowe programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa skierowane są do podmiotów działających w sektorze rybołówstwa morskiego i śródlądowego, akwakultury, przetwórstwa i wprowadzania do obrotu produktów rybołówstwa i akwakultury, podmiotów odpowiedzialnych za kontrolę i egzekwowanie przepisów WPRyb oraz zbieranie danych rybackich, Rybackich Lokalnych Grup Działania, podmiotów odpowiedzialnych za monitoring i nadzór obszarów morskich, a także podmiotów pełniących funkcje straży przybrzeżnej. Przystępując do prac nad nową perspektywą finansową 2021-2027, **instytucja zarządzająca odbyła szereg spotkań konsultacyjnych z interesariuszami programu w celu określenia potrzeb i oczekiwań środowiska wobec nowego programu.** Określając główne priorytety na lata 2021-2027 uwzględniono uwarunkowania funkcjonowania poszczególnych sektorów polskiej gospodarki morskiej i rybackiej, uwarunkowania regionalne, w tym drastyczne ograniczenia możliwości wykonywania działalności komercyjnej przez polskich rybaków morskich wynikające przede wszystkim z liczebności i kondycji żywych zasobów Morza Bałtyckiego. Wzięto pod uwagę również uwarunkowania wynikające z wystąpienia pandemii COVID-19 i skutków społeczno-gospodarczych wynikających z ograniczeń w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej, czy funkcjonowania określonych instytucji i zakładów pracy.

Wystąpienie pandemii COVID-19 stało się bezprecedensową sytuacją kryzysową w skali kraju o wciąż trudnym do przewidzenia konsekwencjach i kierunku rozwoju. Na etapie opracowywania programu uwzględniono wstępną ocenę wpływu pandemii na kondycję sektora, zakładając że w dalszym okresie skutki kryzysu społeczno-ekonomicznego mogą się nasilić. Dlatego podjęto decyzję, iż kierunki wsparcia programu muszą być określone w sposób maksymalnie elastyczny, umożliwiający jego swobodne zmiany. W szczególności wzięto pod uwagę, iż sektor rybołówstwa i akwakultury ucierpiał szczególnie z powodu zakłóceń rynku, które wynikały ze znaczącego spadku popytu wskutek epidemii COVID-19. Zamknięcie miejsc sprzedaży, rynków, punktów zbytu i sieci dystrybucji spowodowało znaczny spadek cen i wielkości sprzedaży, co z kolei spowodowało zachwianie płynności finansowej i aktywności gospodarczej, szczególnie w przypadku MSP i podmiotów o niewielkiej rentowności, niedysponujących wolnymi zasobami finansowymi. Spadek popytu i cen, w połączeniu z wrażliwym i złożonym charakterem łańcucha dostaw, sprawił, że działalność flot rybackich i producentów żywności pochodzenia morskiego przyniosła straty. W związku z tym rybacy zostali zmuszeni do pozostania w portach, a hodowcy z sektora akwakultury byli zmuszeni dokonać odrzutów lub zniszczyć swoje produkty. Znacznie osłabił też eksport w wyniku zamknięcia granic i wynikających z tego utrudnień transportowych. Wprowadzone obostrzenia w zakresie edukacji, dostępu do służby zdrowia znacząco pogorszyły warunki życia na obszarach zależnych od rybactwa powodując odpływ pracowników z branży przetwórstwa. Uwzględniając powyższe doświadczenia, w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa zaprojektowano działania o charakterze interwencyjnym, które powinny zostać uruchomione w wypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej.

Równie istotny wpływ na sytuację sektora rybactwa mają skutki kryzysu dorszowego i ograniczenia możliwości prowadzenia działalności połowowej na Morzu Bałtyckim. Kryzys ten wpłynął bezpośrednio na sytuację ekonomiczną armatorów statków rybackich, przetwórców oraz zatrudnionych przez nich pracowników i ich rodziny. Wprowadzenie od 2019 r. drastycznej redukcji kwot połowowych dorsza spowodowało ograniczenie połowów komercyjnych, zamknięcie połowów rekreacyjnych oraz zapaść działalności przetwórczej bazującej na dorszu. Natomiast wystąpienie pandemii COVID-19 uniemożliwiło wdrożenie efektywnych mechanizmów pomocy strukturalnej w sytuacji braku możliwości prowadzenia działalności. Niepewność działalności podmiotów wykonujących rybołówstwo komercyjne, potęguje dodatkowo możliwość ograniczenia lub zamknięcia w przyszłości połowów łososia na obszarze Morza Bałtyckiego. Ograniczenie to będzie miało istotny wpływ na ekonomiczną sytuację armatorów statków rybackich, załogi oraz ich rodziny.

Kolejnym czynnikiem brany pod uwagę w procesie programowania jest skala i zakres potrzeb strukturalnych i inwestycyjnych oraz niezbędnych działań umożliwiających sprawne i efektywne funkcjonowanie poszczególnych gałęzi sektora rybactwa. **Na podstawie przeprowadzonej analizy SWOT określono wspólne cele dla programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa**, których realizacja następować będzie za pomocą działań zaprojektowanych dla poszczególnych priorytetów:

- podniesienie rentowności gospodarstw rybackich i innych podmiotów funkcjonujących w sektorze rybactwa m.in. poprzez: wdrażanie innowacji, dywersyfikację działalności i różnicowanie dochodów, inwestycje produkcyjne i pozaprodukcyjne (w poprawę infrastruktury w portach i miejscach wyładunku, czy poprawę infrastruktury dojazdowej), skracanie łańcucha dostaw i wzmocnienie sieci dystrybucji, budowanie silnych marek i utrzymanie pozycji lidera UE w produkcji ryb, dywersyfikację źródeł surowca i asortymentu produktów, czy pobudzanie przedsiębiorczości;
- zapewnienie wymiany pokoleniowej m.in. poprzez: promowanie zawodu rybaka i ichtiologa oraz zatrudnienia w przetwórstwie, zachęty ekonomiczne do rozpoczęcia pracy lub pozostania w zawodzie ludzi młodych, zwiększenie dopasowania programów nauczania do potrzeb sektora, czy zacieśnianie współpracy ośrodków badawczych z praktykami;
- zapewnienie bioróżnorodności ekosystemów wodnych m.in. poprzez: prowadzenie gospodarki zarybieniowej, zapobieganie eutrofizacji, monitoring obszarów chronionych, wsparcie chowu i hodowli gatunków ryb, których populacje naturalne są zagrożone lub wymagają odtworzenia, rekompensaty za straty spowodowane przez gatunki chronione, czy popularyzację wiedzy w zakresie ochrony środowiska;

- przeciwdziałanie zmianom klimatu i zmniejszenie emisji CO₂ m.in. poprzez: wymianę silników i inwestycje w zakresie energooszczędności i dywersyfikacji źródeł energii, zwiększenie zastosowania OZE, promowanie modelu gospodarki neutralnej środowiskowo i o obiegu zamkniętym, racjonalizowanie gospodarki wodą i odpadami, promowanie korzystania z materiałów biodegradowalnych i pochodzących z recyklingu;
- budowanie modelu działalności (gospodarki) odpornej na zagrożenia m.in. poprzez: zapewnienie mechanizmu interwencyjnego na wypadek wystąpienia siły wyższej i incydentów środowiskowych tj. powódź, susza czy incydenty związane ze zdrowiem publicznym, poprawę bezpieczeństwa i warunków pracy, cyfryzację i rozwój e-handlu, czy likwidację obszarów wykluczenia;
- budowanie zdolności opartej na wiedzy m.in. poprzez: promowanie nowych metod zarządzania i organizacji produkcji, wsparcie współpracy w ramach B+R, promowanie zrzeszeń, promowanie budowania sieci partnerstw oraz udziału w krajowych i zagranicznych seminariach i warsztatach, wsparcie współpracy międzyinstytucjonalnej i wymiany wiedzy, poprawę współpracy pomiędzy przedstawicielami sektora a jednostkami naukowo-badawczymi na rzecz realizacji potrzeb badawczych (np. w zakresie badania oddziaływania rybołówstwa i akwakultury na ekosystemy), szkolenia dla użytkowników wód w zakresie celów strategii zrównoważonego rozwoju obszarów chronionych wynikających z wdrażania dyrektyw ptasiej i siedliskowej, dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej, strategii na rzecz tworzyw sztucznych w gospodarce o obiegu zamkniętym czy funkcjonowania sieci NATURA2000, popularyzację wiedzy wśród społeczeństwa z zakresu potencjału rozwojowego niebieskiej gospodarki, ochrony środowiska, segregacji odpadów, czystości i jakości wody oraz powietrza;
- budowanie potencjału rozwojowego poprzez zacieśnianie więzi kulturowych m.in. poprzez: promowanie dziedzictwa regionalnego (w tym unikatowych produktów regionalnych wytwarzanych tradycyjnymi metodami), popularyzację wiedzy na temat tradycji rybackich, znaczenia przyrody i dbałości o klimat, rozwój turystyki i szeroko rozumianą promocję sektora i terenów rybackich;
- zapewnienie sprawnego systemu instytucjonalnego w zakresie kontroli i egzekwowania oraz poprawa efektywności działań kontrolnych m.in. poprzez: zakup statków i środków technicznych niezbędnych do prawidłowego wykonywania zadań inspekcyjnych, szkolenia dla pracowników instytucji zaangażowanych w proces kontroli, budowę i rozbudowę cyfrowych baz danych, czy modernizację systemu służącego do przeprowadzania analizy ryzyka na potrzeby kontroli;
- poprawa efektywności systemu zbierania danych rybackich m.in. poprzez: zakup środków technicznych służących do zbierania danych i monitoringu, budowę i rozbudowę cyfrowych baz danych, poprawę współpracy pomiędzy przedstawicielami sektora a jednostkami naukowo-badawczymi w zakresie pozyskiwania danych rybackich i badań monitoringowych ekosystemów wodnych oraz realizację potrzeb badawczych na przykład z zakresu badań na temat wielkości populacji, siedlisk oraz składu gatunkowego zasobów ryb, zmapowania obszarów, w których siedliska ryb mogą być odtworzone, czy zmapowania i inwentaryzacji terenów przeznaczonych pod rozwój akwakultury, badań z zakresu oddziaływania rybołówstwa na środowisko morskie, bezpieczeństwa, czystości mórz i oceanów, czy badań dna morskiego i zalegających na nim materiałów niebezpiecznych.

Wystąpienie w roku 2020 pandemii COVID-19 spowodowało opóźnienia w przygotowaniu ram legislacyjnych dla wdrażania perspektyw finansowej UE 2021-2027 oraz znaczące spowolnienie wdrażania środków z perspektywy 2014-2020, która w przypadku EFMR również została uruchomiona z opóźnieniem. Powyższe spowodowało sytuację, w której początek perspektywy finansowej UE 2021-2027 obarczony był szeregiem zdarzeń i incydentów o charakterze kryzysowym. Z jednej strony zaistniałe opóźnienia we wdrażaniu perspektywy 2014-2020 spowodowały ukierunkowanie wysiłków na osiągnięcie ram wykonania PO RYBY 2014-2020, z drugiej zaś opóźnienia w opracowaniu ram legislacyjnych dla perspektywy 2021-2027 spowodowały skrócenie czasu na przygotowanie dokumentów programowych na nową perspektywę. Dodatkową trudnością była konieczność rewizji uwarunkowań i założeń strategicznych dotyczących wsparcia sektora rybactwa z uwagi na zaistniałe sytuacje kryzysowe spowodowane wzrostem dynamiki zmian klimatycznych, skutkami społeczno-gospodarczymi wystąpienia pandemii COVID-19 czy skutkami kryzysu żywych zasobów w Morzu Bałtyckim.

Projektując **system instytucjonalny dla programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa**, instytucja zarządzająca wzięła pod uwagę doświadczenia wynikające z wcześniejszych okresów programowania. Rolę wiodącą w systemie zarządzania i kontroli programu odgrywa instytucja zarządzająca. Ponosi ona odpowiedzialność za skuteczne i efektywne wdrażanie programu oraz za przestrzeganie i stosowanie odpowiednich regulacji i zasad dotyczących jego implementacji. Regułą jest, że instytucja zarządzająca część swoich kompetencji przekazuje instytucji pośredniczącej. W tym jednak zakresie kontroluje ona sposób i skuteczność realizacji przekazanych zadań w ramach kontroli systemowej. Szczegółowe informacje na temat systemu instytucjonalnego oraz zdolności administracyjnych obejmuje Opis funkcji i procedur programu.

Tabela 1A		
CP	PU	Analiza SWOT
CP 2	PU 1	Mocne strony
		RYBOŁÓWSTWO MORSKIE 1. Flota i kapitał ludzki: – doświadczona kadra rybacka, – istotny potencjał segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego jako źródła zatrudnienia na terenach przybrzeżnych, – duży potencjał edukacyjny rodzinnych gospodarstw rybackich funkcjonujących w ramach łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego, pozwalający na przyuczanie do zawodu rybaka, – duży potencjał gospodarstw rybackich, w tym w szczególności z segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego, dla rozwoju turystyki i regionu, – duży potencjał rozwoju zrównoważonych praktyk połowowych w ramach działalności segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego posiadającego małoinwazyjny wpływ na stan zasobów i stan środowiska morskiego, – duże doświadczenie w zakresie metod i technik połowowych, dostosowanych do lokalnej specyfiki obszaru połowowego, szczególnie w zakresie floty przybrzeżnej, – duże doświadczenie i poziom wiedzy rybaków łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego w zakresie ochrony żywych zasobów morza, – wysoka skłonność rybaków do podejmowania wyzwań związanych ze stosowaniem alternatywnych narzędzi i technik połowu, w tym do współpracy z jednostkami naukowo-badawczymi oraz wdrażania innowacji, które zmniejszają oddziaływanie rybołówstwa na środowisko, – wysoka skłonność armatorów z segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego do podejmowania dodatkowej działalności np. z zakresu turystyki przybrzeżnej, monitoringu obszarów chronionych, zbierania utraconych narzędzi połowowych i odpadów morskich, – dobrze funkcjonujące organizacje i zrzeszenia rybaków, – duże zaangażowanie przedstawicieli łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego w międzynarodowych spotkaniach dotyczących wykonywania rybołówstwa (np. BSAC), – funkcjonowanie zespołu doradczego przy ministrze właściwym ds. rybołówstwa jako forum dialogu ze środowiskiem rybackim, – zróżnicowana struktura floty obejmująca zarówno łodzie poławiające w strefie przybrzeżnej, kutry jak i jednostki przystosowane do połowów dalekomorskich, – wielozadaniowa flota kutrowa przystosowana do prowadzenia zróżnicowanej działalności połowowej, – znaczna część floty zmodernizowana pod kątem bezpieczeństwa na pokładzie, – flota kutrowa wyposażona w nowoczesne technologie w zakresie raportowania i pozycjonowania (dziennik elektroniczny, VMS, AIS), – część floty kutrowej zmodernizowana pod kątem poprawy wydajności energetycznej i stateczności (gruszki dziobowe, stery strumieniowe) oraz dostosowana do prowadzenia połowów pelagicznych i wykorzystania zbiorników RSW. 2. Infrastruktura w portach, przystaniach i miejscach wyładunku: – nowoczesna infrastruktura do wyładunku, sortowania, magazynowania i dystrybucji produktów rybołówstwa w części portów i przystani rybackich, – część przystani rybackich zmodernizowana pod kątem dostępności infrastruktury usprawniającej rozładunek jednostek łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego, – część przystani rybackich dostosowana do sprzedaży bezpośredniej przez rybaków segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego, zapewniająca wysoką jakość produktu, – urządzenia do odbioru i utylizacji wód zaolejonych w portach – zmodernizowane i rozbudowane zaplecze socjalno-biurowe w części portów i przystani rybackich oraz miejsc wyładunku, – wysokie standardy usług w większości portów, – dobry dostęp części portów i przystani rybackich od strony morza i lądu. 3. System kontroli i egzekwowania przepisów WPRyb: – wysoko wykwalifikowana kadra administracji rybackiej odpowiedzialna za kontrolę rybołówstwa, – duże doświadczenie organów administracji rybackiej wynikające ze współpracy z Europejską Agencją Kontroli Rybołówstwa (EFCA) oraz udziału służb inspekcyjnych w międzynarodowych misjach kontrolnych, – duży odsetek nowoczesnych środków kontroli niezbędnych do prawidłowego

		wykonywania zadań inspekcyjnych (środki transportu drogowego, środki komunikacji bezprzewodowej, laptopy, smartfony, drony, urządzenia pomiarowe do sprawdzania narzędzi połowowych), – sprawnie funkcjonujący i prawnie uregulowany system monitoringu wprowadzania i wycofywania zdolności połowowej obejmujący również zdolność połowową w ramach segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego, – nowoczesne środki techniczne służące do monitorowania aktywności statków oraz rozbudowane i na bieżąco aktualizowane, cyfrowe bazy danych rybackich (VMS, system powiadomień SMS, system e-logbook, moduł do walidacji danych otrzymanych ze statków rybackich), – duża liczba kontroli na miejscu pozwalająca na monitoring aktywności połowowej floty przybrzeżnej oraz podmiotów wykonujących rybołówstwo rekreacyjne w celu uzyskania jak najdokładniejszych danych połowowych, – wprowadzenie scentralizowanego systemu kontroli rybołówstwa zarządzanego przez Głównego Inspektora Rybołówstwa Morskiego, – rozbudowana struktura terenowa administracji rybackiej obejmująca 13 biur rozlokowanych wzdłuż całego wybrzeża, – elektroniczny rejestr naruszeń przepisów WPRyb, – funkcjonowanie międzyinstytucjonalnego zespołu ds. analizy danych i określania ryzyka w kontroli rybołówstwa, – doświadczenie administracji rybackiej we współpracy z innymi instytucjami zaangażowanymi w proces kontroli (np. IJHARS, GIW, Straż Graniczna, urzędy morskie, policja, służby celne). 4. Zbieranie danych rybackich: – uregulowany prawnie i organizacyjnie system zbierania danych rybackich, – jeden podmiot odpowiedzialny za zbieranie danych rybackich, – doświadczona i wysoko wykwalifikowana kadra naukowo-badawcza, w tym w zakresie prowadzenia badań eksploatacyjnych i monitoringowych zasobów morskich i przybrzeżnych, – wysoko wyspecjalizowane i dobrze wyposażone ośrodki naukowo-badawcze z wieloletnią tradycją i rozwiniętą bazą dydaktyczną (MIR, IRŚ, ZUT), – duży odsetek nowoczesnych środków technicznych służących do zbierania, raportowania i wymiany danych m.in. w zakresie Narodowego Programu Zbierania Danych Rybackich (statek badawczy z wyposażeniem, laptopy, mikroskopy, urządzenia do analizy wieku ryb, echosondy), – rozbudowane i na bieżąco aktualizowane, cyfrowe bazy danych rybackich, – wypracowane metodologie prowadzenia badań i usystematyzowany sposób zbierania danych (formularze statystyki publicznej), – sieć współpracy włączającej podmioty segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego w projekty prośrodowiskowe polegające na zbieraniu danych o środowisku morskim, – dobrze rozwinięta współpraca międzynarodowa w zakresie koordynacji zbioru danych rybackich, standaryzacji metodyk zbioru danych z zastosowaniem narzędzi statystycznych, – wysoka jakość realizacji Wieloletniego Programu Zbioru Danych Rybackich, potwierdzona oceną Komitetu Naukowo-Technicznego i Ekonomicznego ds. Rybołówstwa (STECF) oraz Komisji Europejskiej, – funkcjonowanie międzyresortowego zespołu ds. szkód powodowanych przez ptaki i ssaki w rybołówstwie morskim i gospodarce rybackiej. RYBOŁÓWSTWO ŚRÓDLĄDOWE 1. Kapitał ludzki: – doświadczona i wykwalifikowana kadra zarządzająca i nadzorująca w podmiotach użytkujących obwody rybackie, – duży potencjał edukacyjny podmiotów prowadzących zawodowe połowy jeziorowe, pozwalający na zdobycie praktyki w zawodzie rybaka, – duże doświadczenie w zakresie metod i technik połowowych, dostosowanych do lokalnej specyfiki obwodu rybackiego, – funkcjonowanie organizacji i zrzeszeń rybaków śródlądowych, – funkcjonowanie zespołu doradczego przy ministrze właściwym ds. rybołówstwa, jako forum dialogu ze środowiskiem rybackim, – funkcjonowanie specjalistycznego zespołu doradczego ds. gospodarki karpiovej. 2. Forma organizacji i infrastruktura: – prowadzenie działalności w ramach ustanowionych obwodów rybackich,
--	--	---

	– jednolite zarządzanie produkcją dzięki jednemu podmiotowi uprawnionemu do rybactwa w każdym obwodzie, wyłonionemu w drodze konkursu, – zróżnicowane formy prowadzonej działalności uzależnione od specyfiki obwodu rybackiego, – produkcja zróżnicowana pod względem gatunkowym, – walory środowiskowe i duży potencjał gospodarstw rybackich i łowisk dla zachowania bioróżnorodności obszarów chronionych oraz rozwoju ekoturystyki i regionu, – duży odsetek środków technicznych umożliwiających bezpieczne i wydajne prowadzenie połowów, w tym narzędzia połowowe m.in. łodzie wiosłowe lub z napędem mechanicznym, – zorganizowany system wyładunku, sortowania, magazynowania i dystrybucji produktów rybołówstwa, – zmodernizowane i rozbudowane zaplecze socjalno-biurowe w wielu gospodarstwach rybackich, – część łowisk wyposażona w infrastrukturę turystyczno-wypoczynkową i zmodernizowana pod kątem infrastruktury dojazdowej. 3. System kontroli i egzekwowania: – doświadczona i wysoko wykwalifikowana kadra Państwowej Straży Rybackiej oraz doświadczeni członkowie Społecznej Straży Rybackiej, – sprawna współpraca inspekcji rybackiej z instytucjami zaangażowanymi w proces kontroli (np. urzędy marszałkowskie, dyrektorzy RZGW, Społeczna Straż Rybacka, GIW, IJHARS, policja, państwowe służby ochrony środowiska), – duży odsetek nowoczesnych środków kontroli niezbędnych do prawidłowego wykonywania zadań inspekcyjnych (nawigacja, samochody terenowe, łodzie inspekcyjne, termowizory, noktowizory, drony, krótkofalówki), – rozbudowana sieć biur terenowych w ramach struktury instytucji zaangażowanych w proces kontroli, – istnienie systemu identyfikowalności produktów rybołówstwa w całym łańcuchu dostaw. 4. Zbieranie danych rybackich: – uregulowany prawnie i organizacyjnie system zbierania danych rybackich, – jeden podmiot odpowiedzialny za zbieranie danych rybackich, – doświadczona i wysoko wykwalifikowana kadra naukowo-badawcza, – wysoko wyspecjalizowany i dobrze wyposażony ośrodek naukowo-badawczy z wieloletnią tradycją i rozwiniętą bazą dydaktyczną, – duży odsetek nowoczesnych środków technicznych służących do zbierania, raportowania i wymiany danych, – wypracowane metodologie prowadzenia badań i usystematyzowany sposób zbierania danych (formularze statystyki publicznej), – funkcjonowanie międzyresortowego zespołu ds. szkód powodowanych przez ptaki i ssaki w rybołówstwie morskim i gospodarce rybackiej.
	Słabe strony
	RYBOŁÓWSTWO MORSKIE 1. Flota i kapitał ludzki: – wysoki stopień trudności zawodu rybaka wynikający m.in. ze zmiennych warunków atmosferycznych i dużego nakładu pracy fizycznej, – niska i ciągle malejąca zastępowalność pokoleniowa oraz trudność w znalezieniu chętnych do pracy w zawodzie, – słaba pozycja rynkowa rybaka w łańcuchu dostaw, szczególnie w segmencie łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego, – niski stopień stosowania alternatywnych narzędzi i technik połowu, które zmniejszyłyby oddziaływanie rybołówstwa na środowisko, – ograniczona możliwość stosowania w strefie przybrzeżnej alternatywnych narzędzi połowowych zapobiegających szkodom wyrządzanym przez ptaki i ssaki morskie, – ograniczona możliwość mechanizacji i modernizacji stanowiska pracy, szczególnie w przypadku segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego, – zaawansowany wiek statków rybackich i mała liczba nowoczesnych i nowowybudowanych jednostek, – część floty wymaga inwestycji pod kątem poprawy bezpieczeństwa pracy i technologii połowu, – część floty wymaga inwestycji pod kątem zapewnienia zagospodarowania i przechowywania niechcianych połowów,

	– duży odsetek jednostek posiada energochłonne silniki starszej generacji, – struktura floty zdominowana przez segment łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego, – ograniczona możliwość prowadzenia działalności połowowej przez segment łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego wynikająca w ustanawianych okresowych środków ochrony w strefie przybrzeżnej, – konkurencja między rybołówstwem łodziowym i kutrowym prowadząca do konfliktów w dostępie do zasobów, – straty w stawnych narzędziach połowowych floty przybrzeżnej spowodowane działalnością połowową prowadzoną narzędziami ciągnionymi, – ograniczony dostęp segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego do zasobów wynikający z nadmiernej eksploatacji gatunków cennych handlowo przez jednostki z segmentu pelagicznego, – nie zrównoważona zdolność połowowa floty w stosunku do dostępnych uprawnień do połowu, – wysoka kosztochłonność działalności ograniczająca możliwość inwestowania, szczególnie w segmencie łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego, – ograniczona możliwość zabezpieczania przez armatorów środków rezerwowych na wypadek wystąpienia nieprzewidzianych zdarzeń i przerwy w prowadzeniu działalności gospodarczej, w szczególności w segmencie łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego. 2. Infrastruktura w portach, przystaniach i miejscach wyładunku: – wysoki stopień wyeksploatowania infrastruktury i urządzeń w części portów i przystani rybackich, – wciąż duża liczba przystani rybackich wymaga inwestycji w zakresie zapewnienia urządzeń do wyciągania łodzi na plażę, – wciąż duża liczba portów i przystani rybackich wymaga inwestycji w zakresie poprawy infrastruktury do sortowania, magazynowania i dystrybucji produktów rybołówstwa, – niski stopień automatyzacji procesów wyładunku w przystaniach i miejscach wyładunku, – brak wystarczającej liczby urządzeń do odbioru i utylizacji niechcianych połowów i odpadów morskich, – wciąż duża liczba portów i przystani rybackich wymaga inwestycji w zakresie zapewnienia zaplecza socjalno-biurowego, poprawy usług portowych i dostępu od strony morza i lądu, – część przystani rybackich wymaga inwestycji w zakresie zapewnienia monitoringu w celu poprawy bezpieczeństwa, – brak terenów, które mogłyby być wykorzystane pod inwestycje wspierające obsługę rybołówstwa (magazyny, warsztaty, sieciarnie). 3. System kontroli i egzekwowania przepisów WPRyb: – zbyt mała liczba statków kontrolnych niezbędnych do prawidłowego wykonywania zadań inspekcyjnych, – wciąż istniejące braki w zakresie nowoczesnych środków kontroli, w tym bezzałogowych systemów kontroli (dronów) oraz zbyt wolny proces wymiany wyeksploatowanych środków kontroli, – zbyt wolny proces rozbudowy i unowocześniania rozwiązań teleinformatycznych służących do kontroli i monitorowania floty rybackiej, – brak efektywnych narzędzi do monitorowania i egzekwowania realizacji obowiązków w zakresie wykazywania danych na temat niechcianych połowów, a także realizacji obowiązku wyładunkowego, – wciąż występujące różnice proceduralne w pracy poszczególnych ośrodków terenowych i biur zamiejscowych GIRM, – zmieniające się regulacje i uwarunkowania w zakresie kontroli wymagające stałego poszerzania wiedzy pracowników odpowiedzialnych za inspekcję. 4. Zbieranie danych rybackich: – brak wystarczającego zaufania i współpracy pomiędzy rybakami a środowiskiem naukowym i administracją rybacką w zakresie pozyskiwania danych, – wciąż istniejące braki w zakresie środków technicznych służących do zbierania danych i monitoringu obszarów morskich, w tym niewystarczająca liczba i wyposażenie statków badawczych, – niski wskaźnik odpowiedzi respondentów w badaniach statystycznych, – niewystarczający zakres monitoringu oddziaływania rybołówstwa, jako jednej z presji na środowisko morskie, zwłaszcza w odniesieniu do rybołówstwa przybrzeżnego, – brak efektywnych narzędzi do egzekwowania realizacji obowiązków sprawozdawczych z zakresu realizacji obowiązku wyładunkowego oraz raportowania przyłowy gatunków chronionych ptaków i ssaków,
--	---

- brak skutecznej metodologii pozwalającej określić wielkość strat w połowach powodowanych przez ptaki i ssaki morskie,
- wysoka kosztowność badań w stosunku do środków przeznaczanych na badania i rozwój.

RYBOŁÓWSTWO ŚRÓDLĄDOWE

1. Kapitał ludzki:

- wysoki stopień trudności zawodu rybaka wynikający m.in. ze zmiennych warunków atmosferycznych i dużego nakładu pracy fizycznej,
- deprecjonowanie ekonomicznej pozycji rybaka jako producenta w łańcuchu dostaw,
- niska i ciągle malejąca zastępowalność pokoleniowa oraz trudność w znalezieniu chętnych do pracy w zawodzie,
- niskie zainteresowanie kandydatów na studia kształceniem w zakresie rybactwa, wynikające z braku rozpoznawalności zawodów rybaka oraz ichtiologa, odpowiedzialnych za rybackie zarządzanie środowiskiem wód śródlądowych,
- pogarszająca się współpraca pomiędzy rybakami a jednostkami naukowo-badawczymi,
- brak współpracy kadry zarządzającej obwodami rybackimi z placówkami szkolnictwa wyższego w zakresie kształtowania programów studiów ukierunkowanych na rybackie zarządzanie środowiskiem wód śródlądowych,
- ograniczona możliwość zabezpieczania środków rezerwowych na wypadek wystąpienia nieprzewidzianych zdarzeń i przerwy w prowadzeniu działalności gospodarczej.

2. Forma organizacji i infrastruktura:

- wysoki stopień wyeksploatowania infrastruktury i środków technicznych służących do prowadzenia połowów,
- ograniczona możliwość mechanizacji i modernizacji stanowiska pracy, wynikająca ze specyfiki prowadzenia odłowów w rybołóstwie śródlądowym,
- wysokie koszty amortyzacji i utrzymania przedsiębiorstwa w stosunku do ceny produktu powodujące niskie przychody i brak możliwości inwestowania,
- wciąż duża liczba miejsc wyładunku wymaga inwestycji w zakresie poprawy infrastruktury do wyładunku, sortowania, magazynowania i dystrybucji produktów rybołóstwa,
- część miejsc wyładunku wciąż wymaga inwestycji w zakresie zapewnienia zaplecza socjalno-biurowego i poprawy infrastruktury dojazdowej,
- wciąż znaczna część łowisk rekreacyjnych jest trudno dostępna i nie jest wyposażona w infrastrukturę turystyczno-wypoczynkową,
- stosowanie podejścia ilościowego, a nie jakościowego oraz brak jednolitych zasad produkcji materiału zarybieniowego na potrzeby rzek i jezior.

3. System kontroli i egzekwowania:

- zbyt małe zasoby kadrowe Państwowej Straży Rybackiej i mała atrakcyjność zawodu strażnika ze względu na niskie płace,
- brak nowoczesnych, opartych na wiedzy metod kontroli jakości zarybień,
- wciąż istniejące braki w zakresie nowoczesnych środków kontroli (nawigacja, samochody terenowe, łodzie inspekcyjne, termowizory, noktowizory, drony, krótkofalówki),
- brak bezzałogowych systemów kontroli,
- spory kompetencyjne pomiędzy Państwową Straż Rybacką i Społeczną Straż Rybacką.

4. Zbieranie danych rybackich:

- brak wystarczającej współpracy pomiędzy rybakami a środowiskiem naukowym i administracją rybacką w zakresie pozyskiwania danych,
- wciąż istniejące braki w zakresie nowoczesnych środków technicznych niezbędnych do monitoringu i zbierania danych z zakresu rybołóstwa śródlądowego,
- brak kompleksowych danych na temat wielkości populacji oraz składu gatunkowego zasobów ryb słodkowodnych występujących w kraju, w tym w ujęciu zlewniowym,
- brak kompleksowych danych na temat siedlisk ryb oraz zmapowania obszarów, w których siedliska mogą być odtworzone,
- brak ustandaryzowanych i zintegrowanych danych pozyskiwanych z różnych badań,
- wysoka kosztowność opracowywania i weryfikacji badań w stosunku do środków przeznaczanych na badania i rozwój.

Możliwości

RYBOŁÓWSTWO MORSKIE

		1. Społeczno–kulturowe: – zawód rybaka silnie osadzony w tradycji i kulturze społeczności nadbrzeżnych, – rosnący trend do prowadzenia zdrowego trybu życia i postrzegania ryb jako zdrowej żywności, – rosnące wymagania konsumentów w zakresie jakości produktów i ich pochodzenia ze zrównoważonego rybołówstwa oraz wyrobów produkowanych w tradycyjny sposób przez gospodarstwa rybołówstwa przybrzeżnego, – potencjał rozwojowy wynikający z problemu zabezpieczenia w żywność w związku ze wzrostem liczby ludności na świecie, – rozwój przemysłu czasu wolnego i potencjał rozwojowy wynikający z zainteresowania społeczeństwa formami aktywnego wypoczynku, w tym w gospodarstwach agroturystycznych i prowadzonych przez rybaków przybrzeżnych, – potencjał rozwojowy wynikający ze zwiększonego popytu na usługi z zakresu turystyki przybrzeżnej o podwyższonym standardzie, – migracje zarobkowe z krajów słabiej rozwiniętych lub o niestabilnych gospodarkach, – rosnąca świadomość w społeczeństwie odnośnie potrzeb i zachowań na rzecz ochrony środowiska. 2. Technologia: – wysoki potencjał innowacyjny ośrodków naukowo-badawczych stwarzający możliwość obniżenia kosztów produkcji, – rozwój technologii hybrydowych w produkcji silników o niskiej emisyjności i energochłonności, – rozwój technologii umożliwiających modernizację poszycia jednostek łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego, – potencjał rozwoju badań nad prototypami statków elektrycznych o mniejszej obsadzie i lepszej żeglowności, – rozwój technologii autonomicznego transportu bezzałogowego, – rosnący popyt na energię i potencjał rozwojowy w kierunku wykorzystania gospodarki o obiegu zamkniętym i odnawialnych źródeł energii, – potencjał rozwojowy wynikający z wykorzystania technologii cyfrowych i automatyzacji pracy, – możliwość obniżenia kosztów pracy organów administracji rybackiej i ośrodków naukowo-badawczych wynikająca z rozwoju systemu pracy zdalnej, – duża liczba i doświadczenie zakładów stoczniowych przeprowadzających remonty i modernizacje jednostek, – poprawa bezpieczeństwa żeglugi dzięki dostępności elektronicznych systemów nawigacji i nowoczesnej infrastruktury portowej. 3. Prawo i administracja: – doskonalenie krajowych ram prawnych regulujących wykonywanie rybołówstwa morskiego, w tym wprowadzenie zakazu używania narzędzi ciągnionych w pasie 6 Mm, – zniesienie wewnętrznych limitów zdolności połowowej ze względu na obszar połowów, umożliwiające modernizacje jednostek łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego połowiających na morskich wodach wewnętrznych, – ujednolicanie na poziomie UE systemu prawa w zakresie kontroli i egzekwowania WPRyb oraz zbierania danych rybackich, – opracowywanie i realizacja krajowych programów kontroli na Morzu Bałtyckim obejmujących również segment łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego oraz obszary, na których prowadzi działalność połowową – wdrażanie krajowych środków ochrony obejmujących obszary, na których połowiają jednostki łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego, – wdrażanie programu zarybiania polskich obszarów morskich, – wzrost zobowiązań na poziomie unijnym i krajowym na rzecz ochrony środowiska, bioróżnorodności, zmniejszenia emisyjności, bezpieczeństwa żywnościowego, czy gospodarki o obiegu zamkniętym w ramach strategii objętych Europejskim Zielonym Ładem, – doskonalenie ram prawnych w zakresie zrównoważonego rozwoju obszarów chronionych oraz działalności sektorów związanych z gromadzeniem danych, eksploracją i eksploatacją zasobów morskich (dyrektywa ptasia i siedliskowa, NATURA2000, dyrektywa w sprawie zbioru danych rybackich, dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej, europejska strategia na rzecz tworzyw sztucznych w gospodarce o obiegu zamkniętym), – istnienie wspólnej polityki rybołówstwa UE wprowadzające jednolite reguły dla wszystkich państw członkowskich oraz funduszu przeznaczanego na jej finansowanie,
--	--	---

- stosowanie uproszczeń w procesie aplikowania o dofinansowanie dla armatorów łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego,
 - długoletnie doświadczenie we wdrażaniu funduszy unijnych na poziomie krajowym,
 - zwiększenie nakładów na sektor badań i rozwoju.
- 4. Środowisko:**
- położenie geograficzne umożliwiające dostęp do różnego rodzaju wód morskich,
 - położenie geograficzne charakteryzujące się znacznym gradientem zasolenia (szybkim wzrostem zasolenia wraz z głębokością), które umożliwia występowanie i eksploatację zarówno gatunków charakterystycznych dla wód słonych, a także tych tolerujących niższe zasolenie,
 - specyficzne warunki geograficzne i środowiskowe Morza Bałtyckiego, jako zlewiska dużej liczby rzek, pozwalające na wzrost różnorodności gatunkowej flory i fauny morskiej i nadbrzeżnej, w tym rozwój gatunków ryb dwuśrodowiskowych,
 - charakterystyka fizyko-chemiczna środowiska zatokowych i zalewowych części Morza Bałtyckiego, pozwalająca na rozwój gatunków roślin i zwierząt stanowiących źródło pokarmu dla gatunków cennych handlowo.

RYBOŁÓWSTWO ŚRÓDLĄDOWE

1. Społeczno–kulturowe:

- zawód rybaka silnie osadzony w tradycji i kulturze społeczności obszarów zależnych od rybactwa,
- istnienie placówek edukacyjnych na poziomie średnim i wyższym szkolących w zakresie rybołówstwa śródlądowego,
- rosnący trend do prowadzenia zdrowego trybu życia i postrzegania ryb jako zdrowej żywności,
- rosnące wymagania konsumentów w zakresie jakości produktów, w tym pochodzących ze zrównoważonego rybołówstwa oraz wyprodukowanych z poszanowaniem zasobów środowiskowych,
- potencjał rozwojowy wynikający z problemu zabezpieczenia w żywność w związku ze wzrostem liczby ludności na świecie,
- rozwój przemysłu czasu wolnego i potencjał rozwojowy wynikający z zainteresowania społeczeństwa formami aktywnego wypoczynku,
- silnie zakorzeniona tradycja wędkarstwa,
- migracje zarobkowe z krajów słabiej rozwiniętych lub o niestabilnych gospodarkach.

2. Technologia:

- wysoki potencjał innowacyjny ośrodków naukowo-badawczych stwarzający możliwość obniżenia kosztów produkcji,
- istnienie wyspecjalizowanych obiektów akwakultury produkujących materiał zarybieniowy na potrzeby rzek i jezior,
- rozwój nowoczesnych technologii w zakresie rozrodu ryb i zarybiania,
- rosnący popyt na energię i potencjał rozwojowy w kierunku wykorzystania gospodarki o obiegu zamkniętym i odnawialnych źródeł energii,
- potencjał rozwojowy wynikający z wykorzystania technologii cyfrowych i automatyzacji pracy.

3. Prawo i administracja:

- doskonalenie krajowych ram prawnych regulujących wykonywanie rybołówstwa śródlądowego,
- uprawnienie do prowadzenia gospodarki rybackiej na powierzchniowych wodach płynących wymaga umowy ze Skarbem Państwa,
- wzrost zobowiązań na poziomie unijnym i krajowym na rzecz ochrony środowiska, bioróżnorodności, zmniejszenia emisyjności, bezpieczeństwa żywnościowego, czy gospodarki o obiegu zamkniętym w ramach strategii objętych Europejskim Zielonym Ładem,
- istnienie systemu zarybiania wód śródlądowych przez podmioty uprawnione do rybactwa oraz instytuty naukowo-badawcze,
- istnienie wspólnej polityki rybołówstwa UE oraz funduszu przeznaczonego na jej finansowanie,
- długoletnie doświadczenie we wdrażaniu funduszy unijnych na poziomie krajowym,
- zwiększenie nakładów na sektor badań i rozwoju.

4. Środowisko:

	– położenie geograficzne i charakterystyka hydrologiczna zapewniająca dostęp do różnego rodzaju powierzchniowych wód płynących i zbiorników wodnych, – położenie geograficzne zapewniające mniejszą podatność na zmiany klimatu i umożliwiające kontynuowanie prowadzenia rybactwa śródlądowych, – wysoka naturalna produktywność wód powierzchniowych umożliwia pozyskiwanie znaczących ilości ryb w sposób nienaruszający równowagi biologicznej, – polepszająca się jakość wód powierzchniowych i spowolnienie ekspansji gatunków nierodzimych, dające szansę na wzrost bioróżnorodności ichtiofauny, – wzrost różnorodności zespołów ichtiofauny zwiększający atrakcyjność połowów wędkarskich i różnicowanie asortymentu cennych gatunków ryb w wyniku przywrócenia gatunków tj. sielawa, sieja, łosoś, troć, węgorz oraz jesiotr, – obecny stan środowiska nadal wymaga aktywnego prowadzenia zarządzania jego zasobami, co związane jest z posiadaniem specjalistycznej wiedzy i stanowi szansę na wzrost zapotrzebowania na ichtiologów.
	Zagrożenia
	RYBOŁÓWSTWO MORSKIE 1. Społeczno-kulturowe: – starzenie się społeczeństwa oraz brak wymiany pokoleniowej, w tym na obszarach zależnych od rybactwa, – rosnące ambicje zarobkowe społeczeństwa i malejące zainteresowanie pracą fizyczną w trudnych warunkach, nie rekompensowanej dochodami, w tym pracą w zawodzie rybaka, – mała rozpoznawalność lokalnych gatunków ryb i tradycji ich przetwarzania, – użytkowanie wód przybrzeżnych ograniczone potrzebami innych sektorów gospodarki, które mogą mieć negatywny wpływ na stan środowiska i żywych zasobów wód, – ograniczone możliwości żeglugi wynikające z dużej liczby podmiotów operujących na wodach przybrzeżnych, – ograniczona czasem, kosztami finansowymi i społecznymi możliwość szybkiego zminimalizowania wpływu działalności człowieka i funkcjonowania przemysłu na środowisko, w tym nadmierny wpływ do morza substancji biogennej, odpadów (w dużej mierze z tworzyw sztucznych) i substancji niebezpiecznych, – przywiązanie konsumentów do używania materiałów niebiodegradowalnych i opakowań jednorazowych powodujące zwiększenie ilości odpadów, – wzrost natężenia występowania chorób o charakterze epidemicznym, uniemożliwiającego promowanie kultury i produktów regionalnych, w tym pochodzących z rybołówstwa przybrzeżnego. 2. Technologia: – ograniczone możliwości wprowadzenia zaawansowanej cyfryzacji i automatyzacji na stanowisku pracy rybaka, szczególnie w segmencie łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego, – ograniczone technicznie i technologicznie możliwości wykorzystania gospodarki o obiegu zamkniętym i odnawialnych źródeł energii na statkach rybackich, – ograniczone technicznie i technologicznie możliwości w zakresie modernizacji starych jednostek i przystosowania ich do nowych technologii, szczególnie w segmencie łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego, – zmiana charakteru wielu portów i przystani z rybackich na turystyczne, skutkująca ograniczeniem dostępu do nabrzeży i marginalizacją rybołówstwa na atrakcyjnych terenach portowych, – szybki i ekspansywny rozwój działalności podmiotów niebieskiej gospodarki ograniczający działalność połowową na terenach przybrzeżnych, – ograniczone możliwości przejścia na gospodarkę neutralną klimatycznie i środowiskowo wynikające ze specyfiki działalności rybackiej. 3. Prawo i administracja: – koncesyjny system przyznawania kwot połowowych na poziomie UE i krajowym, – oparcie systemu zarządzania zasobami na Zalewie Wiślanym o umowę trójstronną z Federacją Rosyjską, – niezakończony proces legislacyjny na poziomie UE w zakresie przepisów regulujących wykonywanie obowiązków kontrolnych, – brak efektywnego i stabilnego podejścia strategicznego WPRyb w odniesieniu do basenu Morza Bałtyckiego i jego zasobów, – wzrost liczby użytkowników obszarów morskich i konfliktów interesów pomiędzy nimi, – brak możliwości ubiegania się przez rybaków o preferencyjne warunki ubezpieczenia

		społecznego, – pogłębiająca się niepewność uwarunkowań prawnych związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, – brak możliwości przechodzenia przez armatorów i właścicieli statków rybackich na wcześniejsze emerytury ze względu na uciążliwość warunków pracy, – ograniczenia w zakresie budowy i modernizacji statków rybackich wynikające z limitów zdolności połowowej, – wzrost kosztów działalności wynikający z nowych zobowiązań unijnych i krajowych na rzecz bezpieczeństwa i jakości produktów oraz wymogów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy, – niejednolita struktura własnościowa portów i różne podmioty zarządzające, – brak mechanizmów prawnych pozwalających na reinwestowanie dochodów z tytułu wykroczeń popełnionych w związku z naruszeniem przepisów o WPRyb w ochronę zasobów i gospodarkę rybacką, – skomplikowane procedury finansowania działań z zakresu zbierania danych rybackich. 4. Środowisko: – eutrofizacja Morza Bałtyckiego związana ze zmniejszeniem częstotliwości wlewów z Morza Północnego i skutkująca znacznym udziałem obszarów przydennych o obniżonej zawartości tlenu lub jego całkowitym braku oraz pojawianiem się zakwitów potencjalnie toksycznych organizmów planktonowych, – występowanie zlodowaceń w strefie przybrzeżnej powodujące ograniczenia możliwości poławiania floty przybrzeżnej w okresie zimowym, – ocieplenie i zmiany klimatu powodujące pogorszenie parametrów jakości i ilości wody oraz wzrost temperatury wód znacznie powyżej średniej globalnej, – wzrost liczby niekorzystnych i gwałtownych zjawisk atmosferycznych utrudniających wykonywanie zawodu rybaka, – wzrost zagrożenia zdrowia publicznego wynikający z natężenia występowania chorób o charakterze epidemicznym, – zmienność liczebności i kondycji atrakcyjnych ekonomicznie stad w Morzu Bałtyckim i brak ich substytucyjności gatunkowej (niska różnorodność gatunkowa), – wzrastająca liczba gatunków inwazyjnych, – wzrost zanieczyszczenia środowiska morskiego, utrata bioróżnorodności oraz zwiększenie zagrożenia wystąpienia chorób powodujących osłabienie liczebności i kondycji stad w Morzu Bałtyckim, w szczególności w strefie przybrzeżnej, – duży stopień zanieczyszczenia dna Bałtyku pozostałościami militarnymi (amunicja i broń chemiczna) i przemysłowymi, – rosnąca populacja gatunków rybożernych i gatunków chronionych powodujących straty w połowach. RYBOŁÓWSTWO ŚRÓDLĄDOWE 1. Społeczno-kulturowe: – starzenie się społeczeństwa, w tym na obszarach zależnych od rybactwa, – rosnące ambicje zarobkowe społeczeństwa i malejące zainteresowanie pracą fizyczną w trudnych warunkach, nie rekompensowanej dochodami, w tym pracą w zawodzie rybaka, – migracje ludzi młodych do dużych ośrodków miejskich powodujące brak wymiany pokoleniowej w rybołówstwie, – przywiązanie konsumentów do używania opakowań jednorazowych powodujące zwiększenie ilości odpadów, – kłusownictwo, – niedopasowanie oferty szkoleniowej i programowej placówek edukacyjnych do potrzeb sektora rybactwa śródlądowego, – niski ogólny poziom wiedzy w społeczeństwie na temat funkcjonowania gospodarstw rybackich oraz niska rozpoznawalność gatunków ryb poławianych w rybołówstwie śródlądowym, – zmniejszenie udziału zawodowych połowów jeziorowych na rzecz połowów rekreacyjnych. 2. Technologia: – ograniczone możliwości wprowadzenia zaawansowanej cyfryzacji i automatyzacji na stanowisku pracy rybaka, – ograniczone możliwości wykorzystania gospodarki o obiegu zamkniętym i odnawialnych źródeł energii w rybołówstwie śródlądowym, – ograniczona możliwość przejścia na gospodarkę neutralną klimatycznie i środowiskowo,
--	--	---

	– ograniczone możliwości w zakresie modernizacji narzędzi połowowych, w tym łodzi i przystosowania ich do nowych technologii w rybołówstwie śródlądowym, – zaniedbania infrastrukturalne w zakresie utrzymania urządzeń wodnych oraz zły stan obiektów hydrotechnicznych. 3. Prawo i administracja: – brak jednolitej wykładni przepisów na poziomie UE w zakresie wykonywania rybołówstwa śródlądowego wynikający z różnorodności modeli prowadzenia gospodarki rybackiej w poszczególnych z państwach członkowskich, – wzrost zobowiązań w ramach środków ochrony wynikających z dyrektywy ptasiej i siedliskowej oraz sieci NATURA2000, – brak prawnej możliwości lokalnego, czasowego ograniczania ochrony niektórych gatunków zwierząt, w sytuacji nadmiernego wzrostu ich populacji na danym terenie, – wzrost zobowiązań unijnych i krajowych na rzecz bezpieczeństwa i jakości produktów oraz wymogów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy, – rybackie korzystanie z wód ograniczone potrzebami innych sektorów gospodarki, powodujące np. możliwość zaburzenia ciągłości dróg migracji ryb, zwłaszcza gatunków dwuśrodowiskowych, – zrównanie zasad wsparcia komercyjnego rybołówstwa śródlądowego w ramach EFMRA z zasadami obowiązującymi w części dotyczącej rybołówstwa morskiego, – niepewność uwarunkowań prawnych związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, – brak mechanizmu stosowania środków interwencyjnych w przypadku wystąpienia siły wyższej, – niedostateczna organizacja i finansowanie krajowych instrumentów wsparcia sektora rybołówstwa, – brak mechanizmów prawnych pozwalających na reinwestowanie dochodów z tytułu wykroczeń popełnionych w związku z naruszeniem przepisów o rybactwie śródlądowym w ochronę zasobów i gospodarkę rybacką. 4. Środowisko: – ocieplenie i zmiany klimatu powodujące m.in. pogorszenie parametrów jakości i ilości wody, – wzrost liczby niekorzystnych i gwałtownych zjawisk atmosferycznych utrudniających wykonywanie zawodu rybaka, – eutrofizacja wód śródlądowych, – brak ciągłości ekosystemów w wodach powierzchniowych, – degradacja i wzrost zanieczyszczenia środowiska wodnego oraz utrata bioróżnorodności, – rosnąca populacja gatunków rybożernych i gatunków chronionych powodujących straty w zasobach, – przenoszenie chorób ryb przez organizmy mające styczność z wodami powierzchniowymi, – wzrost zagrożenia zdrowia publicznego wynikający z natężenia występowania chorób o charakterze epidemicznym. Identyfikacja potrzeb na podstawie analizy SWOT oraz z uwzględnieniem elementów określonych w art. 6 ust. 6 rozporządzenia w sprawie EFMRA RYBOŁÓWSTWO MORSKIE 1. Flota i kapitał ludzki: – zapewnienie systemu rekompensat za trwałe zaprzestanie działalności połowowej w segmentach nie zrównoważonych, – wymiana lub modernizacja starych, wyeksploatowanych i energochłonnych jednostek rybackich, w tym w szczególności należących do segmentu floty przybrzeżnej, w celu poprawy bezpieczeństwa żegluga, warunków pracy na pokładzie, technik połowu oraz jakości produktów rybołówstwa, – przeciwdziałanie skutkom zmian klimatu i zmniejszenie emisji CO₂ w ramach prowadzenia działalności rybackiej, w tym wymiana silników i inwestycje w zakresie energooszczędności i dywersyfikacji źródeł energii poprzez zastosowanie OZE, – modernizacja łodzi rybackich mająca na celu przystosowanie segmentu floty przybrzeżnej do połowów na bardziej oddalonych łowiskach, w tym wymiana silników, – inwestycje na statkach w zakresie zagospodarowania i przechowywania niechcianych połowów, – wymiana narzędzi połowowych, w tym wprowadzenie alternatywnych, innowacyjnych, wykonanych z materiałów pochodzących z recyklingu oraz bardziej selektywnych
--	--

		narzędzi i technik połowu, w tym w szczególności w segmencie łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego, – odbudowa bioróżnorodności środowiska morskiego poprzez prowadzenie zarybiania, – zapewnienie mechanizmu interwencyjnego na wypadek wystąpienia przestoju w prowadzeniu działalności gospodarczej wynikającego z wystąpienia siły wyższej, katastrofy ekologicznej, czy wprowadzenia nadzwyczajnych środków ochronnych, w tym rekompensaty za tymczasowe zaprzestanie działalności połowowej, – zapewnienie systemu rekompensat za straty w połowach i narzędziach połowowych spowodowane przez chronione gatunki rybożerne, – wypracowanie odpowiednich zachęt ekonomicznych pozwalających na rozpoczęcie pracy lub pozostanie w zawodzie ludzi młodych oraz promowanie zawodu rybaka, w szczególności w segmencie łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego, – wsparcie organizacji zrzeszających rybaków w zakresie udziału w konferencjach krajowych, międzynarodowych oraz posiedzeniach zespołów doradczych o tematyce związanej ze zrównoważonym rybołówstwem, – zapewnienie szkoleń dla rybaków w zakresie wpływu rybołówstwa na środowisko morskie, wpływu stosowania dobrej praktyki rybackiej na prawidłowe szacowanie i zarządzanie zasobami ryb, ochrony żywych zasobów, przepisów WPRyb, szkodliwości połowów NNN, stosowania przepisów dotyczących obszarów chronionych NATURA2000, wdrażania nowych metod zarządzania i organizacji produkcji oraz stosowania alternatywnych narzędzi i technik połowu ograniczających przyłów ptaków i ssaków morskich, – budowanie zdolności poprzez wykorzystanie badań i innowacji do przechodzenia na gospodarkę neutralną środowiskowo, szkolenia oraz włączenie rybaków segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego w projekty związane z usuwaniem z morza utraconych narzędzi połowowych i odpadów morskich, monitoringu obszarów chronionych oraz możliwości wykorzystywania w połowach narzędzi pochodzących z recyklingu, – podniesienie rentowności gospodarstw rybackich poprzez dywersyfikację działalności rybackiej i różnicowanie dochodów, w tym w szczególności w segmencie łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego, – poprawa pozycji rynkowej rybaków z segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego poprzez zapewnienie zorganizowanych punktów sprzedaży w przystaniach rybackich, – wsparcie przekwalifikowania podmiotów działających w nie zrównoważonych segmentach floty, w tym w szczególności w segmencie łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego, poprzez programy rozwojowe mające na celu przejście na inne formy gospodarowania. 2. Infrastruktura w portach, przystaniach i miejscach wylądunku: – modernizacja i zakup środków technicznych służących do prowadzenia monitoringu zdarzeń w portach i przystaniach rybackich (ruch statków, wylądunek, transport), – inwestycje w przystaniach rybackich w zakresie zapewnienia urządzeń do wyciągania łodzi na brzeg i infrastruktury umożliwiającej wejście do przystani w okresie zimowym i sztormowym, – inwestycje w zakresie poprawy infrastruktury do wylądunku, sortowania, magazynowania i dystrybucji produktów rybołówstwa, – inwestycje w zakresie instalacji i modernizacji urządzeń do odbioru i utylizacji niechcianych połowów, – inwestycje w zakresie budowy, rozbudowy lub modernizacji zaplecza socjalno-biurowego, poprawy infrastruktury usług portowych i bezpieczeństwa żeglugi, – inwestycje w celu poprawy dostępu do portu od strony morza i lądu, – inwestycje w portach rybackich, przystaniach i miejscach wylądunków w obiekty i sprzęt do odbioru i unieszkodliwiania odpadów morskich, – inwestycje w portach, przystaniach i miejscach wylądunku w urządzenia umożliwiające odbiór wód zanieczyszczonych, – nowelizacja prawa w zakresie stworzenia jednolitych warunków rybackiego korzystania z usług portowych. 3. System kontroli i egzekwowania przepisów WPRyb: – digitalizacja dokumentów uprawniających do połowów (wprowadzenie cyfrowych nośników informacji), – zakup urządzeń i oprogramowania wykorzystywanych w kontroli rybołówstwa, w tym dostosowanie ich do istniejących przepisów oraz zmieniających się uwarunkowań, – zapewnienie systemu szkoleń dla pracowników inspekcji rybackiej w zakresie przeprowadzania kontroli wykonywania rybołówstwa, – rozbudowa systemu weryfikacji mocy silnika,
--	--	--

- zapewnienie wydzielonej przestrzeni operacyjnej do monitorowania floty rybackiej, wyposażonej w odpowiedni sprzęt do obrazowania informacji dla operatorów,
- zakup sprzętu do prowadzenia wideokonferencji zapewniającego wysoką jakość przesyłanych informacji jak również bezpieczeństwo danych,
- rozwój systemu służącego do przeprowadzania analizy ryzyka i typowania jednostek do kontroli,
- zakup środków technicznych dla pracowników zajmujących się zdalnym monitorowaniem floty rybackiej,
- zakup statków i środków kontroli niezbędnych do prawidłowego wykonywania zadań inspekcyjnych, w tym urządzeń do kontroli sprzętu zainstalowanego na jednostkach rybackich.

4. Zbieranie danych rybackich:

- zakup środków technicznych służących do zbierania danych i monitoringu obszarów morskich, w tym modernizacja serwerowni Centrum Monitorowania Rybołówstwa w Gdyni, rozwój i modernizacja systemu e-logbook, ERS,
- przeprowadzanie audytów mających na celu zminimalizowanie możliwości błędnego raportowania połowów przez statki rybackie nieposiadające VMS,
- modernizacja statków naukowo-badawczych mających za zadanie zbieranie danych dotyczących stanu zasobów ryb,
- modernizacja elektronicznego systemu umożliwiająca analizowanie dużych ilości danych,
- poprawa współpracy pomiędzy rybakami a jednostkami naukowo-badawczymi i administracją w zakresie pozyskiwania danych rybackich i badań środowiska morskiego,
- monitorowanie wielkości strat powodowanych przez gatunki rybożerne i chronione oraz opracowanie metodologii określania wysokości rekompensat za te straty,
- konieczność przeprowadzenia badań z zakresu wzajemnego oddziaływania pomiędzy rybołówstwem a gatunkami niecelowymi, wpływu rybołówstwa na ekosystem, w tym przyłowu ptaków i ssaków morskich,
- potrzeba uproszczenia procedur finansowania programów zbierania danych rybackich oraz procedur rozliczania kosztów ponoszonych na realizację tych programów,
- wdrożenie narzędzi do egzekwowania realizacji obowiązków sprawozdawczych z zakresu realizacji obowiązku wyładunkowego oraz raportowania przyłowu gatunków chronionych ptaków i ssaków.

RYBOŁÓWSTWO ŚRÓDLĄDOWE

1. Kapitał ludzki:

- promowanie zawodu rybaka i ichtiologa oraz stosowanie zachęt ekonomicznych pozwalających na rozpoczęcie pracy lub pozostanie w zawodzie ludzi młodych,
- przeprowadzenie szkoleń rybaków i ichtiologów w zakresie ochrony żywych zasobów, stosowania przepisów dotyczących obszarów chronionych NATURA2000, dyrektywy ptasiej i siedliskowej, wdrażania nowych metod zarządzania i organizacji produkcji oraz stosowania innowacyjnych narzędzi i technik połowu ograniczających negatywny oraz zwiększających pozytywny wpływ rybołówstwa na środowisko,
- większe dopasowanie programów nauczania na poziomie szkolnictwa wyższego do realnych potrzeb rybactwa śródlądowego,
- budowanie zdolności poprzez wykorzystanie badań i innowacji do przechodzenia na gospodarkę neutralną środowiskowo, zwiększenie wykorzystania narzędzi pochodzących z recyklingu oraz urządzeń wykonanych z materiałów o niskim wpływie na środowisko,
- wsparcie organizacji zrzeszających rybaków w zakresie udziału w konferencjach krajowych, międzynarodowych oraz posiedzeniach zespołów doradczych o tematyce związanej ze zrównoważonym rybołówstwem,
- podniesienie rentowności działalności rybackiej poprzez dywersyfikację i różnicowanie dochodów podmiotów prowadzących gospodarkę rybacką,
- zapewnienie mechanizmu interwencyjnego na wypadek wystąpienia przestoju w prowadzeniu działalności gospodarczej wynikającego z wystąpienia siły wyższej (np. powódź, susza), czy katastrofy ekologicznej, w tym rekompensaty za tymczasowe zaprzestanie działalności,
- system rekompensat za straty w zasobach spowodowane przez gatunki rybożerne i chronione.

2. Forma organizacji i infrastruktura:

- inwestycje w zakresie poprawy infrastruktury do wyładunku, sortowania, magazynowania i dystrybucji produktów rybołówstwa,
- inwestycje w miejscach wyładunku i przystaniach w zakresie budowy, rozbudowy lub

		modernizacji zaplecza socjalno-biurowego, poprawy bezpieczeństwa żeglugi i infrastruktury dojazdowej, – budowa, wymiana lub modernizacja łodzi i innych narzędzi służących do wykonywania rybołówstwa na wodach śródlądowych, w szczególności pod kątem poprawy bezpieczeństwa pracy i technologii połowu, – przeciwdziałanie skutkom zmian klimatu i zmniejszenie emisji CO₂ w ramach prowadzenia działalności rybackiej, w tym wymiana silników i inwestycje w zakresie energooszczędności i dywersyfikacji źródeł energii poprzez zastosowanie OZE, – zmniejszenie negatywnego wpływu rybołówstwa na środowisko i dążenie do gospodarki neutralnej klimatycznie poprzez inwestycje w zakresie racjonalizowania gospodarki wodą i poprawę jej jakości, – zapobieganie eutrofizacji oraz odbudowa bioróżnorodności środowiska poprzez prowadzenie gospodarki zarybieniowej i programów eksperymentalnego zarybiania, – ujednolicenie zasad wsparcia komercyjnego rybołówstwa śródlądowego i akwakultury, – wzmocnienie współpracy krajowych organów administracji mających wpływ na prowadzenie działalności w zakresie prowadzenia gospodarki rybackiej, – wprowadzenie jednolitych zasad produkcji materiału zarybieniowego na potrzeby rzek i jezior. 3. System kontroli i egzekwowania: – zapewnienie środków finansowych na wsparcie jednostek kontrolno-administracyjnych, – zwiększenie zasobów kadrowych i system szkoleń dla Państwowej Straży Rybackiej i Społecznej Straży Rybackiej, mający na celu m.in. zacieśnianie współpracy i wymianę doświadczeń, – zwiększenie efektywności kontroli jakości zarybień poprzez wdrożenie nowoczesnych i opartych na wiedzy metod, – zaostrzenie przepisów antyklusowniczych, – zakup środków technicznych niezbędnych do prawidłowego wykonywania obowiązków inspekcyjnych, w tym wprowadzenia bezzałogowych systemów monitorowania. 4. Zbieranie danych rybackich: – zapewnienie środków finansowych na wzmocnienie potencjału jednostki naukowo-badawczej zajmującej się branżą rybołówstwa śródlądowego, – monitorowanie wielkości strat powodowanych przez gatunki rybożerne i chronione oraz opracowanie metodologii określania wysokości rekompensat za te straty, – zakup środków technicznych służących do monitoringu i zbierania danych z zakresu rybołówstwa śródlądowego, – konieczność ustandaryzowania i zintegrowania pozyskiwanych danych oraz budowa cyfrowej bazy danych rybackich umożliwiającej bieżące aktualizowanie tych danych oraz zdalny dostęp do nich, – poprawa współpracy pomiędzy rybakami a jednostkami naukowobadawczymi i administracją w zakresie pozyskiwania danych rybackich, – konieczność przeprowadzenia badań z zakresu wzajemnego oddziaływania gospodarki rybackiej na ekosystem, – przeprowadzenie badań na temat wielkości populacji, siedlisk oraz składu gatunkowego zasobów ryb słodkowodnych występujących w kraju, – przeprowadzenie zmapowania obszarów, w których siedliska ryb mogą być odtworzone.
--	--	--

Uzasadnienie

Zapewnienie wymiany pokoleniowej.

Mała rozpoznawalność zawodów rybaka i ichtiologa oraz trudne warunki pracy związane z dużym nakładem pracy fizycznej w zmiennych warunkach atmosferycznych, powodują **sukcesywny spadek zainteresowania ludzi młodych wykonywaniem zawodu rybaka.**¹ Trudność w znalezieniu chętnych do pracy w rybactwie potęguje niska dochodowość wynikająca ze słabej pozycji rynkowej rybaka w łańcuchu dostaw. Utrzymanie tego stanu, przy

¹ Wg danych MIR-PIB, opracowanych na podstawie złożonych formularzy statystycznych RRW-19, w roku 2014 na statkach rybackich były zatrudnione 592 osoby w wieku do 40 lat, natomiast w roku 2019 liczba ta wynosiła już tylko 276. Największy spadek liczby zatrudnionych na statkach rybackich w Polsce w latach 2014-2019, dotyczył grupy wiekowej 30-34 lat i wyniósł 71%. Najliczniejsza grupa pracujących przy połowach morskich posiadała wykształcenie zasadnicze zawodowe (ok. 49%), następną pod względem wielkości grupą byli zatrudnieni z wykształceniem średnim (35%).

obserwowanym trendzie starzenia się społeczeństwa, powodować będzie brak wymiany pokoleniowej i zanikanie zawodu.

Struktura polskiej floty zdominowana jest przez jednostki łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego², które charakteryzują się ograniczoną możliwością mechanizacji i modernizacji stanowiska pracy, w związku z czym **wciąż istotnym elementem rybołówstwa łodziowego jest praca fizyczna**. Podobna sytuacja występuje w gospodarstwach rybołówstwa śródlądowego, w których odłowy wykonywane są w większości przypadków przy wykorzystaniu tradycyjnych i niezmekanizowanych technik.

Dotychczasowa restrukturyzacja sektora rybactwa nakierowana była głównie na modernizację infrastrukturalną i technologiczną. Działania te przynoszą dobre efekty i należy je kontynuować. Jednocześnie, obserwując zmiany w strukturze wiekowej i przygotowaniu zawodowym osób pracujących w sektorze, należy rozszerzyć katalog działań o instrumenty mogące odwrócić niekorzystny trend. Szczególnie istotnym jest zatem promowanie zawodów rybaka i ichtiologa oraz stosowanie zachęt ekonomicznych pozwalających na rozpoczęcie pracy lub pozostanie w zawodzie ludzi młodych. Istotnym instrumentem wsparcia dla zapewnienia wymiany pokoleniowej jest wprowadzenie zmian w systemie kształcenia³ i zacieśnienie współpracy placówek edukacyjnych z osobami czynnie pracującymi w rybołówstwie w celu lepszego dopasowania programów nauczania oraz oferty szkoleń do potrzeb sektora.

Odbudowa bioróżnorodności ekosystemów wodnych.

Prowadzona dotychczas polityka wzrostu opartego na urbanizacji, uprzemysłowieniu, intensyfikacji rolnictwa oraz wykorzystaniu materiałów niebiodegradowalnych, znacząco przyczyniła się do zanieczyszczenia środowiska oraz **utraty bioróżnorodności wód morskich i śródlądowych**.⁴ Bioróżnorodność Bałtyku kształtowana jest przede wszystkim przez czynniki naturalne⁵, coraz częściej jednak równie istotne są czynniki zewnętrzne związane z działalnością człowieka i jego presją na ekosystem czego widocznym skutkiem jest **spadek liczebności i kondycji stad, dla których brak jest substytucyjności gatunkowej**.⁶ Utrzymanie tej tendencji będzie powodować dalsze pogarszanie różnorodności biologicznej ekosystemów wodnych, co przyczyni się do pogłębiania niezrównoważenia zdolności połowowej floty⁷ w stosunku do dostępnych zasobów oraz nierentowności działalności połowowej⁸ stanowiącej istotę zawodu rybaka⁹.

Ograniczona możliwość natychmiastowego przejścia na gospodarkę neutralną klimatycznie i środowiskowo i zminimalizowania do zera wpływu działalności człowieka na środowisko, zwiększa wagę działań na rzecz zachowania i ochrony ekosystemów wodnych. Działania te powinny obejmować zarówno zachęcanie do wprowadzania rozwiązań obniżających presję rybołówstwa na środowisko i racjonalnego wykorzystania połowów, jak i wsparcie inicjatyw na rzecz poprawy stanu środowiska wodnego i odbudowy jego zasobów.

Przeciwdziałanie zmianom klimatu i zmniejszenie emisji CO₂.

Pomimo podejmowanych w ostatnich latach działań modernizacyjnych, **działalność gospodarstw rybackich wciąż charakteryzuje się wysoką emisyjnością**. Wyeksploatowanie i zaawansowany wiek infrastruktury wykorzystywanej w produkcji rybackiej, w tym wysoko energochłonne silniki statków¹⁰, wpływają na **utrzymanie wysokiej emisji CO₂ do**

² Na koniec roku 2020 liczba statków rybackich o długości całkowitej poniżej 12 m wynosiła 662, co stanowiło 81% polskiej floty bałtyckiej.

³ Wg danych Zespołu Szkół w Sierakowie, kształcącego w zawodzie technik rybactwa śródlądowego, liczba absolwentów na tym kierunku w 2019 roku wyniosła 8 osób, a w roku 2021 – 7 osób.

⁴ Zgodnie z danymi zawartymi w „Całościowej ocenie stanu środowiska Morza Bałtyckiego” HELCOM HOLAS II (<https://helcom.fi/baltic-sea-trends/holistic-assessments/>), co roku do wód Morza Bałtyckiego trafia ok. 826 000 ton azotu oraz 30 900 ton fosforu. Powoduje to, że 97% morskich obszarów Bałtyku jest obecnie ocenianych przez HELCOM jako obszary z nadmierną eutrofizacją. Jednocześnie, zanieczyszczenie trudno biodegradowalnym plastikiem wód morskich, to ok. 70% wszystkich odpadów znajdujących w Morzu Bałtyckim.

⁵ Częstotliwość wlewów z Morza Północnego, zawartość tlenu w obszarach przydennych, wartość zasolenia, czy liczebność gatunków inwazyjnych.

⁶ Porównując dane ICES dotyczące cennych stad bałtyckich z lat 2015-2021 zauważalny jest spadek biomasy dorsza wschodniego o 53%, śledzia zachodniego o 23%, czy śledzia centralnego o 43%, przy wzroście biomasy stada szprota o 43%.

⁷ Zgodnie z danymi zawartymi w raporcie flotowym za 2015 r. zrównoważenie wykazywały 3 segmenty floty bałtyckiej na 7. Zrównoważone były następujące segmenty: statki o długości całkowitej $L_c < 10$ m, połowiąjące netami i innymi narzędziami biernymi, trawlerzy pelagiczne L_c 18-24 m, trawlerzy pelagiczne L_c 24-40 m. Natomiast raport flotowy za rok 2020 r. wskazuje, że wszystkie segmenty polskiej floty były niezrównoważone.

⁸ W roku 2021 w porównaniu z rokiem 2015, narodowe kwoty połowowe dorsza wschodniego spadły o 99%, dorsza zachodniego o 75%, śledzia zachodniego o 93%, śledzia centralnego o 40%.

⁹ Zgodnie z danymi z SPO „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004-2006” w roku 1999, polska flota bałtycka liczyła 1459 jednostek, w roku 2020 liczba ta zmalała do 821 statków.

¹⁰ Średni wiek silników zamontowanych na statkach rybackich w podziale na segmenty floty wg długości całkowitej (L_c) wynosi: dla $L_c < 12$ m 17 lat; dla L_c 12-15 m 15 lat; dla L_c 15-25,5 m 20 lat; dla $L_c > 25,5$ m 32 lat (dane dla 85% polskiej floty bałtyckiej).

atmosfery, wzmacnianie efektu globalnego ocieplenia oraz pogarszanie parametrów jakości i ilości wody.¹¹ Utrzymanie obecnego stanu technologicznego infrastruktury może przyczynić się do pogłębiania kryzysu żywych zasobów wód, a poprzez konieczność sprostania coraz wyższemu wymogom polityki klimatycznej spowoduje wzrost kosztów prowadzonej działalności w rybactwie.

Wobec wyzwań zawartych w Europejskim Zielonym Ładzie, związanych z koniecznością natychmiastowej redukcji emisji CO₂ i osiągnięcia do 2050 r. zerowego poziomu emisji gazów cieplarnianych netto¹², priorytetowego znaczenia nabiera kompleksowe wsparcie niskoemisyjnej działalności rybackiej realizowanej przez segment łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego, czy gospodarstwa rybackie prowadzące działalność metodami tradycyjnymi. Równie istotnym jest dalsze promowanie energooszczędnych rozwiązań technologicznych, rozwiązań opartych na odnawialnych źródłach energii, czy przyczyniających się do racjonalnego gospodarowania wodą i poprawy jej jakości.

Zwiększenie rentowności gospodarstw rybackich.

Wysoka kosztochłonność działalności¹³ przy jednoczesnej słabej pozycji rynkowej rybaka w łańcuchu dostaw¹⁴ wpływa na niską dochodowość działalności w sektorze rybackim¹⁵. W przypadku rybołówstwa morskiego dotyczy to szczególnie segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego, który stanowi 81% floty. Koncesyjny system przyznawania kwot połowowych¹⁶ oraz **pogłębiający się problem dostępności zasobów w strefie przybrzeżnej** powoduje brak możliwości zwiększenia dochodów, poprzez zwiększenie wielkości produkcji. Obniżone dochody powodują coraz większe trudności w pokrywaniu kosztów utrzymania i amortyzacji łodzi¹⁷ i narzędzi połowowych oraz ograniczają możliwości inwestycyjne gospodarstw rybackich.

Podobny problem dotyczy gospodarstw rybackich prowadzących działalność na wodach śródlądowych, gdzie pomimo działań inwestycyjnych, wciąż pozostaje niezaspokojonych wiele potrzeb w zakresie poprawy infrastruktury i środków technicznych służących do produkcji, sortowania, magazynowania i dystrybucji ryb. Przyczyną tej sytuacji jest wysoka kosztochłonność takich działań, ograniczone możliwości inwestycyjne podmiotów prowadzących działalność w rybołówstwie śródlądowym oraz długi okres zwrotu z inwestycji. Brak działań inwestycyjnych powodować będzie **utrata jakości produktu na etapie odłowu, sortowania i dystrybucji**, a w konsekwencji spadek dochodowości i dalsze osłabienie pozycji rybaka w łańcuchu dostaw. Utrzymanie starych, kosztochłonnych i wysoko emisyjnych rozwiązań technologicznych obniża możliwość podnoszenia jakości produktu, dlatego w celu zwiększania konkurencyjności polskich rybaków, istotnym jest wsparcie działań inwestycyjnych w obrębie zarówno gospodarstw

¹¹ Zgodnie z danymi zawartymi w „Całościowej ocenie stanu środowiska Morza Bałtyckiego” HELCOM HOLAS II, w ciągu ostatnich stu lat obserwuje się istotny spadek zasięgu lodu na Morzu Bałtyckim w okresie zimowym, co widoczne jest zwłaszcza po roku 2000. Spada też średni okres utrzymywania się pokrywy lodowej na Bałtyku. Zmiany klimatyczne mają wpływ również na wieloletnie trendy w zasoleniu i temperaturze wody zarówno przydennej, jak i powierzchniowej, obserwuje się również spadek częstotliwości wlewów zimnej, dobrze natlenionej wody z Morza Północnego, co powoduje powiększanie się na Bałtyku stref beztlenowych.

¹² Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów - Europejski Zielony Ład; COM(2019) 640 final.

¹³ Zgodnie z wyliczeniami opracowanymi na potrzeby wypłaty rekompensat w okresie pandemii COVID-19, koszty stałe dla gospodarstwa zajmującego się komercyjnym rybołówstwem morskim obejmują opłaty portowe, składki ZUS i inne opłaty ponoszone w związku z zatrudnieniem własnym oraz pracowników, w zależności od liczby pracowników oraz ich kwalifikacji, część utraconych zysków wynikających z braku połowów, koszty ubezpieczenia, koszty dodatkowe, m.in. za oleje, smary, paliwo koszty, w zależności od długości statku wynoszą one od 740 do 4050 zł. Natomiast, zgodnie z opracowaniem IRS obejmującym 8 podmiotów gospodarczych operujących na 18,8% areale jezior użytkowanych rybacko w Polsce, koszty stałe w roku 2020 stanowiły 87,7% kosztów całkowitych i obejmowały: wynagrodzenia osobowe i bezosobowe, składki i inne świadczenia (ZUS, PFRON, itd.); materiał zarybieniowy wprowadzony do jezior (zakupiony i wyprodukowany, przybliżony rozkład 50%/50%); zakup materiałów i energii; czynsz za rybackie użytkowanie; amortyzację; zakup usług obcych; podatki i opłaty (podatek rolny, leśny, od nieruchomości, środków transportu) i wynosiły średnio 1 056 011 zł na gospodarstwo.

¹⁴ Wg danych GUS, w roku 2019 w porównaniu do roku 2018, ceny detaliczne ryb i ich przetworów wzrosły o 3,9%, ceny detaliczne ryb świeżych i chłodzonych wzrosły o 3,0% (wzrost cen dotyczył przede wszystkim świeżych dzwonek lub filetów z łososia o 1,4%, filetów ze śledzi o 1,1%), natomiast wskaźnik zmian cen zbytu ryb i przetworów rybnych zwiększył się tylko o 2,1% (największy wzrost cen dotyczył świeżych filetów z dorszy o 13,1% oraz mrożonych filetów z mintajów o 10,2%; cen zbytu mrożonych filetów z morszczuków o 4,4%; spadły natomiast ceny produktów śledziowych: filetów o 0,9% i niepatroszonych śledzi solonych o 4,3%).

¹⁵ W roku 2019 połowy floty bałtyckiej wyniosły 146 tys. ton o szacunkowej wartości około 189 mln zł. Stanowi to spadek wielkości i wartości w stosunku do roku 2018 odpowiednio o 6% i 9%. W największym stopniu spadek dotyczył dorszy, których sprzedaż spadła o 12 mln zł (-34%) oraz śledzi, których wartość wyładunków zmniejszyła się kolejny rok z rzędu (w roku 2019 o 10 mln zł).

¹⁶ W roku 2021 w porównaniu z rokiem 2015, narodowe kwoty połowowe dorsza wschodniego spadły o 99%, dorsza zachodniego o 75%, śledzia zachodniego o 93%, śledzia centralnego o 40%. W nieznacznym stopniu spadek ten był rekompensowany wzrostem cen, przykładowo, dla lat 2018-2019 średnia cena pierwszej sprzedaży śledzi wzrosła o 4%.

¹⁷ Średni wiek statków rybackich w podziale na segmenty wg długości całkowitej (Lc) wynosi: Lc < 12 m - 30 lat; Lc 12-15 m - 27 lat; Lc 15-25,5 m - 56 lat; Lc > 25,5 m - 39 lat.

rybackich, jak i miejsc wyładunku¹⁸, mających na celu obniżenie kosztów podstawowej działalności rybackiej, rozszerzenie działalności¹⁹ oraz podnoszenie i utrzymanie jakości produktu.

Budowanie zdolności opartej na wiedzy.

Rybołówstwo w Polsce wykonywane jest głównie w oparciu o tradycyjne metody i techniki połowu. Chociaż nie jest znana skala negatywnego wpływu rybołówstwa na środowisko²⁰, to należy zakładać, że przypadkowy przyłów ryb niewymiarowych, ptaków i ssaków, czy wpływ narzędzi ciągnionych na stan siedlisk i dna morskiego mogą powodować pogorszenie stanu środowiska i bioróżnorodności ekosystemów wodnych. Wpływ opinii i zaleceń formułowanych przez środowisko naukowe, nierzadko negatywnie wpływających na działalność podmiotów wykonujących rybołówstwo, przyczynia się do antagonizowania tych dwóch środowisk i **osłabiania współpracy pomiędzy rybakami a środowiskiem naukowym**.²¹ Problemem jest również niski stopień dopasowania badań prowadzonych przez jednostki naukowo-badawcze do realnych potrzeb gospodarstw rybackich oraz ograniczone możliwości wykorzystania nowoczesnych rozwiązań technologicznych, modernizacji i cyfryzacji stanowiska pracy bez znacznego zwiększenia kosztów działalności. Sytuacja ta powoduje, że **poziom wdrożenia i wykorzystania innowacji w rybołówstwie wciąż pozostaje niski**.²²

Wyzwania stawiane przez Europejski Zielony Ład powodują, że rozwój sektora rybackiego nie może odbywać się wyłącznie na poziomie inwestycji infrastrukturalnych. Musi im towarzyszyć rozwój oparty na badaniach i wiedzy, służący nie tylko zwiększeniu produktywności, ale na przemodelowaniu procesu produkcji w kierunku zmniejszenia jego negatywnego oddziaływania na środowisko, a w dalszej konsekwencji osiągnięciu jego neutralności środowiskowej. Możliwe to będzie do osiągnięcia tylko przy pełnej współpracy środowiska naukowego z podmiotami czynnie wykonującymi rybołówstwo. Dlatego, **szczególnie istotnym jest promowanie działań na rzecz poprawy współpracy pomiędzy rybakami a naukowcami**, opracowywania nowych metod zarządzania i organizacji produkcji oraz innowacji²³, promowanie zrzeszeń jako płaszczyzn wymiany wiedzy i dobrych praktyk oraz zachęcanie rybaków do udziału w szkoleniach, seminariach i warsztatach.

Budowanie modelu działalności (gospodarki) odpornej na zagrożenia.

Wykonywanie rybołówstwa, zarówno na wodach morskich, jak i śródlądowych, uzależnione jest od uwarunkowań środowiskowych obejmujących aspekty tj. dostępność i jakość wody, kondycja i liczebność stad, czy częstotliwość występowania niekorzystnych zjawisk atmosferycznych. **Obserwowana wraz ze zmianami klimatu, duża dynamika tych uwarunkowań zwiększa niepewność ekonomiczną prowadzonej działalności**.²⁴ Jednocześnie, ograniczona możliwość (szczególnie w przypadku segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego) zabezpieczania środków rezerwowych na wypadek wystąpienia nieprzewidzianych zdarzeń i przerw w prowadzeniu działalności gospodarczej, w przypadku wystąpienia takich przerw może prowadzić do utraty płynności finansowej i zamknięcia działalności.²⁵

¹⁸ O dużym zapotrzebowaniu na działania inwestycyjne świadczy liczba wniosków o dofinansowanie złożonych w ramach perspektywy finansowej 2014-2020 (złożono wnioski na kwotę ponad 522 mln zł, stanowiącą 364% alokacji). Realizacja większości tych wniosków została uniemożliwiona wystąpieniem pandemii COVID-19.

¹⁹ Zgodnie z opracowaniem „Działalność podmiotów rybackich i wędkarskich w 2019 roku – Uwarunkowania gospodarcze, ekonomiczne, prawne i środowiskowe.” przygotowanym przez IRŚ i ZPR, udział przychodów z działalności pozaprodukcyjnej (np. obrót rybami, usługi turystyczne, gastronomiczne, portowe, produkcja kawioru) wynosił dla gospodarstw jeziorowych 38,4%, a dla gospodarstw stawowo-jeziorowych 53,2 i wzrósł w porównaniu do roku 2018, co pozwoliło na utrzymanie rentowności średnio na poziomie 12,36%.

²⁰ Szacuje się, że średnio tylko 1 na 4 dorsze ginie w wyniku ukierunkowanej działalności połowowej, natomiast pozostałe 3 giną w wyniku innej działalności połowowej, czy uwarunkowań środowiskowych.

²¹ Zgodnie ze „Sprawozdaniem z realizacji Narodowego Programu Zbioru Danych Rybackich za rok 2020”, w ramach gromadzenia danych społeczno-ekonomicznych od armatorów statków, odsetek uzyskanych odpowiedzi wynosił 50,63%.

²² W celu zwiększenia adekwatności projektów innowacji w perspektywie finansowej 2014-2020 został powołany Zespół ds. innowacji, w którego skład zostali powołani przedstawiciele Morskiego Instytutu Rybackiego PIB, Instytutu Rybactwa Śródlądowego oraz Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego. Zespół dokonał oceny innowacyjności i adekwatności 59 projektów spełniających warunki formalne, z czego do realizacji wybrano 15, które zostały uznane za najbardziej innowacyjne i najlepiej wpisujące się w potrzeby sektora rybołówstwa.

²³ W roku 2018 r. MIR-PIB rozpoczął realizację projektu innowacyjnego: GRASS (Interreg) – analizy uwarunkowań hodowli makroalg w Morzu Bałtyckim, a w roku 2020 projektu PIKE – (ARiMR) eksperymentalne zarybienia szczupakiem wyhodowanym w RAS jako metoda zarządzania kryzysem rybołówstwa przybrzeżnego, które w sytuacji związanej z obecnym kryzysem zasobów stad komercyjnych stanowią mogą alternatywę dla dalszego rozwoju rybołówstwa morskiego.

²⁴ Porównując dane ICES, zawarte w *Doradztwie na rok 2022*, dotyczące cennych stad bałtyckich z lat 2015-2021 zauważalny jest spadek biomasy dorsza wschodniego o 53%, śledzia zachodniego o 23%, czy śledzia centralnego o 43%, przy jednoczesnym wzroście biomasy stada szprota o 43%. W efekcie tych zmian, w porównaniu z rokiem 2015, obniżone zostały kwoty połowowe dla dorsza wschodniego o 99%, dorsza zachodniego o 75%, śledzia zachodniego o 93%, śledzia centralnego o 40% i w niewielkim stopniu zwiększono kwotę połowową dla szprota o 3%.

²⁵ Sektor rybołówstwa i akwakultury jest trwale związany ze stanem środowiska i wszelkie niekorzystne zmiany w zakresie klimatu, bioróżnorodności czy stanu zasobów wody dotyczą ten sektor w sposób bezpośredni, zagrażając jego trwałości. Pandemia COVID-19 ukazała jak szczególnie są obecnie uwarunkowania funkcjonowania sektora rybactwa w

Mając na uwadze wzrost liczby czynników mogących powodować przerwy w połowach, w tym m.in. związanych ze zdrowiem publicznym, stanem żywych zasobów wód, czy zagrożeniem wynikającym z zalegania na dnie Bałtyku pozostałości militarnych i przemysłowych, czerpiąc z doświadczeń wystąpienia nagłego ograniczenia działalności w związku z pandemią COVID-19²⁶, **istotnym jest zapewnienie mechanizmu interwencyjnego na wypadek wystąpienia przerw w połowach.** Mechanizm ten byłby uruchamiany w wypadku wystąpienia strat wynikających z wystąpienia siły wyższej tj. powódź czy susza, wystąpienia chorób ryb, katastrofy ekologicznej, czy wprowadzenia nadzwyczajnych środków ochronnych. Równocześnie w celu zwiększenia odporności na zagrożenia należy w dalszym ciągu promować wśród podmiotów prowadzących gospodarkę rybacką dywersyfikowanie działalności podstawowej i wprowadzenie dodatkowych źródeł dochodu.

Wzmocnienie systemu kontroli i egzekwowania.

Wzrost zobowiązań na rzecz ochrony środowiska oraz zrównoważonego wykonywania rybołówstwa i akwakultury powoduje konieczność zapewnienia efektywnego systemu kontroli i egzekwowania przepisów regulujących działanie sektora rybołówstwa i branż z nim powiązanych. **Zbyt małe zasoby kadrowe, niedostateczna liczba środków technicznych, w tym w szczególności statków inspekcyjnych, czy brak nowoczesnych, opartych na wiedzy metod kontroli, utrudniają prawidłowe wykonywanie obowiązków inspekcyjnych.** Problem ten dotyczy w sposób szczególny rybołówstwa morskiego, gdzie z powodu słabej kondycji i liczebności stad bałtyckich oraz ograniczania kwot połowowych, zwiększa się ryzyko wystąpienia incydentów związanych z naruszeniem przepisów WPRyb.²⁷

W Polsce podmiotami wdrażającymi system kontroli, inspekcji i egzekwowania są Główny Inspektor Rybołówstwa Morskiego (GIRM), Państwowa Straż Rybacka (PSR) oraz minister właściwy ds. rybołówstwa.

Do kluczowych zadań GIRM należy nadzór nad przestrzeganiem przepisów o rybołówstwie morskim oraz przepisów o organizacji rynku rybnego. GIRM przy realizacji swoich zadań współdziała z innymi organami i jednostkami administracyjnymi.²⁸ Kontrolą objęte są podmioty wykonujące rybołówstwo morskie, w tym kapitanowie, armatorzy i właściciele statków rybackich, a także inne podmioty funkcjonujące na rynku rybnym, zajmujące się skupem, magazynowaniem czy dystrybucją produktów rybołówstwa i akwakultury.

W strukturę GIRM wchodzi siedziba w Słupsku, ośrodki zamiejscowe w Gdyni i Szczecinie oraz 14 biur terenowych.²⁹ W GIRM zatrudnionych jest 46 inspektorów zaangażowanych bezpośrednio w kontrolę zarówno na lądzie, jak i na morzu.³⁰ GIRM dysponuje 7 statkami patrolowymi i 21 samochodami³¹, dodatkowo, w ramach działań inspekcyjnych okresowo wykorzystywany jest statek Navigator czarterowany od Akademii Morskiej w Szczecinie oraz jednostki pływające Straży Granicznej. Posiadane środki kontrolne,³² z uwagi na dynamicznie zmieniające się przepisy UE, wprowadzające nowe techniki i technologie w kontroli wykonywania rybołówstwa **wymagają stałej konserwacji, modernizacji, wymiany i uzupełniania w celu dostosowania do aktualnych potrzeb i wymogów technologicznych.**

regionie Morza Bałtyckiego, doświadczanego najpierw sukcesywnym spadkiem kondycji stad, aż do całkowitego kryzysu dorszowego, który niemal załamał sektor połowów morskich i przetwórstwa, a następnie lockdownem. Wprowadzone w związku z COVID-19 działania szczególne, oparte na rekompensatach udowadniają, że w sytuacji kryzysowej jest to jedyny sposób szybkiej i realnej pomocy, gdyż o ile środki inwestycyjne są niezwykle ważne dla transformacji sektora, to mogą one okazać się bezcelowe, w przypadku upadku działalności podstawowej. Aktualnie wykonywanie podstawowej działalności w zakresie rybołówstwa morskiego jest coraz bardziej zagrożone, gdy tymczasem Europejski Zielony Ład wskazuje na kluczową rolę rybaków (obok rolników) w procesie zielonej transformacji.

²⁶ W przypadku rybołówstwa śródlądowego, produkcja ryb w ramach zawodowych połowów jeziorowych w latach 2017-2019 wyniosła średnio 2,12 tys. ton. Szacuje się, że ograniczenie działalności wywołane pandemią w roku 2020, spowodowały spadek odłowów do 1,9 tys. ton.

²⁷ W roku 2020 wykryto 75 naruszeń przepisów o rybołówstwie morskim.

²⁸ GIRM współpracuje z organami i jednostkami organizacyjnymi Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Krajowej Administracji Skarbowej, Inspekcji Handlowej, Inspekcji Weterynaryjnej, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Straży Rybackiej, Społecznej Straży Rybackiej, Straży Granicznej, Inspekcji Transportu Drogowego, Policji oraz ze strażami gminnymi, wojewódzkimi inspektoratami ochrony środowiska, podmiotami zarządzającymi portami i przystaniami morskimi i z terenowymi organami administracji morskiej z uwzględnieniem właściwości i kompetencji tych organów i jednostek organizacyjnych.

²⁹ Rozmieszczenie ośrodków terenowych GIRM: 5 na obszarze wybrzeża zachodniego (podobszar ICES 24/25), 4 na obszarze wybrzeża środkowego (podobszar ICES 25) oraz 5 na obszarze wybrzeża wschodniego (podobszar ICES 26).

³⁰ Rozmieszczenie inspektorów: 14 inspektorów na obszarze wybrzeża zachodniego (podobszar ICES 24/25), 14 inspektorów na obszarze wybrzeża środkowego (podobszar ICES 25) oraz 18 inspektorów na obszarze wybrzeża wschodniego (podobszar ICES 26).

³¹ Rozmieszczenie środków kontrolnych: 2 statki patrolowe i 5 samochodów na obszarze wybrzeża zachodniego (podobszar ICES 24/25), 2 statki patrolowe i 7 samochodów na obszarze wybrzeża środkowego (podobszar ICES 25) oraz 2 statki patrolowe i 9 samochodów na obszarze wybrzeża wschodniego (podobszar ICES 26).

³² Inspektorzy dysponują również m.in. telefonami komórkowymi z dostępem do V-Catch, telefonami satelitarnymi, krótkofalówkami oraz urządzeniami pomiarowymi typu Omega.

PSR realizuje zadania związane z kontrolą przestrzegania przepisów w zakresie zasad i warunków ochrony, chowu, hodowli i połowu ryb w powierzchniowych wodach śródlądowych, w wodach znajdujących się w urządzeniach wodnych oraz w obiektach przeznaczonych do chowu lub hodowli ryb, w tym w szczególności zadania związane ze zwalczaniem kłusownictwa oraz połowem ryb metodami niezgodnymi z ustalonymi przepisami. PSR wykonuje również kontrole pochodzenia, ilości, masy i gatunków odłowionych, przetwarzanych lub wprowadzanych do obrotu ryb i innych organizmów wodnych.

W ramach struktury PSR istnieje 16 wyodrębnionych jednostek, działających na obszarze poszczególnych województw. Wszystkie Komendy Wojewódzkie PSR razem zatrudniają około 360 strażników. Komendy Wojewódzkie PSR zasadniczo zlokalizowane są w miastach wojewódzkich, poza KW PSR w województwie łódzkim i podlaskim, które są zlokalizowane odpowiednio w Sieradzu i w Suwałkach. PSR łącznie dysponuje 110 samochodami, 135 jednostkami pływającymi oraz innymi środkami technicznymi niezbędnymi do prowadzenia działań inspekcyjnych tj. urządzenia termowizyjne i noktowizory.³³

Organem odpowiedzialnym za koordynowanie działalności kontrolnej wszystkich krajowych organów kontroli jest minister właściwy ds. rybołówstwa, którego zadania realizowane są za pośrednictwem pracowników urzędu powołanego do jego obsługi tj. Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, a w szczególności Departamentu Rybołówstwa. W strukturze Departamentu Rybołówstwa wyodrębniona została zamiejscowa komórka organizacyjna – Centrum Monitorowania Rybołówstwa w Gdyni, która dysponuje pełną infrastrukturą serwerową na potrzeby administrowanych systemów informatycznych tj.: Vessel Monitoring System, vCatch, ERS oraz System powiadomień SMS. Serwerownia wymaga stałej modernizacji ze względu na zwiększające się potrzeby systemowe i konieczność dostosowywania do zmieniających się przepisów UE.

Rozwój nowoczesnych technologii oraz możliwość wystąpienia zagrożeń związanych zarówno z naruszaniem przepisów WPRyb (przez podmioty sektora rybołówstwa morskiego, śródlądowego, akwakultury i przetwórstwa), jak i możliwość wystąpienia zagrożeń dla bezpieczeństwa morskiego, wymuszają konieczność dostosowania wyposażenia służb inspekcyjnych w sprzęt pozwalający na reagowanie na ww. incydenty w czasie rzeczywistym. Istotnym jest zatem **zapewnienie odpowiedniej liczby nowoczesnych, bezpiecznych i sprawnych środków kontrolnych, technologii cyfrowych nowej generacji oraz odpowiednich szkoleń** w celu niedopuszczania do powstawania nierówności pomiędzy możliwościami działania służb inspekcyjnych a działalnością kłusowniczą.

Zapewnienie systemu zbierania danych rybackich.

Ocieplenie i zmiany klimatu skutkujące m.in. pogorszeniem stanu stad bałtyckich oraz zasobów słodkowodnych, powodują potrzebę intensyfikacji badań i monitoringu środowiska wodnego, wykonywanych przy użyciu najnowszych technologii i sprzętu. **Brak kompleksowych danych na temat siedlisk, wielkości populacji i składu gatunkowego zasobów ryb oraz brak zmapowania obszarów, w których siedliska mogą być odtworzone**, powoduje znaczące utrudnienia w podejmowaniu działań na rzecz ochrony i odbudowy bioróżnorodności ekosystemów wodnych.

Działania w zakresie zbierania danych biologicznych, technicznych, środowiskowych i społeczno-ekonomicznych, dotyczących rybołówstwa komercyjnego i rekreacyjnego realizowane są w ramach Wieloletniego Planu Zbierania Danych Rybackich przez Morski Instytut Rybacki – Państwowy Instytut Badawczy (MIR-PIB).³⁴ Działania prowadzone w celu zbioru danych biologicznych, technicznych i środowiskowych obejmują badania aktywności połowowej i wielkości wyładunków prowadzonych, zarówno przez jednostki dalekomorskie, jak i jednostki komercyjne i rekreacyjne połowiające na Bałtyku, rejsy badawcze oraz monitorowanie przypadkowych przyłówów walenii.³⁵

Program zbierania danych rybackich realizowany jest przez wykwalifikowaną kadrę naukową i inżyniersko-techniczną MIR-PIB z wykorzystaniem specjalistycznego zaplecza technicznego, w tym statku badawczego R/V Baltica. Dane

³³ W skład wyposażenia PSR w roku 2021 wchodzi 90 samochodów terenowych, 13 samochodów osobowych; 7 samochodów dostawczych; 124 łodzi motorowych; 10 pontonów; 1 kajak; 4 motocykle; 7 quady; 2 drony; 44 urządzeń termowizyjnych; 50 szt. urządzeń noktowizyjnych. Inspektorzy dysponują także 161 telefonami komórkowymi, 41 laptopami, 8 tabletami.

³⁴ Rozporządzenie MRiRW z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie wskazania instytutu realizującego programy zbierania danych niezbędnych do realizacji wspólnej polityki rybołówstwa Unii Europejskiej (Dz.U. z 2015 r. poz. 883).

³⁵ Działania prowadzone w celu gromadzenia danych społeczno-ekonomicznych, dotyczących podmiotów wykonujących rybołówstwo komercyjne prowadzone są na podstawie danych z rejestrów administracyjnych (dzienniki połowowe, deklaracje wyładunkowe, dokumenty pierwszej sprzedaży oraz Rejestr Statków Rybackich) i formularzy statystycznych wypełnianych raz w roku przez armatorów statków rybackich. W zakresie rybołówstwa rekreacyjnego zbieranie danych obejmuje dane pozyskane w trakcie rejsów na jednostkach prowadzących taką działalność oraz informacji i danych dotyczących liczby rejsów i uczestników tych rejsów uzyskanych z kapitanatów portów i przystani rybackich. W przypadku akwakultury zbiorem danych objęte są ośrodki hodowlane i gospodarstwa rybackie, które zajmują się wylęgiem i podchowem narybku łososi atlantyckich, natomiast w przypadku przetwórstwa rybnego (przedsiębiorstwa objęte PKD 10.20.Z Przetwarzanie i konserwowanie ryb, skorupiaków i mięczaków) – zakłady, które znajdują się na liście zakładów zatwierdzonych przez Głównego Lekarza Weterynarii do handlu wewnątrz wspólnoty oraz są uprawnione do prowadzenia sprzedaży bezpośredniej. W przypadku akwakultury i przetwórstwa źródłem danych są formularze statystyczne. W każdym przypadku zakres zbieranych danych jest dostosowywany na bieżąco do wymogów UE.

dotyczące rybactwa śródlądowego są zbierane i opracowywane przez kadrę naukową Instytutu Rybactwa Śródlądowego w Olsztynie. Dane są gromadzone na krajowych serwerach baz danych, które wymagają stałej konserwacji i modernizacji w celu umożliwienia transmisji danych w wymaganym formacie i na wymaganym poziomie agregacji do zewnętrznych baz danych (m.in. Regionalne Bazy Danych, bazy danych ICES, bazy danych UE).

Efektywność gromadzenia danych zależy w znaczący sposób od poziomu włączenia jak największego grona partnerów, w tym zarówno instytutów naukowo-badawczych, jak i podmiotów wykonujących działalność rybacką. W tym zakresie wciąż obserwowany jest wysoki poziom **braku zaufania i współpracy pomiędzy rybakami a środowiskiem naukowym i administracją rybacką w zakresie pozyskiwania danych** wynikający m.in. z niechęci podmiotów do ujawniania danych dotyczących ekonomiki działalności i obawy o wykorzystanie tych danych w celach fiskalnych. Koniecznym jest zatem, **zapewnienie odpowiedniej liczby nowoczesnych środków technicznych, technologii cyfrowych nowej generacji służących realizacji programu zbierania danych**, w tym umożliwiających prowadzenie analizy obejmującej badania terenowe, monitoring w czasie rzeczywistym czy zmierzające do ustandaryzowania i zintegrowania pozyskiwanych danych. Ponadto, w celu zwiększenia efektywności programów zbierania danych szczególnie istotnym jest promowanie działań ukierunkowanych na zwiększenie zaangażowania rybaków w badania np. w zakresie stanu środowiska morskiego, oddziaływania gospodarki rybackiej na ekosystemy, przyłowu chronionych gatunków ptaków i ssaków czy strat powodowanych przez gatunki rybożerne i chronione.

CP 2	PU 2	Mocne strony
		AKWAKULTURA 1. Kapitał ludzki: – doświadczona i wysoko wykwalifikowana kadra zarządzająca obiektami chowu i hodowli ryb, – wielowiekowa tradycja i duże doświadczenie w zakresie metod i technik prowadzenia chowu i hodowli ryb, w szczególności w zakresie karpiarstwa i pstrągarstwa, – gospodarstwa chowu i hodowli ekstensywnej są źródłem zatrudnienia, w szczególności na terenach wiejskich, – duży potencjał edukacyjny gospodarstw chowu i hodowli ryb pozwalający na zdobycie praktyki zawodowej, – rosnąca skłonność do wdrażania innowacji technicznych i technologicznych służących rozwojowi gospodarstw chowu i hodowli ryb, w tym do poszerzania zakresu produkcji o nowe gatunki ryb, – funkcjonowanie organizacji i zrzeszeń producentów ryb słodkowodnych i dwuśrodowiskowych, – funkcjonowanie zespołu doradczego przy ministrze właściwym ds. rybołówstwa jako forum dialogu ze środowiskiem rybackim, – istnienie kodeksu dobrej praktyki rybackiej, – wysoka zdolność do podejmowania krajowej i międzynarodowej współpracy branżowej, naukowo-badawczej, w tym z organizacjami proekologicznymi. 2. Infrastruktura: – zróżnicowane rodzaje gospodarstw chowu i hodowli ryb (produkcja ekstensywna, intensywna, produkcja w obiektach o zamkniętym obiegu wody, działalność wylęgarniczo-podchowalnicza, czy mieszana wszystkich typów), – rosnące zróżnicowanie produkcji pod względem gatunkowym, – istnienie wyspecjalizowanych obiektów akwakultury produkujących materiał zarybieniowy na potrzeby rzek i jezior (akwakultura zachowawcza), – duży odsetek obiektów wyposażonych w nowoczesną infrastrukturę i środki techniczne w zakresie produkcji, sortowania, magazynowania i dystrybucji, spełniające wymogi dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy oraz jakości produktu, – część gospodarstw zmodernizowana pod kątem wdrożenia nowoczesnych technologii, w tym o zamkniętym obiegu wody (RAS), uniezależniona od zasobów wód powierzchniowych, czy wykorzystująca odnawialne źródła energii, – know-how w zakresie wykorzystania nowoczesnych technologii w produkcji wylęgarniczo-podchowalniczej, nowatorskich hodowli w obiektach o obiegu zamkniętym z wykorzystaniem wód termalnych, czy rodzimej produkcji kawioru, – duży odsetek obiektów ze zmodernizowaną infrastrukturą socjalno-biurową, – walory środowiskowe i retencyjne gospodarki rybackiej i duży potencjał usług ekosystemowych obiektów stawowych dla tworzenia obszarów chronionych i zachowania w nich bioróżnorodności. 3. Kontrola i egzekwowanie przepisów WPRyb: – doświadczona i wysoko wykwalifikowana kadra instytucji zaangażowanych w proces

		kontroli obiektów chowu i hodowli ryb (GIW, Państwowa Straż Rybacka, Państwowe Gospodarstwo Wody Polskie, państwowe służby ochrony środowiska, policja, Państwowa Straż Pożarna, JST), – duży odsetek nowoczesnych środków kontroli niezbędnych do prawidłowego wykonywania zadań inspekcyjnych (nawigacja, samochody terenowe, łodzie inspekcyjne, termowizory, noktowizory, drony, krótkofalówki), – sprawna współpraca i rozbudowana struktura terenowa instytucji zaangażowanych w proces kontroli obiektów chowu i hodowli ryb, – istnienie systemu identyfikowalności produktów akwakultury w całym łańcuchu dostaw. 4. Zbieranie danych rybackich: – uregulowany prawnie i organizacyjnie system zbierania danych rybackich, – jeden podmiot odpowiedzialny za zbieranie danych rybackich, – doświadczona i wysoko wykwalifikowana kadra naukowo-badawcza, – wysoko wyspecjalizowane i dobrze wyposażone ośrodki naukowo-badawcze z wieloletnią tradycją i rozwiniętą bazą dydaktyczną, – nowoczesne środki techniczne służące do zbierania, raportowania i wymiany danych, – wypracowane metodologie prowadzenia badań i usystematyzowany sposób zbierania danych (formularze statystyki publicznej), – funkcjonowanie międzyresortowego zespołu ds. szkód powodowanych przez ptaki i ssaki w rybołówstwie morskim i gospodarce rybackiej. PRZETWÓRSTWO I RYNEK 1. Kapitał ludzki: – doświadczona i wysoko wykwalifikowana kadra kierownicza i średniego szczebla zakładów przetwórczych, – duża wiedza o lokalnych zasobach surowca rybnego i znajomość produktów regionalnych, – duży potencjał edukacyjny rodzinnych zakładów przetwórczych, pozwalający na zdobycie praktyki w zawodzie, – funkcjonowanie ośrodków szkoleniowych w zakresie przetwórstwa rybnego, bezpieczeństwa i higieny pracy oraz certyfikacji jakości, – dobrze funkcjonujące organizacje producentów i zrzeszenia przetwórców, – mała liczba dużych podmiotów działających w sektorze przetwórstwa ryb, ułatwiająca diagnozowanie ewentualnych problemów i powodująca większą zdolność do kompromisów w kontaktach z administracją rybacką, – duża liczba podmiotów mikro, małych i średnich, charakteryzujących się elastycznością produktową, – funkcjonowanie zespołu doradczego przy ministrze właściwym ds. rybołówstwa jako forum dialogu ze środowiskiem rybackim, – wysoka zdolność do podejmowania krajowej i międzynarodowej współpracy branżowej, naukowo-badawczej, w tym z organizacjami proekologicznymi, – rosnące zainteresowanie innowacjami technicznymi i technologicznymi, – duży potencjał zakładów przetwórczych jako źródła zatrudnienia. 2. Przetwórstwo – infrastruktura przedsiębiorstw: – światowy poziom funkcjonowania wysoko wyspecjalizowanych zakładów przetwórczych stosujących najnowsze technologie, zapewniające nie tylko jakość produktów, ale również ich bezpieczeństwo zdrowotne, – wysokie zdolności produkcyjne przedsiębiorstw przetwórczych i ich wykorzystanie, – zautomatyzowane linie produkcyjne, przystosowane do przetwarzania zarówno ryb morskich, jak i słodkowodnych, – część zakładów posiada linie technologiczne pozwalające na wykorzystywanie produktów ubocznych przetwórstwa, rybołówstwa i akwakultury, – część zakładów posiada nowoczesną i zgodną ze standardami UE infrastrukturę do magazynowania surowca, nowoczesne środki transportu i zapewnioną infrastrukturę dojazdową, – część zakładów spełnia wysokie standardy w zakresie higieny i jakości produktu, – część zakładów posiada zmodernizowane i rozbudowane zaplecze socjalno-biurowe, zapewniające wysokie standardy bezpieczeństwa i higieny pracy, – część przedsiębiorstw posiada rozbudowaną strukturę pozwalającą na uniezależnienie produkcji od dostaw surowca i usług zewnętrznych, – część zakładów wykorzystuje odnawialne źródła energii oraz niskoemisyjne i energooszczędne technologie,
--	--	--

	– część zakładów posiada doświadczenie w zakresie badań marketingowych, badań preferencji konsumenckich oraz odpowiednie zaplecze techniczne i know-how do przygotowywania badania i wdrażania nowych produktów, – wiele przedsiębiorstw jest certyfikowanych pod względem wykorzystywania ryb ze stad zrównoważonych. 3. Rynek produktów rybołówstwa i akwakultury: – wysoka i dobrze dopasowana do rynku jakość wytwarzanych produktów i rozpoznawalne marki na rynkach krajowych i międzynarodowych, – szeroki asortyment certyfikowanych produktów tradycyjnych i regionalnych, – szeroki asortyment produktów ekologicznych, produktów o właściwościach prozdrowotnych oraz produktów funkcjonalnych o specjalnym przeznaczeniu żywieniowym, – szeroki asortyment dań rybnych gotowych do spożycia oraz przeznaczonych do przygotowania w domu, – rozbudowany system identyfikowalności produktów pochodzących ze zrównoważonego rybołówstwa i akwakultury, dostarczający niezbędnych informacji o pochodzeniu surowca i miejscu przetworzenia, – ugruntowane mechanizmy funkcjonowania lokalnych rynków polskich produktów rybołówstwa i akwakultury na obszarach tradycyjnie postrzeganych za rybackie, – duże doświadczenie w organizacji targów, seminariów oraz prowadzeniu wielokanałowych kampanii marketingowych produktów rybołówstwa i akwakultury, – doświadczenie w prowadzeniu wielokanałowych kampanii społecznych promujących spożycie ryb jako zdrowej żywności, czy zwiększenie udziału produktów rybnych w diecie, – międzynarodowa konkurencyjność cenowa i jakościowa polskich produktów rybnych, – Polska jest trzecim co do wielkości przetwórcą ryb w UE, – pozycja lidera w ilości przetwarzanego łososia, pstrąga, śledzia, dorsza i makreli oraz produkcji kawioru z jesiotra, – funkcjonowanie organizacji międzybranżowej wzmacniającej organizację krajowego rynku rybnego. 4. System kontroli i egzekwowania oraz zbieranie danych rybackich: – uregulowany prawnie i organizacyjnie system zbierania danych rybackich, – doświadczona i wysoko wykwalifikowana kadra instytucji zaangażowanych w proces kontroli przetwórstwa oraz rynku produktów rybołówstwa i akwakultury (GIW, IJHARS, Sanepid, GIRM), – duży odsetek nowoczesnych środków kontroli niezbędnych do prawidłowego wykonywania zadań inspekcyjnych, w tym środki transportu drogowego, komputery, – sprawna współpraca podmiotów zaangażowanych w proces kontroli, – system identyfikowalności produktów rybołówstwa w całym łańcuchu dostaw oparty o elektroniczne zintegrowane systemy śledzenia poszczególnych partii produktów pozwalające na płynny przepływ informacji o surowcu i wyrobach gotowych, – jeden podmiot odpowiedzialny za zbieranie danych w zakresie przetwórstwa produktów rybołówstwa i akwakultury, – doświadczona i wysoko wykwalifikowana kadra naukowo-badawcza, – system zbierania danych socjo-ekonomicznych umocowany w programie statystyki publicznej i wieloletnia baza danych z informacjami o podmiotach działających w branży, – wysoko wyspecjalizowane i dobrze wyposażone ośrodki naukowo-badawcze (uczelnie wyższe i instytuty), – sprawdzone środki techniczne służące do zbierania, raportowania i wymiany danych, – wieloletnie doświadczenie w zbieraniu danych i prowadzeniu badań w zakresie rynku oraz przetwórstwa produktów rybołówstwa i akwakultury, – wysoki wskaźnik odpowiedzi respondentów w badaniach statystycznych z zakresu przetwórstwa produktów rybołówstwa i akwakultury. Słabe strony AKWAKULTURA 1. Kapitał ludzki: – wysoki stopień trudności zawodu rybaka wynikający m.in. ze zmiennych warunków atmosferycznych i dużego nakładu pracy fizycznej, – system szkoleń nie jest dopasowany do aktualnych potrzeb w zakresie chowu i hodowli ryb,
--	--

	– starzejąca się kadra zarządcza i brak zastępowalności pokoleniowej, w tym właścicieli obiektów chowu i hodowli ryb, – przywiązanie do tradycyjnych metod zarządzania i organizacji produkcji oraz niechęć części środowiska rybackiego do podejmowania wyzwań związanych ze stosowaniem innowacyjnych narzędzi i technik, – niskie zainteresowanie kandydatów na studia kształceniem w zakresie chowu i hodowli ryb, – ograniczona możliwość zabezpieczania środków rezerwowych na wypadek wystąpienia nieprzewidzianych zdarzeń i przerwy w prowadzeniu działalności gospodarczej. 2. Infrastruktura: – część obiektów chowu i hodowli wykazuje braki inwestycyjne w zakresie infrastruktury i środków technicznych służących do produkcji, sortowania, magazynowania i dystrybucji oraz poprawy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz jakości produktu, – część obiektów chowu i hodowli ryb wykazuje braki inwestycyjne w zakresie zastosowania produkcji o obiegu zamkniętym, zmniejszenia emisyjności, zastosowania odnawialnych źródeł energii, czy efektywnej gospodarki odpadami, – ograniczona możliwość mechanizacji i polepszenia warunków pracy w przypadku akwakultury karpiovej prowadzonej w sposób ekstensywny, – większość obiektów uzależniona od poboru powierzchniowych wód płynących do zasilania gospodarstwa, – wysokie koszty amortyzacji i utrzymania obiektu chowu i hodowli ryb w stosunku do ceny produktu powodujące niskie przychody i ograniczoną możliwość inwestowania środków własnych, szczególnie w odniesieniu do gospodarstw prowadzących działalność w sposób tradycyjny i niezdywersyfikowany, – długi okres zwrotu z inwestycji, – część obiektów wykazuje braki inwestycyjne w zakresie modernizacji infrastruktury socjalno-biurowej. 3. Kontrola i egzekwowanie przepisów WPRyb: – zbyt małe zasoby kadrowe instytucji zaangażowanych w proces kontroli obiektów i gospodarstw chowu i hodowli ryb, – wciąż istniejące braki w zakresie nowoczesnych środków kontroli (nawigacja, samochody terenowe, łodzie inspekcyjne, termowizory, noktowizory, drony, krótkofalówki), – zbyt małe wykorzystanie przez służby inspekcyjne nowoczesnych rozwiązań teleinformatycznych, – brak cyfrowych baz danych aktualizowanych na podstawie wyników kontroli obiektów chowu i hodowli ryb, – brak efektywnych narzędzi do egzekwowania realizacji obowiązków w zakresie utylizacji zakażonego materiału. 4. Zbieranie danych rybackich: – brak wystarczającej współpracy pomiędzy środowiskiem naukowym a rybakami w zakresie pozyskiwania danych, – niewystarczające środki finansowe i zasoby kadrowe w zakresie zbierania danych i monitoringu, szczególnie w obszarze badań socjoekonomicznych, – niski poziom wykorzystania technologii cyfrowych w procesie pozyskiwania danych, – brak jednolitej metodologii pozwalającej określić wielkość strat powodowanych przez ptaki i ssaki rybożerne, – brak kompleksowych danych w zakresie zmapowania i charakterystyki terenów przeznaczonych pod rozwój akwakultury, – wysoka kosztowność badań, – brak centralnej bazy danych dotyczących ilości pobieranej i zwracanej wody w ramach działalności gospodarstw chowu i hodowli ryb. PRZETWÓRSTWO I RYNEK 1. Kapitał ludzki: – sezonowość zatrudnienia, – niska atrakcyjność pracy przy liniach produkcyjnych w zakładach przetwórstwa rybnego, wynikająca m.in. z warunków pracy i uciążliwości pracy fizycznej, – brak wykwalifikowanych pracowników produkcyjnych powodujący dużą rotację na tych stanowiskach i podnoszący koszty funkcjonowania przedsiębiorstw, – niewielkie możliwości rozwoju kapitału ludzkiego ze względu na ukierunkowanie
--	---

		przedsiębiorstw na konkurencyjność cenową produktów, – niska skłonność do rozszerzania bazy surowcowej i asortymentowej o nowe gatunki ryb, – niewielka liczba ośrodków wsparcia wiedzy w zakresie technologii produkcji, projektowania i rozwoju produktów rybołówstwa, pozyskania i wymiany wiedzy o zapotrzebowaniu rynku, – niechęć części kadry zarządczej do podejmowania współpracy z ośrodkami naukowo-badawczymi w zakresie opracowania i wdrażania innowacji, – brak integracji działań organizacji zrzeszających przetwórców, – ograniczona możliwość zabezpieczania środków rezerwowych na wypadek wystąpienia nieprzewidzianych zdarzeń i przerwy w prowadzeniu działalności gospodarczej. 2. Przetwórstwo – infrastruktura przedsiębiorstw: – niewykorzystany w pełni potencjał produkcyjny części zakładów przetwórczych i duże uzależnienie od dostaw surowca oraz okresów połowowych, – ograniczona ekonomicznie możliwość mechanizacji niektórych procesów obróbki surowca, – ograniczone możliwości dużych przedsiębiorstw w zakresie elastycznego reagowania na potrzeby rynku czy istotne zmiany w systemie dostaw, – część przedsiębiorstw wymaga nakładów inwestycyjnych w zakresie zmniejszenia energochłonności, w tym zastosowania odnawialnych źródeł energii, zmniejszenia zużycia wody w procesach produkcyjnych czy zagospodarowania odpadów (pozostałości z wcześniejszych procesów technologicznych), – część przedsiębiorstw posiada ograniczoną bazę produktową, – niska skłonność do inwestowania w zakresie badań i rozwoju, czy marketingu. 3. Rynek produktów rybołówstwa i akwakultury: – relatywnie wysoka cena produktów rybołówstwa i akwakultury na rynku krajowym i importowanie tańszych produktów w sezonie największej sprzedaży, – istnienie dużej gamy produktów o obniżonej jakości, zaniżonej zawartości ryby, czy sporządzonych z zamienników surowcowych, – słabo rozwinięte łańcuchy dostaw krajowych ryb świeżych, skutkujące niską podażą ryb słodkowodnych poddanych wstępnej obróbce, – mała znajomość wśród konsumentów różnorodności gatunkowej ryb (np. ryb małowcennych), – utrudniony dostęp do świeżych produktów polskiego rybołówstwa i akwakultury na obszarach nieuznanych za tradycyjnie rybackie, – mała liczba inicjatyw e-handlu zapewniających kompleksową organizację procesu dostaw krajowych ryb świeżych, – przywiązanie do tradycyjnych form sprzedaży ryb żywych w akwakulturze, – niewystarczająco starannie dobrane warunki sprzedaży w sieciach detalicznych, niejednokrotnie wpływające na skrócenie terminu przydatności lub pogorszenie parametrów jakości produktów rybołówstwa i akwakultury, – przeznaczenie znacznej ilości wartościowych ryb morskich (szprot) na cele niekonsumpcyjne (mączki, pasze, karmy), – uzależnienie rynku od importowanego surowca, – duża część krajowej produkcji nie posiada polskiej marki, – niski potencjał marketingowy polskich producentów (firmy zagraniczne skupują półprodukt z Polski i sprzedają drożej pod swoją marką – branding), – niewystarczający poziom promocji krajowych produktów rybołówstwa i akwakultury, – zbyt mała częstotliwość kampanii społecznych promujących spożycie ryb jako zdrowej żywności, czy zwiększenie udziału produktów rybnych w diecie, – niewystarczający poziom promocji produktów rybołówstwa i akwakultury poza tradycyjnymi sezonami zwiększonej konsumpcji, – brak konsolidacji rynków zbytu w zakresie produktów akwakultury, – utrudniony dostęp do odbiorców hurtowych w przystaniach związanych z rybołówstwem przybrzeżnym. 4. System kontroli i egzekwowania oraz zbieranie danych rybackich: – istniejące braki w zakresie nowoczesnych środków kontroli, – niewystarczający zakres i obszar badań z zakresu rynku produktów rybołówstwa i akwakultury (wielkość rynku, analiza popytu), – niewystarczający poziom współpracy przetwórców ze środowiskiem naukowym w zakresie realizacji potrzeb badawczych, – brak elektronicznego systemu zbierania danych w zakresie branży przetwórstwa rybnego w ramach programu badań statystycznych statystyki publicznej,
--	--	---

	– brak kontroli skali zagospodarowania poławianych ryb krajowych na cele niekonsumpcyjne, – wysoka kosztowność badań w stosunku do środków przeznaczanych na badania i rozwój.
	Możliwości AKWAKULTURA 1. Społeczno-kulturowe: – istnienie placówek szkolnictwa średniego i wyższego przygotowujących do pracy w gospodarstwach chowu i hodowli ryb, – zawód rybaka i hodowcy ryb silnie osadzony w tradycji i kulturze społeczności obszarów zależnych od rybactwa, – rosnący trend do prowadzenia zdrowego trybu życia i postrzegania ryb jako zdrowej żywności, – wzrost zapotrzebowania na produkty regionalne, produkowane lokalnie, tradycyjnymi metodami, – rosnące wymagania konsumentów w zakresie jakości produktów, w tym pochodzących ze zrównoważonej akwakultury lub chowu ekologicznego oraz wyprodukowanych z poszanowaniem zasobów środowiskowych, – rozwój przemysłu czasu wolnego i potencjał rozwojowy wynikający z zainteresowania społeczeństwa formami aktywnego wypoczynku, – potencjał rozwojowy wynikający z problemu zabezpieczenia w żywność w związku ze wzrostem liczby ludności na świecie, – migracje zarobkowe z krajów słabiej rozwiniętych lub o niestabilnych gospodarkach. 2. Technologia: – wysoki potencjał innowacyjny ośrodków naukowo-badawczych stwarzający możliwość obniżenia kosztów produkcji, w tym poprzez usługi doradcze z zakresu marketingu, ekonomii i biznesu, – rosnący popyt na energię i rozwój technologii w zakresie wykorzystywania odnawialnych źródeł energii i prowadzenia gospodarek o obiegu zamkniętym, – potencjał rozwojowy wynikający z wykorzystania technologii cyfrowych i automatyzacji pracy, – wzrost krajowego zapotrzebowania na produkty akwakultury wynikający z ograniczenia połowów ryb morskich, – wzrost konkurencyjności polskich produktów rybołówstwa, – istnienie zaawansowanych rozwiązań technologicznych w zakresie produkcji ryb, w tym produkcji i podchowu narybku, – istnienie technologii prowadzenia produkcji akwakultury nieuzależnionej od wód powierzchniowych (zaawansowane obiekty RAS), – możliwość adaptacji rozwiązań technologicznych z innych gałęzi gospodarki w celu budowy zrównoważonych i zasobooszczędnych obiektów chowu i hodowli ryb. 3. Prawo i administracja: – doskonalenie krajowych ram prawnych regulujących prowadzenie działalności w zakresie chowu i hodowli ryb, – wdrażanie Planu strategicznego rozwoju chowu i hodowli ryb w Polsce, – wymiana doświadczeń i współpraca międzynarodowa w zakresie prowadzenia akwakultury słodkowodnej na forum grupy Friends of Freshwater Fish forum CopaCogeca Fish Group, czy The Federation of European Aquaculture Producers (FEAP), – wzrost zobowiązań na poziomie unijnym i krajowym na rzecz ochrony środowiska, bioróżnorodności, zmniejszenia emisyjności, bezpieczeństwa żywnościowego, czy gospodarki o obiegu zamkniętym w ramach strategii objętych Europejskim Zielonym Ładem, – istnienie systemu zarybiania wód śródlądowych przez podmioty uprawnione do rybactwa oraz instytuty naukowo-badawcze, – istnienie wspólnej polityki rybołówstwa UE oraz funduszu przeznaczanego na jej finansowanie, – długoletnie doświadczenie we wdrażaniu funduszy unijnych na poziomie krajowym, – zwiększenie nakładów na sektor badań i rozwoju. 4. Środowisko: – charakterystyka hydrologiczna zapewniająca dostęp do różnego rodzaju

- powierzchniowych wód płynących i zbiorników wodnych,
- położenie geograficzne i ukształtowanie terenu zapewniające warunki dla rozwoju akwakultury,
- charakterystyka fizyko-chemiczna środowiska wodnego, pozwalająca na rozwój gatunków roślin i zwierząt stanowiących źródło pokarmu dla ryb,
- objęcie części obszarów akwakultury ochroną z uwagi na występujące tam rzadkie gatunki roślin i zwierząt,
- polepszająca się jakość wód powierzchniowych,
- pozytywny wpływ stawów karpowych na ekosystemy i bioróżnorodność.

PRZETWÓRSTWO I RYNEK

1. Społeczno-kulturowe:

- działalność zakładów przetwórczych, jako lokalny rynek zatrudnienia, jest istotnym elementem funkcjonowania społeczności obszarów zależnych od rybactwa,
- rosnący trend do prowadzenia zdrowego trybu życia i postrzegania ryb jako zdrowej żywności,
- zwiększenie zapotrzebowania na produkty gotowe do spożycia („ready to eat”),
- wzrost zapotrzebowania na produkty regionalne, produkowane lokalnie, tradycyjnymi metodami,
- rosnące wymagania konsumentów w zakresie jakości produktów, w tym pochodzenia ze zrównoważonego rybołówstwa lub chowu ekologicznego wyprodukowanych z poszanowaniem zasobów środowiskowych,
- wydłużenie sezonów konsumpcji produktów akwakultury wynikające ze zmiany nawyków zakupowych,
- migracje zarobkowe z krajów słabiej rozwiniętych lub o niestabilnych gospodarkach.

2. Rynek produktów rybołówstwa i akwakultury:

- potencjał rozwojowy wynikający z problemu zabezpieczenia w żywność w związku ze wzrostem liczby ludności na świecie,
- potencjał rozwojowy wynikający z lepszego zagospodarowania poławianych ryb na cele konsumpcyjne,
- potencjał rozwojowy wynikający z możliwości wprowadzenia nowego asortymentu produktów z wykorzystaniem surowca pochodzącego z akwakultury,
- potencjał rozwoju rynku wewnętrznego wynikający z niskiego spożycia produktów rybołówstwa i akwakultury,
- możliwość ekspansji na nowe lub rozwijające się rynki,
- przynależność do wspólnego rynku UE zapewniającego swobodę przepływu towarów i usług,
- nowe porozumienia handlowe na poziomie UE z państwami trzecimi,
- rozwój morskiego transportu autonomicznego i poprawa lądowej infrastruktury transportowej (sieć dróg i autostrad, nowoczesne środki transportu),
- globalny trend rozwoju e-handlu,
- rosnące zainteresowanie produktami rybołówstwa i akwakultury w sektorze HoReCa.

3. Technologia:

- rozwój innowacyjnych technologii ukierunkowanych na obniżanie kosztów produkcji,
- rozwój technologii ukierunkowanych na wzrost wartości dodanej produktów,
- rozwój technologii związanych z e-handlem,
- rozwój technologii autonomicznego transportu bezzałogowego oraz wysoko zautomatyzowanych systemów magazynowania,
- rosnący popyt na energię i potencjał rozwojowy w kierunku wykorzystania w sektorze przetwórstwa gospodarki o obiegu zamkniętym i odnawialnych źródeł energii,
- potencjał rozwojowy wynikający z wykorzystania technologii cyfrowych i automatyzacji pracy,
- istnienie zaawansowanych technologii produkcji w sektorze rolno-spożywczym możliwych do zaimplementowania w przetwórstwie produktów rybołówstwa i akwakultury.

4. Prawo i administracja:

- doskonalenie krajowych ram prawnych regulujących przetwarzanie produktów rybołówstwa i akwakultury,
- istnienie wspólnej polityki rybołówstwa UE oraz funduszu przeznaczanego na jej finansowanie,
- ujednolicanie na poziomie UE systemu prawa regulującego funkcjonowanie rynku

	produktów rybołówstwa i akwakultury, – ujednolicanie na poziomie UE systemu prawa w zakresie kontroli i egzekwowania WPRyb oraz systemu identyfikowalności produktów rybołówstwa i akwakultury, – wzrost zobowiązań na poziomie unijnym i krajowym na rzecz ochrony środowiska, bioróżnorodności, zmniejszenia emisyjności, bezpieczeństwa żywnościowego, czy gospodarki o obiegu zamkniętym w ramach strategii objętych Europejskim Zielonym Ładem, – wprowadzenie jednolitych procedur w ramach scentralizowanego organu terenowej administracji rybackiej, – długoletnie doświadczenie we wdrażaniu funduszy unijnych na poziomie krajowym, – wdrażanie systemów certyfikacji i przepisów w zakresie jakości produkcji oraz duża liczba podmiotów szkolących w zakresie certyfikacji jakości, – zwiększenie nakładów na sektor badań i rozwoju.
	Zagrożenia
	AKWAKULTURA 1. Społeczno-kulturowe: – starzenie się społeczeństwa, w tym na obszarach zależnych od rybactwa, – migracje ludzi młodych do dużych ośrodków miejskich powodujące brak wymiany pokoleniowej w chowie i hodowli ryb, – spadek atrakcyjności zawodu hodowcy ryb wynikający z niekorzystnej relacji nakładu pracy do osiągniętego zysku, w szczególności w zakresie akwakultury karpiovej, – deprecjonowanie w łańcuchu dostaw ekonomicznej pozycji hodowcy ryb jako producenta przejawiające się jego nierówną pozycją negocjacyjną w relacji do odbiorców hurtowych, – wzorce konsumpcji ryb wynikające z tradycji oraz popularyzacja nowych trendów żywieniowych wykluczających produkty pochodzenia zwierzęcego, – ograniczona znajomość produktów i przetworów pochodzących z akwakultury wśród konsumentów, – wzrost wymagań w zakresie humanitarnego traktowania zwierząt i sprzeciw wobec tradycyjnych form sprzedaży ryb żywych, – przywiązanie konsumentów do używania materiałów niebiodegradowalnych i opakowań jednorazowych powodujące zwiększenie ilości odpadów. 2. Technologia: – ograniczone możliwości wprowadzenia zaawansowanej cyfryzacji i automatyzacji na stanowiskach pracy w gospodarstwach chowu i hodowli ryb karpiowatych, – występowanie na rynku substytutów oraz importowanych produktów o niższej cenie lub jakości, – niewystarczające powiązanie badań naukowych z potrzebami gospodarstw chowu i hodowli ryb, w szczególności w zakresie badań nad wyselekcjonowaniem linii hodowlanych o pożądanym cechach produkcyjnych i odporności na choroby, usprawnieniem procesów produkcyjno-technologicznych, nawożeniem stawów czy bonitacją, – wzrost tendencji do automatyzacji procesu produkcji mogący powodować pogorszenie postrzegania produktów rybołówstwa jako żywności funkcjonalnej, – zaniedbania infrastrukturalne w zakresie utrzymania urządzeń wodnych oraz zły stan obiektów hydrotechnicznych. 3. Prawo i administracja: – wzrost zobowiązań w ramach środków ochrony wynikających z dyrektywy ptasiej i siedliskowej oraz sieci NATURA2000, – niestabilność kosztów bezpośrednich, w tym możliwość wzrostu opłat za pobór/zrzut wód czy cen energii, – konieczność posiadania pozwolenia wodnoprawnego w celu prowadzenia działalności w zakresie chowu i hodowli ryb, – bariery organizacyjno-prawne utrudniające procesy inwestycyjne w akwakulturze, wynikające z rozproszenia kompetencji pomiędzy różne organy administracji, a tym samym wydłużenia okresu kompletowania niezbędnych dokumentów, – różnice proceduralne w zakresie wydawania pozwoleń wodnoprawnych przez różne Zarządy Zlewni Państwowego Gospodarstwa Wody Polskie, – niepewność uwarunkowań prawnych związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, – wprowadzanie ograniczeń prawnych związanych z korzystaniem z zasobów wód podziemnych i śródlądowych bez uwzględniania aspektu zwrotnego poboru wód przez

- gospodarstwa chowu i hodowli ryb,
- brak mechanizmu stosowania środków interwencyjnych w przypadku wystąpienia siły wyższej,
 - brak krajowych programów w zakresie profilaktyki chorób ryb,
 - wzrost zobowiązań unijnych i krajowych na rzecz bezpieczeństwa i jakości produktów oraz wymogów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy,
 - brak standaryzacji metod szacowania szkód w rybołówstwie.

4. Środowisko:

- ocieplenie i zmiany klimatu powodujące m.in. pogorszenie parametrów jakości i ilości wody,
- wzrost liczby niekorzystnych i gwałtownych zjawisk atmosferycznych powodujących szkody w gospodarstwach hodowlanych,
- możliwa degradacja i wzrost zanieczyszczenia środowiska wodnego oraz utrata bioróżnorodności, w tym zwiększająca się liczba gatunków ryb, których populacje naturalne są zagrożone,
- rosnąca populacja gatunków rybożernych i gatunków chronionych powodujących straty w zasobach,
- przenoszenie chorób ryb przez organizmy mające styczność z wodą,
- wzrost zagrożenia zdrowia publicznego wynikający z natężenia występowania chorób o charakterze epidemicznym.

PRZETWÓRSTWO I RYNEK

1. Społeczno-kulturowe:

- starzenie się społeczeństwa, w tym na obszarach zależnych od rybactwa,
- rosnące ambicje zarobkowe i malejące zainteresowanie mało atrakcyjną, pod względem warunków pracy i wynagrodzenia, pracą w przetwórstwie,
- mała dostępność kompleksowych programów szkoleniowych dostosowanych do potrzeb przedsiębiorców,
- wzorce konsumpcji ryb wynikające z tradycji oraz popularyzacja nowych trendów żywieniowych wykluczających produkty pochodzenia zwierzęcego,
- niska świadomość żywieniowa konsumentów oraz brak wiedzy na temat znaczenia ryb w diecie człowieka, czy jakości produktów rybnych,
- wzrost zagrożenia zdrowia publicznego wynikający z natężenia występowania chorób o charakterze epidemicznym,
- niski poziom wiedzy konsumentów w zakresie przygotowania dań z ryb świeżych,
- niska świadomość konsumentów na temat produktów rybołówstwa i akwakultury opartych na gatunkach mniej znanych na rynku krajowym,
- przywiązanie konsumentów do używania materiałów niebiodegradowalnych i opakowań jednorazowych powodujące zwiększenie ilości odpadów.

2. Rynek produktów rybołówstwa i akwakultury:

- uzależnienie rynku od żywych zasobów naturalnych, których stan i kondycja zależą od czynników środowiskowych, co może powodować fluktuacje cen surowca na rynku międzynarodowym,
- ryzyko walutowe, wahania kursów walut utrudniające handel międzynarodowy,
- możliwy spadek eksportu do Wielkiej Brytanii wynikający z BREXITU,
- trudności z dostępem do nowych rynków państw trzecich wynikające z dużej konkurencyjności,
- rosnące ceny ryb w stosunku do alternatywnych źródeł białka,
- mechanizm konkurencyjności cenowej w handlu międzynarodowym i zagrożenie wejściem na rynek tanich produktów z poza UE,
- porozumienia handlowe na poziomie UE zaburzające konkurencyjność jakościową na rynku UE,
- słabo rozwinięta krajowa sieć dystrybucji produktów rybnych,
- wejście na rynek lokalny wielkopowierzchniowych sklepów dyskontowych powodujące znikanie sklepów z żywnością produkowaną lokalnie.

3. Technologia:

- niewystarczające powiązanie badań naukowych z potrzebami sektora przetwórstwa,
- wysoka pracochłonność procesów produkcyjnych,
- wzrost tendencji do pełnej automatyzacji procesu produkcji mogący powodować spadek jakości produktu,
- wysokie koszty modernizacji i przekwalifikowania linii produkcyjnych wynikające z

		konieczności wdrażania nowych wymogów w zakresie bezpieczeństwa i jakości produkcji, ochrony środowiska oraz utrzymania konkurencyjności produkcji, – niewystarczająco rozwinięte technologie w zakresie poprawy ekonomiki wykorzystania wody i energii, – małe zróżnicowanie linii produkcyjnych uzależnionych od dostępności określonego gatunku surowca krajowego. 4. Prawo i administracja: – koncesyjny system przyznawania kwot połowowych na poziomie UE i krajowym, – niepewność uwarunkowań prawnych związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, – wzrost zobowiązań unijnych i krajowych na rzecz bezpieczeństwa i jakości produktów oraz wymogów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy, – brak krajowych instrumentów wsparcia sektora rybołówstwa, – rozbieżności kompetencji w zakresie regulowania przetwórstwa produktów rybołówstwa i akwakultury pomiędzy kilkoma organami (MRiRW, GIJHARS, GIW, GIS), – brak mechanizmów interwencyjnych w przypadku wystąpienia siły wyższej, – niestabilność kosztów bezpośrednich w tym możliwość wzrostu opłat za pobór wody i energii, – zbyt szerokie definiowanie nazw produktów pozwalające na sprzedaż produktów, których skład nie jest desygnetem nazwy, – zbyt szczegółowe wymogi dotyczące etykietowania produktów przetwórstwa powodujące nieczytelność informacji. Identyfikacja potrzeb na podstawie analizy SWOT oraz z uwzględnieniem elementów określonych w art. 6 ust. 6 rozporządzenia w sprawie EFMRA AKWAKULTURA 1. Kapitał ludzki: – promowanie zawodu hodowcy ryb oraz stosowanie zachęt ekonomicznych pozwalających na rozpoczęcie pracy lub pozostanie w zawodzie ludzi młodych, – zacieśnienie współpracy pomiędzy hodowcami a światem nauki i szkolnictwa na potrzeby innowacji i rozwiązań praktycznych, – przeprowadzenie szkoleń w zakresie stosowania przepisów WPRyb, przepisów dotyczących obszarów chronionych NATURA2000, dyrektywy ptasiej i siedliskowej, wdrażania nowych metod zarządzania i organizacji produkcji oraz wprowadzania innowacyjnych narzędzi i technik chowu i hodowli ryb, – budowanie zdolności poprzez wykorzystanie badań i innowacji do przechodzenia na gospodarkę neutralną środowiskowo, zwiększenie wykorzystania materiałów pochodzących z recyklingu oraz urządzeń o niskim wpływie na środowisko, – wsparcie organizacji zrzeszających hodowców ryb w zakresie udziału w konferencjach krajowych, międzynarodowych oraz posiedzeniach zespołów doradczych o tematyce związanej ze zrównoważoną akwakulturą, – podniesienie rentowności działalności związanej z chowem i hodowlą ryb poprzez skracanie łańcucha dostaw, dywersyfikację oraz różnicowanie dochodów gospodarstw chowu i hodowli, – zapewnienie mechanizmu interwencyjnego na wypadek wystąpienia strat w prowadzeniu działalności gospodarczej wynikającego z wystąpienia siły wyższej (np. powódź, susza), wystąpienia chorób zwierząt czy katastrofy ekologicznej, – system rekompensat za straty w produkcji spowodowane przez gatunki rybożerne i chronione, – system dopłat lub rekompensat na rzecz prowadzenia tradycyjnych i przyjaznych środowisku metod chowu i hodowli, w tym realizacji działań i zabiegów przyczyniających się do utrzymania bioróżnorodności, – promowanie spożycia ryb słodkowodnych pochodzących z rodzimych gospodarstw, jako zdrowej żywności oraz spożycia produktów wytwarzanych metodami tradycyjnymi, – zapewnienie wsparcia dla hodowców w zakresie dostosowania metod dystrybucji i sprzedaży ryb do wymogów rynku, np. ze względu na ograniczenie detalicznej sprzedaży ryb żywych. 2. Infrastruktura: – inwestycje w zakresie poprawy infrastruktury do odłowu, sortowania, magazynowania i dystrybucji produktów akwakultury, – inwestycje w zakresie budowy i modernizacji zaplecza socjalno-biurowego, poprawy bezpieczeństwa i higieny pracy oraz infrastruktury dojazdowej,
--	--	---

- przeciwdziałanie skutkom zmian klimatu i zmniejszenie emisji CO₂ w ramach prowadzenia chowu i hodowli ryb, w tym inwestycje w zakresie energooszczędności i dywersyfikacji źródeł energii m.in. poprzez zastosowanie OZE,
- dążenie do gospodarki neutralnej klimatycznie poprzez wprowadzanie modelu gospodarki o obiegu zamkniętym,
- inwestycje w zakresie gospodarki odpadami z obiektów chowu i hodowli ryb,
- inwestycje w zakresie racjonalizowania gospodarki wodą i poprawy jej jakości,
- inwestycje w zakresie wdrażania innowacyjnych metod chowu i hodowli ryb, poprawy jakości produktów akwakultury oraz rozwijania chowu i hodowli perspektywicznych gatunków ryb oraz gatunków ryb, których populacje naturalne są zagrożone lub wymagają odtworzenia,
- zacieśnienie współpracy pomiędzy ośrodkami naukowo-badawczymi a hodowcami ryb w celu ukierunkowania badań naukowych na potrzeby sektora akwakultury, np. w obszarze badań nad wyselekcjonowaniem linii hodowlanych o pożądanych cechach produkcyjnych i odporności na choroby, usprawnieniem procesów produkcyjno-technologicznych, nawożeniem stawów czy bonitacją,
- nowelizacja prawa w celu stworzenia warunków sprzyjających rozwojowi akwakultury (niższe opłaty za pobór wody, usunięcie problemów z definicją wód odprowadzanych ze zbiorników produkcyjnych, wydawanie pozwoleń wodnoprawnych),
- wzmocnienie planowania przestrzennego i polityki wodnej ze szczególnym uwzględnieniem planów zagospodarowania przestrzennego terenów akwakultury i jej otoczenia,
- wzmocnienie współpracy krajowych organów administracji mających wpływ na prowadzenie działalności w zakresie chowu i hodowli ryb,
- opracowanie i wdrożenie krajowych programów w zakresie profilaktyki chorób ryb,
- wsparcie przekwalifikowania obiektów akwakultury dotkniętych brakami wody na inne formy gospodarowania.

3. Kontrola i egzekwowanie przepisów WPRyb:

- zwiększenie zasobów kadrowych i system szkoleń instytucji zaangażowanych w proces budowania zrównoważonego rozwoju akwakultury, a także kontroli obiektów i gospodarstw chowu i hodowli ryb,
- zakup środków technicznych niezbędnych do prawidłowego wykonywania obowiązków kontrolnych,
- zakup urządzeń i oprogramowania w zakresie wykorzystania nowoczesnych rozwiązań teleinformatycznych, czy bezzałogowych statków powietrznych (dronów),
- budowa cyfrowej bazy danych, aktualizowanej na podstawie wyników kontroli obiektów chowu i hodowli ryb.

4. Zbieranie danych rybackich:

- zapewnienie środków finansowych na wzmocnienie potencjału jednostki naukowo-badawczej zajmującej się chowem i hodowlą ryb,
- zakup środków technicznych, tym technologii cyfrowych, służących do monitoringu i zbierania danych z zakresu chowu i hodowli ryb,
- zwiększanie efektywności stosowanych narzędzi do monitorowania i egzekwowania realizacji obowiązków sprawozdawczych z zakresu statystyki publicznej,
- opracowanie jednolitej metodologii szacowania szkód w chowie i hodowli ryb,
- prowadzenie badań z zakresu oddziaływania gospodarstw chowu i hodowli ryb na ekosystem,
- monitorowanie wielkości strat powodowanych przez gatunki rybożerne i chronione oraz opracowanie metodologii określania wysokości rekompensat za te straty,
- budowa centralnej bazy danych dotyczących ilości pobieranej i zwracanej wody w ramach działalności gospodarstw chowu i hodowli ryb,
- poprawa współpracy pomiędzy hodowcami a jednostkami naukowo-badawczymi i administracją w zakresie pozyskiwania danych rybackich,
- przeprowadzenie badań z zakresu zmapowania i inwentaryzacji terenów przeznaczonych pod rozwój akwakultury.

PRZETWÓRSTWO I RYNEK

1. Kapitał ludzki:

- zapewnienie oferty szkoleniowej w zakresie technologii przetwarzania oraz nowoczesnych metod zarządzania i organizacji produkcji oraz certyfikacji jakości produkcji,
- promowanie zatrudnienia w przetwórstwie oraz stosowanie zachęt ekonomicznych pozwalających na rozpoczęcie pracy lub pozostanie w zawodzie i w regionie, w

	szczegółności ludzi młodych, – promowanie zrzeszeń w ramach organizacji producenckich oraz organizacji międzybranżowych w celu skrócenia łańcucha dostaw, obniżenia kosztów promocji, czy zastosowania efektu ekonomii skali, – wsparcie organizacji zrzeszających przetwórców w zakresie udziału w konferencjach krajowych, międzynarodowych oraz posiedzeniach sektorowych zespołów doradczych, – zacieśnienie współpracy pomiędzy branżą przetwórczą a ośrodkami naukowo-badawczymi m.in. w zakresie opracowania i wdrażania innowacji, – zapewnienie mechanizmu interwencyjnego na wypadek wystąpienia przestoju w prowadzeniu działalności gospodarczej wynikającego z wystąpienia siły wyższej, katastrofy ekologicznej, czy przerwania dostaw surowca spowodowanych wprowadzeniem nadzwyczajnych środków ochronnych w rybołówstwie morskim, – popularyzacja produktów rybołówstwa i akwakultury oraz systematyczne podnoszenie świadomości żywieniowej konsumentów w zakresie znaczenia ryb w diecie człowieka, czy jakości produktów rybołówstwa i akwakultury. 2. Przetwórstwo – infrastruktura przedsiębiorstw: – przygotowanie i wdrażanie planów produkcji i obrotu, – przeciwdziałanie skutkom zmian klimatu i zmniejszenie emisji CO₂ poprzez inwestycje w zakresie poprawy ekonomiki wykorzystania energii, zmniejszenia energochłonności, czy zastosowania odnawialnych źródeł energii, – wykorzystanie potencjału sektora badań i nauki w celu wprowadzenia gospodarki zasobooszczędnej i neutralnej środowiskowo, – zmniejszenie negatywnego oddziaływania zakładów przetwórstwa na środowisko i dążenie do prowadzenia gospodarki neutralnej klimatycznie poprzez inwestycje w racjonalizację gospodarki wodą i poprawy jej jakości, – zwiększenie wykorzystania i zastosowania materiałów pochodzących z recyklingu oraz urządzeń o niskim wpływie na środowisko, – inwestycje w zakresie dywersyfikacji asortymentu produktów w celu pełniejszego wykorzystania potencjału produkcyjnego sektora, – wdrożenie i wykorzystanie opracowanych technologii do przetwarzania produktów akwakultury, – zacieśnienie współpracy pomiędzy branżą przetwórczą a ośrodkami naukowo-badawczymi w celu ukierunkowania badań na potrzeby sektora, w tym na poprawę ekonomiki wykorzystania wody i energii, – zapewnienie systemu finansowego wspierającego inwestycje w zakresie wdrażania wymogów dotyczących bezpieczeństwa i jakości produkcji. 3. Rynek produktów rybołówstwa i akwakultury: – zmniejszenie udziału w rynku surowców importowanych, poprzez lepsze wykorzystanie dostępnych zasobów krajowych, – budowanie silnych marek poprzez odpowiednie nakłady na promocję, w tym ukierunkowane na osiągnięcie i utrzymanie pozycji lidera UE w produkcji ryb pochodzących z intensywnej akwakultury śródlądowej, – inwestycje w rozwój sieci dystrybucji produktów polskiego rybołówstwa i akwakultury na obszarach nieuznanych za tradycyjnie rybackie, w tym rozwój e-handlu, – zwiększenie nakładów na promocję krajowych produktów przetwórstwa na rynku krajowym i zagranicznym, w tym ryb słodkowodnych poddanych obróbce wstępnej oraz wyrobów gotowych do spożycia, – zwiększenie częstotliwości kampanii społecznych promujących spożycie ryb jako zdrowej żywności oraz zapewnienie ich synchronizacji z sezonami konsumpcji, – promowanie korzystania z materiałów biodegradowalnych i ograniczenie wykorzystania opakowań jednorazowych w handlu produktami rybołówstwa i akwakultury w celu zmniejszenia produkcji odpadów, – wprowadzenie preferencyjnych warunków ubezpieczeń handlowych niwelujących ryzyka kursowe, czy rekompensujące straty spowodowane wystąpieniem siły wyższej, – zapewnienie mechanizmu interwencyjnego na wypadek wystąpienia przestoju w funkcjonowaniu rynku wynikającego z wystąpienia siły wyższej, – wprowadzenie ustandaryzowanego systemu znakowania produktów przetwórstwa zapewniającego czytelność przekazywanych informacji. 4. System kontroli i egzekwowania oraz zbieranie danych rybackich: – zakup środków technicznych niezbędnych do prawidłowego wykonywania obowiązków kontrolnych, – poprawa współpracy pomiędzy zakładami przetwórstwa a jednostkami naukowo-badawczymi i administracją z zakresu pozyskiwania danych i realizacji potrzeb
--	--

		badawczych, – wykorzystanie technologii cyfrowych w procesie przetwarzania i udostępniania danych, wymiany wiedzy oraz rozwoju produktów i ekonomizacji działań, – konieczność przeprowadzenia badań z zakresu rynku produktów rybołówstwa i akwakultury (wielkość rynku, analiza popytu, preferencje klientów), – zacieśnienie współpracy pomiędzy ośrodkami badawczymi i organami zaangażowanymi w kontrolę branży przetwórstwa produktów rybołówstwa i akwakultury.
--	--	---

Uzasadnienie

Zapewnienie wymiany pokoleniowej.

Nowoczesne rozwiązania technologiczne pozwalają na zwiększenie automatyzacji i cyfryzacji procesu produkcyjnego w zakładach przetwórczych i obiektach intensywnego chowu i hodowli ryb, pomimo to, wciąż istotnym czynnikiem produkcji pozostaje jednak praca fizyczna. **Rosnące ambicje zarobkowe wśród ludzi młodych i malejące zainteresowanie pracą niewymagającą wysokich kwalifikacji**, powodują, że zatrudnienie w zakładach przetwórczych oceniane jest jako nieatrakcyjne.³⁶ Podobna sytuacja dotyczy pracowników sezonowych zatrudnianych w obiektach niskointensywnego chowu i hodowli ryb.³⁷ Trudność w znalezieniu chętnych do pracy w obiektach chowu i hodowli ryb³⁸, czy przy liniach produkcyjnych potęguje niska dochodowość wynikająca z niekorzystnej relacji nakładu pracy do osiągniętego zysku.

Spadek zainteresowania ludzi młodych pracą fizyczną przyczynia się do dużej rotacji pracowników w przetwórstwie i powoduje **narastający problem zastępowalności pokoleniowej**³⁹, w szczególności sygnalizowany przez podmioty akwakultury karpiovej. Utrzymanie tego stanu, powodować będzie zanik zawodu hodowcy oraz niewykorzystanie potencjału surowcowego akwakultury dla zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego, a w przypadku przetwórstwa spowoduje wzrost kosztów funkcjonowania przedsiębiorstw i spadek ich możliwości inwestycyjnych.

W związku z powyższym szczególnie istotnym jest promocja zatrudnienia oraz stosowanie zachęt ekonomicznych pozwalających na rozpoczęcie pracy lub pozostanie w zawodzie, w szczególności ludzi młodych. Istotnym instrumentem wsparcia dla zapewnienia wymiany pokoleniowej jest wprowadzenie zmian w systemie kształcenia⁴⁰ m.in. poprzez zacieśnienie współpracy ośrodków badawczych z osobami czynnie pracującymi w rybołówstwie i lepsze dopasowanie programów nauczania oraz oferty szkoleń do potrzeb gospodarstw rybackich.

Odbudowa bioróżnorodności ekosystemów wodnych.

³⁶ Wg danych GUS za rok 2018, przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w grupie zawodowej „Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy” wyniosło 3400,07 zł brutto (dotyczy podmiotów zatrudniających przynajmniej 10 osób). Wskazane zarobki stanowią ok. 68% przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej (5003,78 zł).

³⁷ Zgodnie z danymi za rok 2019, przekazywanymi w ramach badań statystyki publicznej najwyższe zatrudnienie generują gospodarstwa niskointensywne (karpiove). Wynika to nie tylko z dużej liczby takich gospodarstw, lecz także z ich specyfiki - wymagającej dużego nakładu pracy fizycznej (szczególnie w okresie sezonowego spiętrzenia prac odławowych, czy przy grudniowej sprzedaży ryb). W gospodarstwach niskointensywnych pracownicy zatrudnieni bezpośrednio przy produkcji na stałe stanowili 51,7% ogółu zatrudnionych, natomiast pracownicy sezonowi aż 41,5%. W gospodarstwach o profilu intensywnym (pstrągowych) bezpośrednio przy produkcji na stałe pracowało 78,3% ogółu zatrudnionych, a sezonowo zatrudnionych było tylko 9,0%.

³⁸ Zgodnie z danymi przekazywanymi w ramach badań statystyki publicznej, zatrudnienie w zakładach przetwórczych i gospodarstwach akwakultury zmniejsza się. W przypadku akwakultury w roku 2019 wyniosło 6171 EPC, co oznacza spadek w stosunku do roku poprzedniego (6254 EPC), natomiast w przypadku zakładów przetwórczych zatrudnienie wyniosło 18 673 EPC i również odnotowało spadek w stosunku do roku poprzedniego (20 972 EPC).

³⁹ Zgodnie z danymi przekazywanymi w ramach badań statystyki publicznej, w roku 2019 r., w zakładach przetwórstwa rybnego, zatrudnieni w wieku do 39 lat stanowili 43,2%, w wieku 40-50 stanowili 50,35%, a w wieku powyżej 60 roku życia stanowili 6,45%. Oznacza to, iż udział pracowników z grupy 15-39 lat zmalał w stosunku do roku 2018 i 2014 odpowiednio o 1,68% i 6,12%. Udział pracowników z grupy 40-59 zwiększył się w odniesieniu do roku 2018 i 2014 odpowiednio o 0,32% i 2,97%, a grupy pracowników powyżej 60 roku życia zwiększył się odpowiednio o 1,36% i 3,15%.

⁴⁰ W roku 2020 w ramach ośrodków kształcących na kierunku rybactwo funkcjonowała jedna placówka kształcąca na poziomie szkolnictwa średniego i trzy na poziomie szkolnictwa wyższego. Wg danych Zespołu Szkół w Sierakowie, kształcącego w zawodzie technik rybactwa śródlądowego, liczba absolwentów na tym kierunku w 2019 r. wyniosła 8 osób, a w 2021 r. – 7 osób. W przypadku Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie w roku 2019 kierunek rybactwo na studiach pierwszego stopnia ukończyło 5 osób, a studia drugiego stopnia 20 osób, natomiast w roku 2020 było to już tylko odpowiednio 1 i 4 osoby. W przypadku Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego, w roku 2019 kierunek rybactwo na studiach pierwszego stopnia nie odnotował absolwentów, a studia drugiego stopnia ukończyło 7 osób, natomiast w roku 2020 studia pierwszego stopnia ukończyło 5 osób a na studiach drugiego stopnia nie było absolwentów. Kierunek Technologia żywności o specjalizacji związanej z przetwórstwem ryb w 2019 r. ukończyło 9 osób, a w 2020 r. 8 osób.

Gospodarstwa akwakultury prowadzone metodami tradycyjnymi pełnią istotną rolę środowiskową – poprzez swój wkład w poprawę jakości zasobów wodnych, retencję⁴¹, a także zachowanie walorów przyrodniczych i siedliskowych terenów, na których się znajdują.⁴² Warunkiem prowadzenia działalności w zakresie akwakultury jest stały dostęp do powierzchniowych wód płynących. Mając na uwadze postępujące zmiany klimatyczne i zwiększenie częstotliwości gwałtownych zjawisk atmosferycznych należy zakładać, iż zasoby te będą się kurczyć, co w przypadku akwakultury doprowadzić może do dalszego spadku liczby gospodarstw⁴³.

W związku z tym, szczególnie istotnym jest poszukiwanie rozwiązań w zakresie zwiększenia racjonalnego wykorzystania naturalnych zasobów wodnych m.in. poprzez wykorzystanie gospodarki o obiegu zamkniętym oraz ochronę i odbudowę ekosystemów wodnych. W tym celu należy promować zacieśnianie współpracy pomiędzy sektorem nauki a hodowcami ryb, tak aby dopasować badania do aktualnych potrzeb sektora rybactwa. Szczególnie istotnym jest poszukiwanie nowych rozwiązań w obszarze linii hodowlanych o pożądanych cechach produkcyjnych i odporności na choroby oraz gatunków perspektywicznych, których populacje naturalne są zagrożone lub wymagają odtworzenia, czy technologii związanych z nawożeniem stawów i bonitacją.

Przeciwdziałanie zmianom klimatu i zmniejszenie emisji CO₂.

Zmiany klimatyczne oraz nadmierna eksploatacja zasobów naturalnych i wysoka emisja gazów cieplarnianych w ramach stosowanych rozwiązań technologicznych przy rosnącym, globalnym popycie na energię, powodują konieczność poszukania i wykorzystania alternatywnych źródeł energii. W tym kontekście, problemem jest **niedostosowanie wielu obiektów chowu i hodowli ryb oraz zakładów przetwórczych do nowych wyzwań związanych ze zmniejszeniem energochłonności, zastosowaniem odnawialnych źródeł energii⁴⁴, zmniejszeniem zużycia wody w procesach produkcyjnych czy zagospodarowaniem pozostałości z wcześniejszych procesów technologicznych.** Brak działań w tym zakresie spowoduje zaprzepaszczenie szansy na zmniejszenie negatywnego oddziaływania zakładów przetwórstwa oraz gospodarstw akwakultury na środowisko oraz osiągnięcia przez nie neutralności klimatycznej i środowiskowej.

W związku z powyższym należy promować rozwiązania przyczyniające się do zmniejszenia emisji CO₂, inwestycje na rzecz przeciwdziałania skutkom zmian klimatu oraz zwiększyć wykorzystanie potencjału sektora B+R w celu wprowadzenia gospodarki zasobooszczędnej i neutralnej środowiskowo. Należy poszukiwać możliwości wykorzystania urządzeń o niskim wpływie na środowisko oraz zmniejszenia wykorzystania materiałów niebiodegradowalnych w procesie produkcji i dystrybucji, a także promować przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym i wspierać inwestycje w zakresie gospodarki odpadami oraz racjonalizowania gospodarki wodą i poprawy jej jakości.

Zwiększenie rentowności gospodarstw akwakultury i zakładów przetwórczych.

Ograniczony dostęp do surowca pochodzącego z połowów krajowych oraz **przeznaczenie znacznej ilości wartościowych ryb morskich na cele niekonsumpcyjne**, powodują, iż rynek coraz bardziej staje się uzależniony od droższego surowca importowanego⁴⁵, szczególnie w sezonach największej sprzedaży⁴⁶. Jednocześnie, **niekorzystna**

⁴¹ Zgodnie z danymi przekazywanymi w ramach badań statystyki publicznej za rok 2019 powierzchnia użytkowana stawów wyniosła 53 800 ha. Szacując głębokość zalewu na 1 m, ich pojemność retencyjna wynosiła ok. 583 mln m³ wody. Wartość tę należy powiększyć o około połowę ze względu na pojemność retencyjną dna stawowego, w związku z tym szacunkowa kubatura gromadzonej rocznie wody wynosiła ok. 875 mln m³ (tj. blisko dwukrotną objętość największego zbiornika retencyjnego w kraju jakim jest Jezioro Solińskie). Pojemność ta mogłaby być znacznie zwiększona po dokonaniu remontów grobli stawowych, co umożliwiłoby podniesienie średniego poziomu piętrzenia wody w stawach do 1,2 m, a tym samym pojemność stawów zwiększyłaby się o 20%.

⁴² Zgodnie z danymi GUGiK, w roku 2019, powierzchnia ewidencyjna stawów ziemnych (powierzchnia stawów rybnych wykazana w ewidencji gruntów i budynków jako powierzchnia gruntów pod stawami) wynosiła 84 701 ha.

⁴³ Wg danych przekazywanych w ramach badań statystyki publicznej w roku 2017 funkcjonowało 1048 gospodarstw posiadających stawy ziemne, natomiast w roku 2020 było ich 1028.

⁴⁴ W perspektywie finansowej 2014-2020 operacje związanych z podnoszeniem efektywności energetycznej w akwakulturze cieszyły się dużym zainteresowaniem beneficjentów. Jednocześnie, problemem pozostaje polityka operatorów energetycznych ustalająca cenę odsprzedaży nadwyżek wyprodukowanej energii oraz określająca ilość energii możliwej do odzyskania w okresach, kiedy instalacja nie będzie generowała prądu, co może zniechęcać potencjalnych inwestorów.

⁴⁵ Zgodnie z danymi z „Rynku Ryb” nr 31 /2020, w roku 2018 zaimportowano 198,1 tys. ton ryb żywych, świeżych lub mrożonych, a w roku 2020 wartość ta wzrosła do 228 tys. ton. Zgodnie z danymi z EUMOFA (European Market Observatory for Fisheries and Aquaculture Products), w roku 2010 średnia cena importowanych dorszy była wyższa od ceny dorszy pochodzących z połowów krajowych o 20%, a w roku 2018 r. różnica ta wyniosła już 150%, w przypadku ryb pelagicznych (śledź i szprot) cena surowca importowanego w roku 2018 była prawie trzykrotnie wyższa niż krajowego.

⁴⁶ Największe spożycie ryb odnotowuje się w trzymiesięcznym okresie obejmującym święta Bożego Narodzenia (0,83 kg/os) oraz okres Wielkiego Postu i Świąt Wielkanocnych (0,57 kg/os), kiedy to konsumuje się ok. 45% rocznego spożycia ryb.

relacja nakładu pracy do osiągniętego zysku oraz słaba pozycja ekonomiczna hodowcy ryb w łańcuchu dostaw,⁴⁷ powodują niską dochodowość gospodarstw akwakultury.⁴⁸ Problem ten wynika m.in. z braku konsolidacji rynków zbytu produktów akwakultury i przyczynia się do sytuacji, w której krajowe łańcuchy dostaw ryb świeżych pozostają wciąż słabo rozwinięte.

Ograniczone możliwości inwestycyjne gospodarstw akwakultury i długi okres zwrotu z inwestycji powodują, że pomimo podejmowanych działań inwestycyjnych, wciąż **część obiektów chowu i hodowli wykazuje braki inwestycyjne w zakresie infrastruktury służącej do produkcji, sortowania, magazynowania i dystrybucji oraz w zakresie poprawy bezpieczeństwa i higieny pracy.** Utrzymanie takiego stanu doprowadzi do utraty szansy na utrzymanie wysokiej jakości produktów akwakultury na etapie odłowu, sortowania i dystrybucji oraz na wykorzystanie potencjału produkcyjnego akwakultury, jako źródła surowca dla przetwórstwa. Konsekwencją tego może być utrata szansy na wzrost poziomu spożycia produktów rybnych w Polsce, które w ostatnich latach mieściło się w przedziale 12,5-13,1 kg na osobę.⁴⁹

Mając na uwadze potencjał wynikający z szybkiego rozwoju technologicznego, w tym automatyzacji i cyfryzacji procesów produkcyjnych, mogący przyczynić się do istotnego zwiększenia konkurencyjności polskich przedsiębiorstw,⁵⁰ konieczne jest wsparcie działań inwestycyjnych w zakresie infrastruktury produkcyjnej, skracania łańcucha dostaw i rozwoju sieci dystrybucji produktów rybołówstwa i akwakultury.

Budowanie zdolności opartej na wiedzy.

Przywiązanie do tradycyjnych metod organizacji produkcji oraz niechęć części środowiska rybackiego do podejmowania wyzwań związanych ze stosowaniem innowacyjnych narzędzi i technik wynika m.in. z niskiego stopnia dostosowania przedmiotu badań do rzeczywistych potrzeb sektora akwakultury.⁵¹ W sytuacji coraz częstszych problemów z zapewnieniem ciągłości dostaw surowca dla przetwórstwa, szczególnie ważnym jest poszukiwanie nowych rozwiązań technologicznych dla hodowli innych gatunków ryb, niż tradycyjnie hodowanych w Polsce karpia i pstrągów, w tym badań nad wyselekcjonowaniem linii hodowlanych o pożądanych cechach produkcyjnych i odporności na choroby. Nieco odmienna sytuacja dotyczy sektora przetwórstwa, w przypadku którego poziom innowacyjności zależy w większej mierze od wewnętrznej organizacji przedsiębiorstwa.⁵²

Mając na uwadze konieczność zapewnienia konkurencyjności polskiej akwakultury i zakładów przetwórczych oraz zobowiązania wynikające z Europejskiego Zielonego Ładu w zakresie nowoczesnej, zasobooszczędnej, niskoemisyjnej i neutralnej środowiskowo gospodarki oraz przeciwdziałania zmianom klimatu, ważnym jest promowanie współpracy pomiędzy hodowcami a światem nauki, w celu budowania zdolności i większego zrównoważenia prowadzonej działalności poprzez wykorzystanie badań i innowacji⁵³, w tym zwiększenie udziału wykorzystania materiałów pochodzących z recyklingu, środków biodegradowalnych, czy produktów opakowaniowych o zamkniętym cyklu życia.

⁴⁷ Wg danych GUS w roku 2019, w porównaniu do roku 2018, ceny detaliczne ryb i ich przetworów wzrosły o 3,9%, ceny detaliczne ryb świeżych i chłodzonych wzrosły o 3,0% (wzrost cen dotyczył przede wszystkim świeżych pstrągów o 4,3% do 24,75 zł/kg, ale wzrosły również ceny innych gatunków, w tym świeżych, niepatroszonych karpia o 0,9% do 15,58 zł/kg). W analogicznym okresie, wskaźnik zmian cen zbytu ryb i przetworów rybnych zwiększył się tylko o 2,1% (przy czym cena zbytu niepatroszonych, świeżych pstrągów wzrosła o 5,7% do 14,74 zł/kg, ale równocześnie cena żywych karpia spadła o 5,4% do 12,23 zł/kg).

⁴⁸ Zgodnie z danymi z „Rynku Ryb” nr 31 /2021, porównując dane z roku 2011 i 2019 ceny detaliczne karpia wzrosły o 1,39 zł/kg, a pstrągów o 4,19 zł/kg, natomiast ceny zbytu karpia w analogicznym okresie wzrosły o 1,18 zł/kg, a pstrągów o 2,44 zł/kg.

⁴⁹ „Rynek Ryb” stan i perspektywy nr 31/2021, Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy.

⁵⁰ Wg danych opublikowanych w „Rynku Ryb” nr 31/2020, kondycja przedsiębiorstw przetwórczych uległa pogorszeniu (w roku 2018 udział firm rentownych wynosił 74,7% wszystkich przetwórców, a w roku 2020 już tylko 62,8%, wskaźnik ROE wynosił odpowiednio 14,24% i -2,85%, koszty finansowe przedsiębiorstw wzrosły z 1,86% kosztów ogólnych do 2,32%). Spadła również stopa inwestowania, jako relacja wydatków inwestycyjnych do amortyzacji z 1,27 do 0,8.

⁵¹ Doświadczenia wynikające z realizacji operacji innowacyjnych w perspektywie finansowej 2014-2020 wskazują na konieczność dokonania zmian proceduralnych w celu zwiększenia efektywności udzielanego wsparcia. Realizacja tego typu operacji przez konsorcja instytutów naukowych i podmiotów branżowych nie przyniosła spodziewanych efektów z uwagi na małe dopasowanie przedmiotu innowacji do realnych potrzeb sektora. Konieczne jest zatem dokonanie zmiany, w wyniku której beneficjentem operacji zostaną przedsiębiorstwa akwakultury, a jej realizacja odbywać się będzie we współpracy z jednostką naukowo-badawczą.

⁵² Jak wynika z doświadczenia duże przedsiębiorstwa są zorientowane na efekty skali i innowacje mogą być postrzegane jako zakłócenia dotychczasowej produkcji. Ponadto, firmy przetwórcze nie mają odpowiedniej liczby personelu przygotowanego do prowadzenia takich projektów (firmy nie mają kadr i czasu na to, aby inicjować działania innowacyjne lub wręcz nie posiadają działu B+R).

⁵³ Przykładowo od roku 2016 MIR – PIB rozpoczął następujące projekty badawcze w zakresie innowacji: Prohealth (NCBiR) – modyfikacje technologii produkcji konserw z ryb pelagicznych w celu zwiększenia walorów prozdrowotnych i wartości tych produktów; SeaQual (NCBiR) – innowacyjne mrożenie skierowane na eliminację zagrożeń pasożytami w mięsie ryb bałtyckich; InnoAquaTech (Interreg) – innowacyjne techniki hodowli krewetek systemach RAS w regionie Bałtyku; Małocenne (ARIMR) – rozwój technologii zagospodarowania/ przetwarzania ryb małowzrastających (leszcz, karp, płoć) w Polsce; BE-Rural (Horyzont2020) – gospodarka cyrkularna i wykorzystanie ryb i

Jednocześnie, mając na uwadze **niewielką liczbę ośrodków wsparcia wiedzy⁵⁴ w zakresie technologii produkcji, projektowania i rozwoju produktów rybołówstwa oraz brak ośrodków wymiany wiedzy o potrzebach rynku**, a co za tym idzie małą dostępność kompleksowych programów szkoleniowych, dostosowanych do potrzeb przedsiębiorców⁵⁵, istotnym jest również zapewnienie szerokiej oferty szkoleniowej w zakresie technologii przetwarzania, nowoczesnych metod zarządzania i organizacji produkcji, certyfikacji jakości produkcji oraz wsparcie zrzeszeń jako płaszczyzn wymiany wiedzy i dobrych praktyk, a także wsparcie udziału przedsiębiorców w krajowych i zagranicznych szkoleniach, seminariach i warsztatach.

Niewystarczający poziom promocji produktów rybnych, a co za tym idzie niska świadomość konsumentów na temat produktów rybnych powodują, że udział produktów rybnych w diecie Polaków jest na poziomie znacznie niższym niż średnia UE.⁵⁶ Brak zmiany przyzwyczajeń żywieniowych konsumentów będzie skutkował utratą możliwości wykorzystania na szeroką skalę produktów rybołówstwa, jako cennego źródła zdrowej żywności w rozwiązywaniu globalnego problemu zabezpieczenia w żywność. W tym kontekście ważne są badania preferencji konsumentów oraz promocja spożycia i prozdrowotnych walorów ryb, w celu zwiększenia możliwości szerszego wykorzystania produktów rybołówstwa, jako alternatywy dla produktów rolnictwa.

Budowanie modelu działalności (gospodarki) odpornej na zagrożenia.

Prowadzenie działalności w zakresie chowu i hodowli ryb uzależnione jest od uwarunkowań środowiskowych tj. dostępność i jakość wody, częstotliwość występowania niekorzystnych zjawisk atmosferycznych, czy obecność gatunków rybożernych⁵⁷. Obserwowana wraz ze zmianami klimatu, duża dynamika tych uwarunkowań zwiększa niepewność ekonomiczną prowadzonej działalności. Jednocześnie, **wysoka kosztochłonność działalności, nie daje możliwości zabezpieczenia środków rezerwowych na wypadek wystąpienia nieprzewidzianych zdarzeń i przerw w prowadzeniu działalności gospodarczej.**

Podobna sytuacja występuje w przetwórstwie ryb, które uzależnione jest od płynności dostaw surowca.⁵⁸ Obserwowana wraz ze zmianami klimatu i postępującą degradacją środowiska i utrata bioróżnorodności ekosystemów wodnych zwiększa niepewność ekonomiczną zakładów przetwórczych. Wysoka kosztochłonność działalności nie daje możliwości zabezpieczenia środków rezerwowych na wypadek przerw w dostawach surowca czy spadku popytu.

Mając na uwadze fakt, że wzrost liczby czynników mogących powodować czasowe zaprzestanie produkcji, a tym samym utratę płynności finansowej, należy zapewnić mechanizm interwencyjny na wypadek wystąpienia przerw w prowadzeniu działalności. Mechanizm ten byłby uruchamiany w wypadku wystąpienia strat wynikających z wystąpienia siły wyższej tj. powódź czy susza, wystąpienia chorób ryb, katastrofy ekologicznej, czy wprowadzenia nadzwyczajnych środków ochronnych powodujących przerwy w dostawach surowca.

Równocześnie w celu zwiększenia odporności na zagrożenia podmiotów prowadzących działalność w zakresie akwakultury, przetwórstwa oraz wprowadzania do obrotu produktów rybołówstwa i akwakultury, należy w dalszym ciągu promować dywersyfikowanie działalności podstawowej i wprowadzenie dodatkowych źródeł dochodu, w tym poprzez zwiększenie bazy produktowej, zwiększenie wykorzystania w procesie produkcyjnym technologii cyfrowych, rozwijanie sieci e-handlu oraz promowanie działań mających na celu zwiększenie w produkcji udziału surowca krajowego.

CP 5	PU 3	Mocne strony
------	------	---------------------

produktów rybnych (produkcja rzemieślnicza) w budowaniu i wzmacnianiu strategii regionalnych obszarów wiejskich. Z uzyskanych informacji wynika, że tylko jeden z zakładów przetwórczych wykorzystał badania z projektu ProHealth związane z parowaniem i częściowo je wdrożył do produkcji konserw, podobnie w przypadku badania SeaQual, gdzie proces mrożenia ryb opracowany w ramach projektu został wdrożony tylko przez jedną firmę.

⁵⁴ Głównymi ośrodkami naukowymi, zajmującymi się tematyką rybactwa w Polsce pozostają Morski Instytut Rybacki – Państwowy Instytut Badawczy w Gdyni, Instytut Rybactwa Śródlądowego w Olsztynie, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie oraz Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie.

⁵⁵ MIR-PIB przeprowadził w 2017 r. 1 szkolenie, w 2018 r. 1 szkolenie, a w 2019 r. 2 szkolenia; IRŚ przeprowadził w 2018 r. 38 szkoleń, w 2019 r. 37 szkoleń, a 2020 r. 18 szkoleń.

⁵⁶ W latach 2010-2019, poziom spożycia ryb w Polsce mieści się w przedziale 12,5-13 kg/os (*Rocznik Statystyczny Rolnictwa*. Warszawa 2020). Natomiast średnie spożycie ryb w UE w latach 2015-2017 mieściło się w przedziale 24,0-24,9 kg/os (Raport The UE Fish Market, 2018, 2019).

⁵⁷ Zgodnie z danymi zawartymi w opracowaniu „Straty spowodowane przez ptaki rybożerne i karmożerne w 2020 r. na stawach należących do spółki Stawy Milickie SA objętych ochroną jako Rezerwat Stawy Milickie” w odniesieniu do największego polskiego gospodarstwa Stawy Milickie (powierzchnia ok. 6 tys. ha) straty w hodowli szacuje się na poziomie 250 182 kg ryb i 4,11% zadawanej paszy (964 930 ton).

⁵⁸ Obserwowany w 2020 r. i 2021 r. spadek narodowych kwot połowowych odpowiednio do wielkości: w przypadku dorsza wschodniego 529 t i 159 t; dorsza zachodniego 444 t i 467 t; śledzia zachodniego 410 t i 205 t; śledzia centralnego 38 215 t i 24 304 t, powoduje znaczące ograniczenie dostaw surowca pochodzącego z krajowych połowów bałtyckich.

	1. Obszary zależne od rybactwa: – charakterystyka geograficzno-przyrodnicza kraju umożliwiająca prowadzenie zróżnicowanej działalności rybackiej poprzez dostęp do różnego rodzaju wód, – walory przyrodniczo-krajobrazowe oraz rozpoznawalne produkty lokalne wytwarzane tradycyjnymi metodami, stanowiące podstawę dla rozwoju nowych inicjatyw gospodarczych, – zmapowanie obszaru Polski pod kątem intensywności zależności od rybactwa w oparciu o podział geograficzno-przyrodniczy Polski, dostępność naturalnych zasobów wód oraz wskaźniki ekonomiczne dotyczące sektora rybołówstwa, – występowanie wód powierzchniowych na obszarach zależnych od rybactwa, stanowiących potencjał rozwojowy na tych obszarach dla szeroko rozumianej niebieskiej gospodarki, – istnienie planów zagospodarowania przestrzennego polskich obszarów morskich wspomagających rozwój społeczno-gospodarczy terenów nadmorskich oraz planowanie w zakresie rozwoju niebieskiej gospodarki, – doświadczenie w kształtowaniu rozwoju lokalnego koncentrującego się wokół działalności rybackiej oraz walorów przyrodniczych i krajobrazowych obszarów zależnych od rybactwa, – duży potencjał akwakultury w regulowaniu retencji i gospodarki wodnej. 2. Społeczność obszarów zależnych od rybactwa: – długa tradycja hodowli i połowów ryb w Polsce oraz silnie zakorzeniona i ugruntowana pozycja zawodu rybaka, – wysoka świadomość lokalnych społeczności w zakresie możliwości uzyskania wsparcia na działalność wpisującą się z lokalne strategie rozwoju, np. w zakresie dywersyfikacji działalności rybackiej, – doświadczenie rybaków i przedsiębiorców w pozyskiwaniu funduszy strukturalnych, – doświadczenie w samorządności, organizacji i realizacji inicjatywach lokalnych, – dobry dostęp do ośrodków szkolących/ placówek szkoleniowych na obszarach zależnych od rybactwa w ilości przybliżonej do średniej krajowej, – stopa bezrobocia na obszarach zależnych od rybactwa na poziomie średniej krajowej, tj. 3,3%. 3. RLGD (Rybackie Lokalne Grupy Działania): – doświadczenie w budowaniu współpracy pomiędzy przedstawicielami sektora publicznego, prywatnego oraz organizacjami pozarządowymi, – forma organizacyjna RLGD (stowarzyszenie) umożliwiające szybsze podejmowanie działań, nieobarczone uciążliwymi procedurami administracyjnymi np. akcje promocyjne, animowanie lokalnej społeczności, propagowanie wiedzy, – doświadczenie w tworzeniu, realizacji i promocji Lokalnych Strategii Rozwoju z wykorzystaniem walorów regionu, – wysoka zdolność organizacyjna ukierunkowana na realizację wspólnych celów, – doświadczenie wynikające z uczestnictwa w krajowych i międzynarodowych seminariach, szkoleniach i spotkaniach w zakresie wdrażania rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, – doświadczenie w reprezentowaniu potrzeb związanych z rozwojem obszarów zależnych od rybactwa wobec innych podmiotów uczestniczących we wdrażaniu funduszy strukturalnych.
	Słabe strony
	1. Obszary zależne od rybactwa: – niejednorodność powierzchniowa, demograficzna oraz urbanizacyjna obszarów zależnych od rybactwa w skali kraju, – zasięg terytorialny RLGD nie pokrywa się w pełni z obszarami zależnymi od rybactwa (istnienie obszarów wykluczonych), – duże rozdrobnienie RLGD, – rozwój obszarów zależnych od rybactwa jest ograniczony potrzebami innych podmiotów, – trudności we wdrożeniu holistycznego podejścia w zarządzaniu strefą przybrzeżną, – postępująca urbanizacja obszarów wiejskich, degradacja środowiska naturalnego oraz realizacja inwestycji uciążliwych dla środowiska i obniżających atrakcyjność biznesową oraz turystyczną obszarów zależnych od rybactwa, – niski stopień wykorzystania niebieskiej energii w polityce energetycznej obszarów zależnych od rybactwa, – uzależnienie dynamiki rozwoju lokalnego od uwarunkowań środowiskowych oraz

		wysoka podatność na negatywne skutki ocieplenia i zmiany klimatu tj. wzrost liczby gwałtownych zjawisk atmosferycznych, pogorszenie jakości i ilości wody, czy eutrofizacja i utrata bioróżnorodności zbiorników wodnych. 2. Społeczność obszarów zależnych od rybactwa: – niewystarczający poziom współpracy z organizacjami społecznymi i naukowymi, – niska skłonność do dywersyfikacji prowadzonej działalności gospodarczej, – spadek atrakcyjności zawodu rybaka i malejący udział rybołówstwa i zawodów powiązanych w lokalnych gospodarkach, – zanik komercyjnej działalności rybackiej na terenach nadbrzeżnych na rzecz połowów rekreacyjnych i turystyki, – istnienie obszarów, na których społeczność wykazuje niewystarczającą skłonność do zrzeszania się oraz współpracy, w szczególności pomiędzy producentami a podmiotami zajmującymi się dystrybucją produktów rybactwa na poziomie lokalnym, – niski poziom świadomości ekologicznej, potrzeb w zakresie ochrony środowiska oraz przechodzenia na gospodarkę neutralną klimatycznie, – niska znajomość lokalnych inicjatyw i celów rozwojowych strategii lokalnych wśród mieszkańców, – niski poziom świadomości na temat potencjału niebieskiej gospodarki dla rozwoju lokalnego oraz możliwości jego wykorzystania w określaniu celów lokalnych strategii rozwoju, – mała liczba ośrodków edukacyjnych, kształcących w zakresie przygotowania do zawodu rybaka, – dostęp gospodarstw domowych Internetu na obszarach wiejskich i na terenach o średnim stopniu zurbanizowania jest o ponad 10 % mniejszy niż na terenach miejskich (wynoszących 91 %). 3. RLGD (Rybackie Lokalne Grupy Działania): – działanie na styku wpływów lokalnych interesariuszy mogące powodować konflikty interesów, – część RLGD nie posiada odpowiedniej liczby członków posiadających niezbędne kwalifikacje do merytorycznej oceny wniosków o dofinansowanie, – niewystarczający poziom znajomości celów rozwojowych wdrażanych strategii lokalnych, – brak dodatkowych inicjatyw doradczych skierowanych do potencjalnych beneficjentów wykraczających poza realizację obowiązków informacyjnych wynikających z umowy ramowej , – nieefektywne wykorzystanie środków przeznaczonych na koszty funkcjonowania RLGD w stosunku do wdrażanych strategii, – nieuwzględnianie w większości lokalnych strategiach rozwoju mechanizmów stosowania środków interwencyjnych w przypadku wystąpienia siły wyższej.
		Możliwości 1. Społeczno-kulturowe: – duży potencjał tradycji rybackiej dla rozwoju regionu (potrawy regionalne, twórczość ludowa), – wzrost zainteresowania filozofią „slow” (slow food, slow life) oraz rosnący trend do prowadzenia zdrowego trybu życia i postrzeganie ryb jako zdrowej żywności, – rosnące wymagania konsumentów w zakresie jakości produktów, w tym pochodzenia ze zrównoważonego rybołówstwa lub chowu ekologicznego, – rosnące zainteresowanie konsumentów produktami regionalnymi, ukierunkowanymi na charakterystyczne surowce i sposoby przetwarzania, – rozwój przemysłu czasu wolnego i potencjał rozwojowy wynikający z zainteresowania społeczeństwa formami aktywnego wypoczynku, – poprawa komunikacji społecznej w wyniku rozwoju technologii (portale społecznościowe, blogi), – rosnące zapotrzebowanie na budowanie więzi z regionem i tradycją (patriotyzm lokalny, zapewnienie miejsca dla lokalnego dziedzictwa w przestrzeni publicznej), – wzrost liczby incydentów terrorystycznych zagranicą i spadek poczucia bezpieczeństwa powodujące rozwój krajowej turystyki. 2. Otoczenie gospodarcze: – rosnący popyt na alternatywne źródła energii i potencjał rozwojowy w kierunku wykorzystania gospodarki o obiegu zamkniętym, odnawialnych źródeł energii w tym niebieskiej energii,

		– poprawa sytuacji materialnej rodzin i zwiększenie konsumpcji, – potencjał dla rozwoju niebieskiej gospodarki wynikający z obecności biznesu i funkcjonowania sieci partnerstw w regionie, – potencjał rozwojowy wynikający z istnienia nowoczesnej infrastruktury transportowej (sieć dróg i autostrad, nowoczesne środki transportu), – regionalne i krajowe programy wsparcia, w tym z wykorzystaniem środków z funduszy UE, – rozwój technologii cyfrowych oraz rozbudowa sieci i infrastruktury dostępu do Internetu szerokopasmowego, – rozwój usług cyfrowych (e-handel, tele-medycyna, e-learning), – rozwój współpracy na poziomie krajowym i międzynarodowym w zakresie promocji regionu (miasta/gminy partnerskie, targi branżowe). 3. Prawo i administracja: – doskonalenie krajowych ram prawnych regulujących funkcjonowanie RLGD, – funkcjonowanie międzynarodowej sieci doradztwa (FARNET) w ramach wdrażania RLKS, – rozwój współpracy regionalnej pomiędzy państwami regionu Morza Bałtyckiego oraz na poziomie krajowym pomiędzy województwami, – ułatwienie przepływu osób, dóbr, usług, kapitału wynikające z przynależności do UE, – długoletnie doświadczenie we wdrażaniu funduszy unijnych na poziomie krajowym, – wzrost zobowiązań na rzecz ochrony środowiska na poziomie globalnym, unijnym i krajowym, – wzrost zobowiązań na rzecz rozwoju niebieskiej gospodarki na poziomie unijnym oraz na rzecz wzmacniania jej komplementarności z celami lokalnych strategii rozwoju, – istnienie wydzielonych obszarów chronionych (PLH, PLB, NATURA2000), – programy społeczne powodujące wzrost dochodu polskich rodzin.
		Zagrożenia
		1. Społeczno-kulturowe: – starzenie się społeczeństwa, w tym na obszarach zależnych od rybactwa, – migracje ludzi młodych do dużych ośrodków miejskich, – zanikanie tradycyjnej kultury regionalnej oraz uniwersalizm kultury, – wzrost urbanizacji, – duża popularność konsumpcyjnego i indywidualistycznego modelu życia osłabiającego więzi społeczne, – utrzymujący się prymat ceny nad jakością w dokonywaniu wyborów konsumenckich, – wzrost zagrożenia zdrowia publicznego wynikający z natężenia występowania chorób o charakterze epidemicznym. 2. Otoczenie gospodarcze: – istnienie obszarów wykluczonych pod względem infrastruktury dojazdowej, dostępu do Internetu, usług cyfrowych oraz obszarów nieobjętych strukturą RLKS, – zróżnicowany poziom przedsiębiorczości w regionach, – duże zróżnicowanie dochodów mieszkańców i wydatków na konsumpcję w zależności od regionu, – uzależnienie rentowności prowadzenia działalności gospodarczej od kosztów eksploatacyjnych i danin lokalnych, – brak planowania długookresowego i trend do ciągłej redukcji kosztów, – niska skłonność do podejmowania inicjatyw innowacyjnych w zakresie wykorzystania gospodarki o obiegu zamkniętym i odnawialnych źródeł energii oraz budowania niebieskiej gospodarki, – sezonowość dochodów związanych z obsługą ruchu turystycznego, – mało atrakcyjne warunki i niski prestiż pracy w sektorze rybackim, – zaniedbania infrastrukturalne w zakresie melioracji oraz zły stan obiektów hydrotechnicznych, – dewastacja środowiska naturalnego i utrata walorów regionu przez postępującą urbanizację, – globalizacja i produkcja masowa wypierająca unikatowe produkty regionalne i tradycyjne. 3. Prawo i administracja: – brak jednolitej definicji obszaru zależnego od rybactwa, – instytucje pośredniczące i RLGD wykazują niską efektywność w zakresie wdrażania

		lokalnych strategii rozwoju, – skomplikowane i ulegające zmianom procedury zamówień publicznych, – niepewność uwarunkowań prawnych związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, – koncesyjny system przyznawania kwot połowowych dla M. Bałtyckiego na poziomie UE mogący skutkować doraźnym ograniczeniem możliwości prowadzenia działalności polegającej na połowach rekreacyjnych, – nieefektywny system kar za zanieczyszczenie środowiska, – brak zintegrowanych programów dotyczących czystości i jakości powietrza, – wysokie koszty poboru i zrzuć wód, wzrost cen paliw i energii wykorzystywanych w działalności rybackiej.
		Identyfikacja potrzeb na podstawie analizy SWOT oraz z uwzględnieniem elementów określonych w art. 6 ust. 6 rozporządzenia w sprawie EFMRA
		1. Obszary zależne od rybactwa: – odbudowanie potencjału obszarów zależnych od rybactwa i dywersyfikacja działalności w kierunku nowych i innowacyjnych źródeł dochodu, – likwidacja obszarów wykluczenia i wyrównywanie szans pomiędzy poszczególnymi obszarami zależnymi od rybactwa, – poprawa efektywności funkcjonowania RLGD i obsługi beneficjentów poprzez konsolidację i utworzenie mniejszej liczby RLGD, – wprowadzenie parytetu środowiskowego dla inwestycji realizujących LSR, w tym dla wykorzystania materiałów pochodzących z recyklingu, materiałów o niskim wpływie na środowisko lub neutralnych środowiskowo w realizowanych inwestycjach, – promowanie inicjatyw innowacyjnych w zakresie wykorzystania gospodarki o obiegu zamkniętym i odnawialnych źródeł energii, – promowanie inwestycji innowacyjnych przyczyniających się do usuwania odpadów z tworzyw sztucznych z ekosystemów wodnych i ich recyklingu, – promowanie inicjatyw innowacyjnych w zakresie budowania niebieskiej gospodarki, – promowanie przyjaznych dla środowiska inwestycji infrastrukturalnych przyczyniających się do poprawy gospodarki wodnej (melioracja, obiekty hydrotechniczne). 2. Społeczność obszarów zależnych od rybactwa: – pobudzenie społeczności obszarów rybackich do podejmowania inicjatyw gospodarczych i zachęcenia ich do przedsiębiorczości, w tym zrównoważonej akwakultury i innych dziedzin błękitnego wzrostu, – wzmacnianie rozwoju lokalnego w regionach przybrzeżnych wpływającego na zrównoważony rozwój niebieskiej gospodarki, – zwiększenie i popularyzacja wiedzy na temat potrzeb w zakresie ochrony środowiska, segregacji odpadów, czystości i jakości wody oraz powietrza, gospodarki o obiegu zamkniętym, wykorzystania niebieskiej energii, – wzmocnienie współpracy z organizacjami społecznymi i naukowymi, – zapewnienie szkoleń i doradztwa zawodowego w zakresie zakładania i prowadzenia własnej działalności gospodarczej, w tym w zakresie zawodu rybaka i zawodów pomocniczych oraz zawodów sektora niebieskiej gospodarki, – promowanie zawodu rybaka i zawodów sektora niebieskiej gospodarki oraz stosowanie zachęt ekonomicznych pozwalających na rozpoczęcie pracy lub pozostanie w zawodzie ludzi młodych, – wykorzystanie atutów środowiska, zacieśnianie więzi kulturowych i promowanie dziedzictwa regionalnego, w tym unikatowych produktów regionalnych wytwarzanych tradycyjnymi metodami, – promowanie współpracy, w szczególności pomiędzy producentami a podmiotami zajmującymi się dystrybucją produktów rybactwa na poziomie lokalnym, – popularyzacja wiedzy wśród mieszkańców na temat lokalnych inicjatyw, celów rozwojowych lokalnych strategii, a także na temat zrealizowanych inwestycji, – popularyzacja wiedzy w zakresie potencjału rozwojowego niebieskiej gospodarki. 3. RLGD (Rybackie Lokalne Grupy Działania): – wsparcie organizacji zrzeszających w zakresie udziału w konferencjach krajowych, międzynarodowych oraz posiedzeniach sektorowych zespołów doradczych, – zapewnienie szkoleń z zakresu obsługi wdrażania programów operacyjnych finansowanych ze środków UE, – zintensyfikowanie działań informacyjno-doradczych skierowanych do potencjalnych beneficjentów,

		– ułatwianie sektorowi rybackiemu udziału w miejscowym zarządzaniu, – szkolenia z zakresu umiejętności kształtowania polityki, określania celów strategicznych, zarządzania procesami i umiejętności włączania partnerów, w tym projektowania mechanizmów interwencyjnych na wypadek zjawisk powodowanych wystąpieniem siły wyższej czy katastrofy ekologicznej.
--	--	---

Uzasadnienie

Obszary zależne od rybactwa.

Rybackie Lokalne Grupy Działania (RLGD) są stosunkowo nowym narzędziem wdrażania w Polsce środków przeznaczonych na wspieranie rozwoju lokalnego. Tworzone w początkowym okresie LGR, przekształcone następnie w RLGD, nie zawsze powstawały na terenach o najwyższym współczynniku rybackości⁵⁹, w związku z czym ich zasięg terytorialny nie pokrywa się w pełni z obszarami zależnymi od rybactwa⁶⁰ tworząc obszary wykluczenia. **Pomimo przeprowadzonej w perspektywie finansowej 2014-2020 redukcji i konsolidacji grup w ramach RLGD, nadal mamy do czynienia z ich dużym rozdrobnieniem.** Utrzymanie tego stanu skutkować może zmniejszoną efektywnością działań podejmowanych przez grupy, dlatego należy dążyć do większego dopasowania rozmieszczenia terytorialnego grup. Dalsza konsolidacja RLGD i poprawa ich rozmieszczenia przyczynią się do zmniejszenia obszarów wykluczenia i wyrównania szans pomiędzy poszczególnymi obszarami zależnymi od rybactwa.

Postępująca urbanizacja obszarów wiejskich, degradacja środowiska naturalnego oraz realizacja inwestycji uciążliwych dla środowiska i obniżających atrakcyjność biznesową oraz turystyczną obszarów zależnych od rybactwa⁶¹ wynikają m.in. z ekspansywności działalności człowieka, zwiększonego uprzemysłowienia czy niskiego stopnia wykorzystywania gospodarki o obiegu zamkniętym i neutralnej klimatycznie oraz surowców biodegradowalnych. Brak zmian w tym zakresie powodować będzie narastanie negatywnego wpływu działalności człowieka na środowisko, a tym samym pogłębianie się zjawiska utraty różnorodności biologicznej ekosystemów. Dlatego, w ramach projektów realizujących Lokalne Strategie Rozwoju, powinny być promowane inwestycje prośrodowiskowe; przyczyniające się do zmniejszenia emisji CO₂; racjonalizujące gospodarowanie wodą; zwiększające wykorzystanie materiałów pochodzących z recyklingu, materiałów o niskim wpływie lub neutralnych środowiskowo; inwestycje innowacyjne np. przyczyniające się do usuwania i recyklingu odpadów z tworzyw sztucznych zanieczyszczających ekosystemy wodne.

Niski stopień wykorzystania niebieskiej energii w polityce energetycznej⁶² stanowi poważny problem. Niejednokrotnie wynika on z niskiego poziomu wiedzy w społeczeństwie na temat możliwości uzyskania samowystarczalności energetycznej oraz możliwości obniżenia emisyjności.⁶³ Utrzymanie tego stanu skutkować będzie zaprzepaszczeniem możliwości efektywnego zapobiegania dalszym zmianom klimatu (skutkujących wzrostem liczby gwałtownych zjawisk atmosferycznych, pogarszaniem jakości i ilości wody, czy utratą bioróżnorodności zbiorników wodnych), poprzez zwiększenie zastosowania niebieskiej energii. Dlatego, w ramach projektów realizujących Lokalne

⁵⁹ Zgodnie z opracowaniem „Analiza obszaru rybackiego i obszaru akwakultury w ramach Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego 2014-2020 dla poszczególnych województw Polski”, dla każdego z 16 województw określony został wskaźnik rybackości. Jego wartość została ustalona zgodnie z metodologią opracowaną przez Instytut Rybactwa Śródlądowego. Pomimo dużego zróżnicowania wartości dla poszczególnych województw, każde z nich posiada wskaźnik dodatni.

⁶⁰ W perspektywie finansowej 2007-2013 funkcjonowało 48 Lokalnych Grup Rybackich (działających na obszarze 70,5 tys. km², o liczbie ludności ok. 3,5 mln, co stanowiło 22,56% powierzchni kraju i 9,37% ludności Polski). W perspektywie finansowej 2014-2020 Lokalne Grupy działania zostały przekształcone w Rybackie Lokalne Grupy Działania i liczba ich wynosiła 36 (objęły one zasięgiem 605 gmin, o liczbie ludności ok. 3,1 mln, co stanowiło 18,44% powierzchni kraju i 8,26% ludności Polski). W obu ww. perspektywach, w każdym z 16 województw funkcjonowała przynajmniej jedna LGD/RLGD.

⁶¹ Zgodnie z danymi z *Rocznika Statystycznego Rolnictwa z 2020 r.*, powierzchnia użytków rolnych w roku 2005 wynosiła 15,9 mln ha, a w roku 2019 14,7 mln ha. W analogicznym okresie zalesienie użytków rolnych spadło z 12,9 do 1,2 tys. ha, natomiast udział wartości dodanej rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa spadł z 3,3% do 2,7%.

⁶² Zgodnie z danymi GUS w roku 2004 udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto wyniósł 6,9%, natomiast w roku 2018 wzrósł tylko do 11,2% (największy przyrost produkcji energii odnawialnej dotyczył energii wiatrowej, słonecznej, fotowoltaicznej, biogazu, biopaliw ciekłych i energii odnawialnej z odpadów komunalnych).

⁶³ Jak wskazują wyniki „*Badania świadomości zachowań ekologicznych mieszkańców Polski*” zleconego przez Ministerstwo Klimatu (Raport z badania wykonanego w listopadzie 2020 r.), aż 77% respondentów nie skorzystało z jakiegokolwiek programu rządowego służącego poprawie jakości środowiska, jednocześnie tylko 47% respondentów, którzy opowiadają się za redukcją gazów cieplarnianych uważa, że są one szkodliwe dla środowiska, natomiast 31% respondentów wyraża niechęć do redukcji gazów cieplarnianych wskazując, iż w Polsce w porównaniu do innych państw - emisja gazów nie jest duża. Natomiast w ramach innego badania zleconego przez Ministerstwo Klimatu „*Jednotematyczne badanie świadomości zachowań ekologicznych mieszkańców Polski. Energia wiatrowa – lądowa i morska*”, ponad 30% respondentów wyraziło opinię, że farmy wiatrowe mają negatywny wpływ na środowisko.

Strategie Rozwoju promowane powinny być inwestycje ukierunkowane na zwiększające zastosowanie odnawialnych źródeł energii oraz przechodzenie na model gospodarowania w obiegu zamkniętym. Jednocześnie, z uwagi na skalę **istniejących zaniedbań infrastrukturalnych w zakresie melioracji⁶⁴ oraz związane z tym ryzyka wystąpienia incydentów środowiskowych** (tj. powódź, lokalne podtopienia i susze), należy promować przyjazne dla środowiska inwestycje infrastrukturalne, przyczyniające się do poprawy gospodarki wodnej (melioracja i obiekty hydrotechniczne).

Spoleczność obszarów zależnych od rybactwa.

Niewystarczający poziom współpracy RLGD z organizacjami społecznymi i naukowymi wynika m.in. z niechęci do wdrażania innowacyjnych rozwiązań oraz niedostrzegania potencjału tych organizacji, jako wsparcia przy określaniu potrzeb rozwojowych dla danego terenu i społeczności, które trafnie zdiagnozowane powinny przekładać się na skuteczną strategię rozwoju. Jednocześnie, obserwowane istnienie obszarów, na których społeczność wykazuje niską skłonność do zrzeszania się⁶⁵ wynika m.in. z braku świadomości na temat potencjalnych korzyści płynących z faktu współpracy na danym terenie, jako czynnika wzmacniającego pozycję na rynku, zarówno dla gospodarstwa rybackiego, jak i podmiotów z nim współpracujących tj. gastronomia. Brak działań zaradczych może utrwalić niechęć do współpracy, pozyskiwania i wymiany informacji, czerpania z doświadczeń innych branż np. w zakresie wdrażania innowacyjnych rozwiązań mogących przyczynić się do zwiększenia konkurencyjności i rozwoju obszaru zależnego od rybactwa. Zauważalna jest natomiast pewna gotowość i otwartość niektórych RLGD do wymiany wiedzy i doświadczeń z prowadzonej działalności.⁶⁶ Dlatego, w celu budowania zdolności opartej na wiedzy należy wykorzystać tę otwartość i promować jak najszerszy dostęp członków grup do wydarzeń o charakterze szkoleniowym i warsztatowym, forów wymiany wiedzy, a poprzez to umożliwić budowanie współpracy społeczności zależnych od rybactwa z organizacjami społecznymi i naukowymi.

Niska chęć do dywersyfikacji działalności gospodarczej związanej z rybactwem⁶⁷ wynika m.in. z braku wiedzy co do możliwości skorzystania z pomocy finansowej przeznaczonej na ten cel w ramach lokalnych strategii rozwoju. W wielu przypadkach, konieczność poniesienia dodatkowych nakładów dywersyfikację działalności podstawowej, postrzegana jest przez potencjalnych beneficjentów jako ryzykowna ze względu na niepewność zwrotu z inwestycji. Mając na uwadze obserwowane problemy z rentownością podstawowej działalności rybackiej prowadzonej na terenach przybrzeżnych⁶⁸, brak podjęcia działań zaradczych może spowodować w perspektywie długofalowej zanik takiej działalności, a co za tym idzie kultury rybackiej, która definiuje istnienie terenów zależnych od rybactwa. Aby temu przeciwdziałać, należy promować rozwiązania oparte na dywersyfikacji działalności w oparciu o potencjał rozwojowy wynikający z dziedzictwa regionalnego, a poprzez to zapewnić różnicowanie dochodów gospodarstw rybackich, przy jednoczesnym zapewnieniu wsparcia w postaci szkoleń i doradztwa zawodowego w zakresie zakładania i prowadzenia własnej działalności gospodarczej, w tym w zakresie zawodu rybaka i zawodów pomocniczych oraz zawodów sektora niebieskiej gospodarki.

Niski poziom świadomości na temat potencjału niebieskiej gospodarki dla rozwoju lokalnego oraz możliwości jego wykorzystania przy określaniu celów lokalnych strategii rozwoju wynika m.in. z braku rozpowszechnienia i wejścia do języka polskiego, w formie rozpoznawalnej i zrozumiałej przez ogół społeczeństwa, terminu „niebieska gospodarka”. Sytuację tę potęguje fakt, że w perspektywie finansowej 2014-2020, realizowane były w ramach LSR

⁶⁴ Do 1 stycznia 2018 r. za utrzymanie systemów melioracji odpowiedzialne były Spółki wodne, które jak pokazują badania w niewystarczający sposób konserwowały system melioracji. Zgodnie z badaniem Najwyższej Izby Kontroli z 2012 r. „Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi” spośród poddanych oględzinom 14 obiektów melioracji wodnych, aż osiem nie było prawidłowo konserwowanych.

⁶⁵ W zakresie rybołówstwa morskiego na 822 podmioty działające w sektorze tylko połowa jest zrzeszona w grupach producenckich, natomiast w sektorze akwakultury zrzeszonych jest ok. 23% podmiotów.

⁶⁶ Przedstawiciele RLGD uczestniczą m.in. w spotkaniach organizowanych raz na pół roku przez FARNET Support Unit.

⁶⁷ Trend taki można było zaobserwować w perspektywie finansowej 2014-2020, w ramach której dofinansowane projekty związane z podejmowaniem i rozwojem nowych działalności gospodarczych stanowiły niespełna 15% wszystkich projektów realizowanych w ramach działań obejmujących realizację strategii rozwoju lokalnego.

⁶⁸ W roku 2019 połowy floty bałtyckiej wyniosły 146 tys. ton o szacunkowej wartości około 189 mln zł. Stanowi to spadek wielkości i wartości w stosunku do roku 2018 odpowiednio o 6% i 9%. W największym stopniu spadek dotyczył dorszy, których sprzedaż spadła o 12 mln zł (–34%) oraz śledzi, których wartość wyładunków zmniejszyła się kolejny rok z rzędu (w roku 2019 o 10 mln zł). Zgodnie z wyliczeniami opracowanymi na potrzeby wypłaty rekompensat w okresie pandemii COVID-19, koszty stałe dla gospodarstwa zajmującego się komercyjnym rybołówstwem morskim obejmują opłaty portowe, składki ZUS i inne opłaty ponoszone w związku z zatrudnieniem własnym oraz pracowników, w zależności od liczby pracowników oraz ich kwalifikacji, część utraconych zysków wynikających z braku połowów, koszty ubezpieczenia, koszty dodatkowe, m.in. za oleje, smary, paliwo koszty, w zależności od długości statku wynoszą one od 740 do 4050 zł. Jednocześnie, wg danych GUS, w roku 2019 w porównaniu do roku 2018, ceny detaliczne ryb i ich przetworów wzrosły o 3,9%, ceny detaliczne ryb świeżych i chłodzonych wzrosły o 3,0% (wzrost cen dotyczył przede wszystkim świeżych dzwonków lub filetów z łososia o 1,4%, filetów ze śledzi o 1,1%), natomiast wskaźnik zmian cen zbytu ryb i przetworów rybnych zwiększył się tylko o 2,1% (największy wzrost cen dotyczył świeżych filetów z dorszy o 13,1% oraz mrożonych filetów z mintajów o 10,2%; cen zbytu mrożonych filetów z morszczuków o 4,4%; spadły natomiast ceny produktów śledziowych: filetów o 0,9% i niepatroszonych śledzi solonych o 4,3%).

działania wpisujące się w pojęcie niebieskiej gospodarki, ale nie były definiowane tym terminem. Z uwagi na skalę, innych niż związanych z niebieską gospodarką, potrzeb inwestycyjnych poszczególnych RLGD, działania te nie stanowiły jednak znaczącego odsetka.⁶⁹ Utrzymanie tego stanu spowoduje niewykorzystanie potencjału niebieskiej gospodarki w celu zwiększenia efektywności wykorzystania zasobów naturalnych oraz pobudzania bardziej zrównoważonego rozwoju obszarów zależnych od rybactwa. Jednocześnie, częstym problemem jest zbyt wolno rosnący poziom zaangażowania społeczeństwa w sprawy lokalne, a co za tym idzie **niewystarczająca znajomość lokalnych inicjatyw i celów rozwojowych strategii lokalnych wśród mieszkańców**.⁷⁰ Utrzymanie tego stanu powodować może malejący poziom dopasowania wybieranych projektów do potrzeb lokalnej społeczności. Dlatego szczególnie istotnym jest kontynuowanie działań popularyzujących wiedzę wśród mieszkańców na temat lokalnych inicjatyw, celów rozwojowych lokalnych strategii, a także na temat zrealizowanych inwestycji. Działania te powinny być możliwie szeroko powiązane z promocją tematyki związanej z ochroną środowiska, segregacji odpadów, czystości i jakości wody oraz powietrza, potencjału rozwojowego niebieskiej gospodarki, opartej o czyste technologie, energię odnawialną i zapewniającą długofalową stabilność ekonomiczną i społeczną, przy jednoczesnym poszanowaniu możliwości środowiskowych.

Rybackie Lokalne Grupy Działania.

Jednym z problemów obecnie funkcjonujących RLGD jest brak wystarczającej liczby szkoleń dla ich członków, co skutkuje **niewystarczającym poziomem znajomości celów rozwojowych wdrażanych strategii lokalnych**. Brak podjęcia działań zaradczych wpłynie na nieskuteczne funkcjonowanie RLGD i może doprowadzić do wydatkowania środków na operacje, które nie będą przyczyniały się do realizacji celów lokalnej strategii. Dlatego, należy promować tworzenie jak najszerzej bazy szkoleniowej z zakresu obsługi wdrażania rybackich lokalnych strategii rozwoju, tak aby projekt wybierane w ich ramach były jak najbardziej dopasowane do specyfiki obszarów zależnych od rybactwa.

Z doświadczeń ostatnich lat wynika, iż coraz częściej mamy do czynienia z występowaniem sytuacji kryzysowych, wywołanych m.in. niespodziewanymi zjawiskami środowiskowymi (powódzie, susze).⁷¹ Jednocześnie, obecna sytuacja związana z wystąpieniem pandemii COVID-19 uwiadamia, iż stopień **uwzględniania w LSR mechanizmu stosowania środków interwencyjnych można uznać za niewystarczający**.⁷² Strategie muszą przewidywać możliwość elastycznego reagowania w sytuacjach kryzysowych, a także mieć jasne procedury pozwalające na ich modyfikację. Brak podjęcia działań zaradczych utrudni koordynację i zmniejszy efektywność działań podejmowanych w celu niwelowania skutków wystąpienia nieprzewidzianych zjawisk, a przez to wydłuży proces likwidacji szkód, które wystąpiły z uwagi na siłę wyższą. Dlatego, należy promować tworzenie jak najszerzej bazy szkoleniowej z zakresu umiejętności kształtowania polityki, określania celów strategicznych, zarządzania procesami i umiejętności włączania partnerów, w tym projektowania mechanizmów interwencyjnych na wypadek zjawisk powodowanych wystąpieniem siły wyższej czy katastrofy ekologicznej.

Niska jakość składanych wniosków o dofinansowanie⁷³ wskazuje na możliwość **niewystarczającego wywiązywania się RLGD z obowiązków informacyjno-doradczych w stosunku do potencjalnych beneficjentów**. Wynikać to może zarówno z braku inicjatywy w zakresie pozyskiwania wiedzy po stronie wnioskodawców, jak również z braku inicjatywy informacyjnej po stronie RLGD. Dotychczasowe doświadczenia wskazują na często nieefektywne wykorzystanie środków przeznaczonych na koszty funkcjonowania RLGD w stosunku do budżetu na wdrażanie strategii.⁷⁴ Dodatkowo mieliśmy do czynienia ze stosunkowo mniejszym zainteresowaniem działaniami w ramach współpracy, z których obowiązki informacyjno-doradcze mogłyby być podjęte. Jednocześnie należy podkreślić, iż w związku z kryzysem spowodowanym wybuchem epidemii COVID-19, obowiązki informacyjne nie mogły być realizowane w pierwotnym założeniu. Brak podjęcia działań zaradczych skutkować może ciągłym wydłużeniem procesu rozpatrywania składanych wniosków o dofinansowanie, a w najgorszej sytuacji zniechęceniem potencjalnych beneficjentów do występowania o pomoc finansową. Dlatego należy zapewnić odpowiedni poziom działań informacyjno-doradczych skierowanych do potencjalnych beneficjentów.

CP 2	PU 4	Mocne strony
------	------	---------------------

⁶⁹ W ramach operacji „Podejmowanie działań na rzecz ograniczenia negatywnych skutków zmian klimatycznych, tworzenie i rozwijanie instalacji odnawialnych źródeł energii”, w rozumieniu przepisów o odnawialnych źródłach energii podpisano 35 umów na kwotę 4 760 268 zł.

⁷⁰ Większość RLGD prowadzi jedynie wymagane prawnie obowiązki dotyczące informowanie lokalnych społeczności o swoich działaniach (strona internetowa, banery), nie wykazują one jednak szerszych inicjatyw dążących do zwiększenia zasięgu dostępu do informacji na temat swojej działalności.

⁷¹ Według statystyk AQUASTAT w 2017 Polska należała do krajów europejskich z najniższymi odnawialnymi zasobami wodnymi. Skutki suszy zaistniały w roku 2019 odczuło 15 z 16 województw.

⁷² W perspektywie finansowej 2014-2020 zabrakło możliwości elastycznego dostosowywania treści strategii do zmieniających się warunków zewnętrznych powstałych m.in. w wyniku wystąpienia siły wyższej.

⁷³ Świadczy o tym liczbach poprawnie złożonych wniosków o dofinansowanie w perspektywie finansowej 2014-2020, na 3362 złożone wnioski (wg stanu na 30.04.2021 r.) - liczba wniosków odrzuconych wyniosła aż 859 co stanowi 25%.

⁷⁴ W perspektywie finansowej 2014-2020 doprowadziło to w połowie okresu wdrożenia do aneksowania umów na realizację lokalnych strategii rozwoju, poprzez zwiększenie limitu na koszty bieżące i aktywizację z pierwotnych 10% wysokości środków na strategię do 15%.

WIEDZA O MORZU

1. Kapitał ludzki:

- doświadczenia i wysoko wykwalifikowana kadra naukowo-badawcza,
- wysoka jakość osiąganych wyników badań naukowych w dziedzinie badań morskich,
- doświadczenie w prowadzeniu badań oraz prac rozpoznawczych i eksploatacyjnych zasobów oraz ekosystemów morskich i przybrzeżnych, przyczyniające się do poprawy i utrzymania, w dłuższej perspektywie, dobrego stanu środowiska Morza Bałtyckiego,
- doświadczenie w angażowaniu podmiotów wykonujących rybołówstwo w proces zbierania danych,
- doświadczenie we współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze ochrony środowiska,
- istnienie wielu różnorodnych organizacji i instytucji pozarządowych prowadzących działalność naukową i popularyzatorską w dziedzinach związanych z wiedzą o morzu i badaniami morza,
- doświadczenie w popularyzowaniu wiedzy z zakresu aspektów środowiskowych wśród społeczności rybackiej i użytkowników wód,
- rosnący poziom wiedzy na temat celów strategii zrównoważonego rozwoju obszarów chronionych wynikający z wdrażania dyrektyw ptasiej i siedliskowej, dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej, strategii na rzecz tworzyw sztucznych w gospodarce o obiegu zamkniętym czy funkcjonowania sieci NATURA2000.

2. Infrastruktura:

- ośrodki naukowe z wieloletnią tradycją i rozwiniętą bazą naukowo-dydaktyczną,
- wysoki potencjał innowacyjny zaplecza naukowo-badawczego,
- środki techniczne niezbędne do prowadzenia badań i monitoringu obszarów morskich, w tym statki badawcze,
- metodologie prowadzenia badań z zakresu środowiska morskiego wypracowane w ramach HELCOM i międzynarodowych projektów badawczych,
- zbiory wieloletnich danych na temat stanu i zmian środowiska naturalnego Morza Bałtyckiego,
- krajowy system wymiany informacji morskiej w celu wymiany danych istotnych dla bezpieczeństwa morskiego, ochrony statków i obiektów portowych, ochrony środowiska morskiego, efektywności ruchu statków i transportu morskiego (SafeSeaNet),
- funkcjonowanie europejskiej sieci informacji obserwacji środowiska morskiego (platforma EMODnet),
- funkcjonowanie w ramach HELCOM platformy Basemaps pozwalającej na ustandaryzowaną wymianę danych pomiędzy krajami bałtyckimi dotyczących morskiego planowania przestrzennego.

3. Współpraca międzynarodowa:

- wieloletnie doświadczenie we współpracy międzynarodowej koordynowanej na poziomie regionalnym Morza Bałtyckiego (HELCOM), Północnego Atlantyku wraz z przyległymi morzami (ICES) oraz Unii Europejskiej,
- doświadczenie we współpracy z instytucjami i podmiotami międzynarodowymi działającymi w obszarze ochrony środowiska morskiego,
- doświadczenie wynikające z prowadzenia krajowego sekretariatu HELCOM koordynującego sprawy związane z członkostwem Polski w Konwencji o ochronie Morza Bałtyckiego (Konwencja Helsińska),
- duża liczba platform umożliwiających współpracę w regionie Morza Bałtyckiego (CBSS – Rada Państw Morza Bałtyckiego, EUSBSR – Strategia UE dla regionu Morza Bałtyckiego),
- udział w międzynarodowych projektach badawczych (wymiana wiedzy i doświadczeń), w tym badania dotyczące stanu i zmian środowiska morskiego, pozwalającego na prognozowanie konsekwencji środowiskowych zmian klimatycznych,
- wymiana wiedzy i doświadczeń w ramach opracowywania i wdrażania planów zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich, corocznych spotkań dotyczących morskiego planowania przestrzennego, a także w ramach projektów międzynarodowych (np. Baltic Scope, Pan Baltic Scope),
- współpraca w ramach europejskiej sieci informacji obserwacji środowiska morskiego (platforma EMODnet), w tym prowadzenie działań ukierunkowanych na pozyskanie, harmonizację i udostępnienie informacji w celu stworzenia ogólnodostępnych zbiorów danych dotyczących m.in. basenu Morza Bałtyckiego.

NADZÓR MORSKI I WSPÓŁPRACA STRAŻY PRZYBRZEŻNYCH

	1. Kapitał ludzki: – doświadczona i wysoko wykwalifikowana kadra służb związanych z nadzorem morskim oraz wykonująca zadania straży przybrzeżnej (urzędy morskie, Morska Służba Poszukiwania i Ratownictwa, Straż Graniczna, Krajowa Administracja Skarbowa, inspekcja ochrony środowiska, Marynarka Wojenna RP, MON), – doświadczona i wysoko wykwalifikowana kadra administracji rybackiej odpowiedzialnej za kontrolę rybołówstwa (GIRM, CMR), – funkcjonowanie ośrodków szkolących w zakresie ratownictwa morskiego i bezpieczeństwa żeglugi, – doświadczenie przedstawicieli służb związanych z nadzorem morskim wynikające z udziału w szkoleniach organizowanych przez Europejską Agencję Bezpieczeństwa Morskiego, – doświadczenie we współpracy poszczególnych organów m.in w ramach porozumień międzyinstytucjonalnych, – funkcjonowanie Morskiego Ratowniczego Centrum Koordynacyjnego i duże doświadczenie we współpracy z centrami koordynacji akcji ratowniczych na całym świecie oraz zdolność do przejmowania koordynacji akcji ratowniczych na wodach innego państwa, – funkcjonowanie Rady Morskiej Służby Poszukiwania i Ratownictwa (Rady SAR), jako forum do omawiania kwestii dotyczących współpracy podmiotów realizujących zadania straży przybrzeżnej, – funkcjonowanie krajowego forum funkcji straży przybrzeżnej, jako płaszczyzny wymiany informacji ze spotkań organizowanych w ramach European Coast Guard Functions Forum (ECGFF). 2. Infrastruktura: – nowoczesne środki techniczne w zakresie kontroli rybołówstwa (System VMS, ERS oraz powiadomień SMS), – istnienie rozbudowanych systemów radiolokacyjnych (VTS), – funkcjonowanie systemu zarządzania ruchem statków (VTMS), – funkcjonowanie systemu śledzenia i identyfikacji statków (AIS), – funkcjonowanie systemu identyfikacji i śledzenia dalekiego zasięgu (LRIT), – funkcjonowanie serwisu Zintegrowanych Usług Nadzoru Morskiego (Integrated Maritime Service – IMS) dostarczanego przez Europejską Agencję Bezpieczeństwa Morskiego, – funkcjonowanie satelitarnego systemu nadzoru morskiego w ramach serwisu COPERNICUS dostarczanego przez Europejską Agencję Bezpieczeństwa Morskiego, – funkcjonowanie krajowego i unijnego systemu wymiany informacji morskiej w celu wymiany danych istotnych dla bezpieczeństwa morskiego, ochrony statków i obiektów portowych, ochrony środowiska morskiego, efektywności ruchu statków i transportu morskiego (SafeSeaNet), – wzrost dostępności wiarygodnych danych oraz rozwój branży morskiej wynikający z istnienia CISE, – środki techniczne niezbędne do prawidłowego funkcjonowania służb wykonujących zadania straży przybrzeżnej, w tym systemy wykorzystywane w ramach nadzoru nad ruchem morskim, radiowe systemy łączności morskiej, statki i pojazdy. 3. Współpraca międzynarodowa: – współpraca regionalna w zakresie kontroli rybołówstwa na zasadach bilateralnych, doraźnych kwestii kontrolnych i wspólnych planów kontrolnych, – współpraca na poziomie UE w ramach spotkań grup eksperckich (m.in. Grupy Ekspertów Państw Członkowskich do spraw Zintegrowanej Polityki Morskiej, Grup Eksperskich do spraw SafeSeaNet, LRIT, COPERNICUS, IMS), – udział w międzynarodowych ćwiczeniach z zakresu reagowania kryzysowego w układzie militarnym i cywilnym oraz z zakresu reagowania na zagrożenia terrorystyczne w obszarach morskich, – duże doświadczenie, możliwość optymalizacji wykorzystania zasobów technicznych, szkoleń, wizyt oraz wymiany kadr wynikające ze współpracy z EMSA, EFCA, FRONTEX w ramach Europejskiego Forum Straży Przybrzeżnej (ECGFF), – duże doświadczenie organów administracji rybackiej w zakresie współpracy w ramach EFCA, – aktywność przedstawicieli krajowych instytucji i służb realizujących zadania z zakresu bezpieczeństwa morskiego w ramach spotkań eksperckich w IMO, EMSA, HELCOM i innych, – doświadczenie we współpracy ze służbami z innych krajów w ramach międzynarodowych akcji ratowniczych, w ramach realizacji zadań służby państwowej
--	---

		związanych z bezpieczeństwem żeglugi.
		Słabe strony
		WIEDZA O MORZU
		1. Kapitał ludzki: – niewystarczające powiązanie badań naukowych z realnymi potrzebami w zakresie poszerzania wiedzy o morzu, w tym w zakresie bezpieczeństwa oraz czystości mórz, ochrony i odnowy ekosystemów morskich oraz zrównoważonego zarządzania nimi, – brak mechanizmów transferu wiedzy do przemysłu i niski poziom komercjalizacji morskich badań naukowych, – brak zaufania i niewystarczająca współpraca pomiędzy rybakami a środowiskiem naukowym i administracją w zakresie ochrony i badań na temat środowiska morskiego, – brak zadowalającego poziomu wiedzy oraz świadomości w zakresie aspektów środowiskowych wśród podmiotów wykonujących rybołówstwo i innych użytkowników wód, – brak zadowalającego poziomu wiedzy oraz planowania działań związanych z zatopionymi w morzu materiałami niebezpiecznymi, – niewystarczająca współpraca między administracją a ośrodkami naukowo-badawczymi w zakresie opracowywania metod oceny i prowadzenia badań morza i środowiska morskiego, – brak zaufania i niewystarczająca współpraca pomiędzy instytucjami publicznymi a organizacjami pozarządowymi w dziedzinie badań morza, – niski poziom zaangażowania podmiotów krajowych, w tym ośrodków naukowych, udziałem w projektach międzynarodowych z zakresu współpracy w regionie Morza Bałtyckiego (np. w ramach SUE RMB), – wciąż niewystarczający poziom wiedzy na temat celów strategii zrównoważonego rozwoju obszarów chronionych wynikający z wdrażania dyrektyw ptasiej i siedliskowej, dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej, strategii na rzecz tworzyw sztucznych w gospodarce o obiegu zamkniętym czy funkcjonowania sieci NATURA2000, – brak wsparcia eksperckiego dla administracji z zakresu monitorowania i oceny stanu środowiska wód morskich, – niewystarczająca współpraca w zakresie wypracowania wspólnych standardów wymiany danych dotyczących planowania i monitoringu w obszarze morskiego planowania przestrzennego wśród państw basenu Morza Bałtyckiego, – niewystarczający poziom wiedzy na temat systemów gromadzenia i udostępniania danych z zakresu stanu środowiska morskiego. 2. Infrastruktura: – niezakończone prace nad opracowaniem i wdrożeniem planów ochrony dla obszarów NATURA2000 na obszarach morskich, – trudności we wdrożeniu holistycznego podejścia w zarządzaniu strefą przybrzeżną, w szczególności ze względu na potrzebę uwzględniania coraz większej liczby danych, które są rozproszone i nie posiadają ustandaryzowanej struktury, – niewystarczający dostęp do danych dotyczących planowania przestrzennego na obszarach morskich, w szczególności na potrzeby inwestorów, – braki w środkach technicznych w zakresie zbierania danych i monitoringu obszarów morskich, w tym niewystarczająca liczba i ograniczone wyposażenie statków badawczych, – niewystarczający zakres i obszar badań oraz danych z zakresu mapowania siedlisk podmorskich, – brak gotowych rozwiązań technologicznych do prowadzenia działań związanych z usuwaniem zatopionych w morzu materiałów niebezpiecznych, – niewystarczający zakres państwowego monitoringu środowiska (PMS) ograniczonego jedynie do oceny stanu środowiska morskiego, – niewystarczający zakres i obszar badań z zakresu oddziaływania rybołówstwa, jako jednej z presji na środowisko morskie (oddziaływanie stawnych narzędzi na gatunki przyławiane, oddziaływanie narzędzi ciągnionych na stan siedlisk i dno morskie, wpływ działalności rybackiej na zatopione w morzu materiały niebezpieczne). 3. Współpraca międzynarodowa: – niewystarczająca efektywność oddziaływania organizacji regionalnych na politykę państw członkowskich tj. BALTFISH, HELCOM, – trudności w wypracowaniu wspólnych standardów i spójnych planów w zakresie morskiego planowania przestrzennego wśród państw basenu Morza Bałtyckiego,

	wynikające ze zróżnicowanych stanów prawnych oraz postępów w pracach nad planami, – niewystarczająca aktywność przedstawicieli państw Morza Bałtyckiego w pracach na forum organizacji regionalnych (HELCOM) w kwestiach związanych z wypracowywaniem metodyk oceny i prowadzenia badań środowiska morskiego. NADZÓR MORSKI I WSPÓŁPRACA STRAŻY PRZYBRZEŻNYCH 1. Kapitał ludzki: – brak doświadczenia i niedostateczna wiedza w zakresie funkcjonowania wspólnego mechanizmu wymiany informacji (CISE), – brak szkoleń z zakresu integracji systemów monitoringu i nadzoru morskiego, analizy ruchu statków z wykorzystaniem narzędzi typu GIS oraz szkoleń technicznych umożliwiających identyfikację i likwidację problemów technicznych w działaniu terminali satelitarnych VMS, – brak szkoleń i doświadczenia z zakresu analizy danych AIS, – spory kompetencyjne i trudności w nawiązaniu współpracy pomiędzy przedstawicielami nauki, administracji i organizacji sektora gospodarki morskiej w zakresie integracji systemów nadzoru morskiego, – odpływ ekspertów do sektora prywatnego i brak wsparcia eksperckiego dla administracji oraz problemy z pozyskiwaniem nowych, odpowiednio wykwalifikowanych kadr dla służb pełniących funkcje straży przybrzeżnej i w zakresie nadzoru morskiego, niski poziom zaufania społecznego do niektórych organów wykonujących funkcje straży przybrzeżnej, – spory kompetencyjne wynikające ze zbieżności niektórych właściwości, funkcji i zadań poszczególnych służb pełniących funkcje straży przybrzeżnej, – dysponowanie różnymi uprawnieniami i środkami przymusu przez poszczególne służby pełniące funkcje straży przybrzeżnej, – niewystarczająca liczba szkoleń służb lądowych utrudniająca zaangażowanie w realizację funkcji straży przybrzeżnej na morzu. 2. Infrastruktura: – brak platformy współpracy oraz dialogu umożliwiającej wymianę informacji pomiędzy wszystkimi krajowymi organami oraz instytucjami realizującymi zadania związane z nadzorem morskim, – zróżnicowanie i niekompatybilność istniejących systemów nadzoru i monitoringu morskiego (cywilnych i wojskowych) oraz niekompatybilność systemów gromadzenia, przetwarzania i przesyłania danych utrudniająca wymianę informacji, – brak ustandaryzowanych danych morskich, – zbyt mało nowoczesnych rozwiązań teleinformatycznych służących do kontroli i monitorowania floty rybackiej, – niewystarczające środki techniczne (urządzenia i oprogramowanie) wykorzystywane w systemach nadzoru, monitoringu morskiego i gromadzenia danych morskich, – niewystarczające systemy zabezpieczeń informatycznych w instytucjach gromadzących dane morskie, – niewystarczające środki techniczne niezbędne do prawidłowego funkcjonowania służb wykonujących zadania straży przybrzeżnej, w tym brak narzędzi umożliwiających monitorowanie ruchu jednostek pływających na obszarze wykraczającym poza zasięg infrastruktury brzegowej, – niewystarczający przepływ i jakość informacji wymienianych pomiędzy poszczególnymi służbami oraz brak określonych procedur i modelu współpracy, – brak jednolitego systemu łączności dla służb i straży realizujących zadania straży przybrzeżnej. 3. Współpraca międzynarodowa: – mała liczba inspektorów zaangażowanych we wspólne kampanie inspekcyjne z zakresu rybołówstwa na poziomie międzynarodowym, w tym biorących udział w wymianach na zagraniczne statki kontrolne i do zagranicznych portów, – ograniczenie liczby wymian polskich inspektorów rybołówstwa do zagranicznych portów i na statki kontrolne w ramach JDP, – niewystarczający udział krajowych ekspertów reprezentujących instytucje realizujące zadania z zakresu nadzoru i monitoringu morskiego w spotkaniach na poziomie międzynarodowym, – niewystarczający przepływ informacji na temat ustaleń z międzynarodowych spotkań dotyczących monitoringu i nadzoru morskiego, – mała liczba osób zaangażowanych we współpracę w ramach Europejskiego Forum Straży Przybrzeżnej ECGFF,
--	--

	– mała liczba osób zaangażowanych we współpracę w ramach EFCA, – odpływ ekspertów do sektora prywatnego oraz problemy z pozyskiwaniem nowych, odpowiednio wykwalifikowanych kadr służb realizujących zadania straży przybrzeżnej, – duże obciążenie podmiotów pełniących funkcje straży przybrzeżnej zadaniami statutowymi utrudniające ich zaangażowanie w rozwój współpracy międzynarodowej.
	Możliwości
	WIEDZA O MORZU 1. Społeczno-ekonomiczne: – promowanie zrównoważonego podejścia do eksploracji i eksploatacji zasobów morskich, – intensyfikacja działań informacyjnych w zakresie problematyki ochrony środowiska morskiego, – zwiększenie społecznego zainteresowania problematyką czystości mórz i oceanów oraz skalą zagrożeń wywołanych działalnością człowieka, – wzrost popytu na wiarygodne dane morskie oraz zwiększanie poziomu wiedzy na temat korzyści związanych z gromadzeniem i udostępnianiem danych morskich dla rozwoju społeczno-gospodarczego, – uruchomienie nowych kierunków studiów i specjalizacji w zakresie badań morskich, – wzrost dostępności wiarygodnych danych morskich dla sektora biznesu powodujący zwiększenie gospodarczego wykorzystania obszarów morskich skutkujący rozwojem branży morskiej, – spadek kosztów dostępu do informacji oraz łatwiejszy dostęp do danych dla użytkowników końcowych (udostępnianie danych przez ośrodki badawcze do opinii publicznej, nie trzeba powielać badań), – poprawa koordynacji oraz ujednolicenie metodologii oceny i podejmowania działań w zakresie ochrony środowiska morskiego. 2. Prawo i administracja: – doskonalenie ram prawnych w zakresie zrównoważonego rozwoju obszarów chronionych oraz działalności sektorów związanych z gromadzeniem danych, eksploracją i eksploatacją zasobów morskich w zgodzie w Europejskim Zielonym Ładem (dyrektywa ptasia i siedliskowa, NATURA2000, dyrektywa w sprawie zbioru danych rybackich, dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej, europejska strategia bioróżnorodności do 2030 r., europejska strategia na rzecz tworzyw sztucznych w gospodarce o obiegu zamkniętym), – doskonalenie ram prawnych regulujących planowanie przestrzenne obszarów morskich, – funkcjonowanie administracji odpowiedzialnej za monitoring i wyznaczanie obszarów chronionych, – wzrost zobowiązań na poziomie unijnym i krajowym na rzecz ochrony środowiska, bioróżnorodności, zmniejszenia emisyjności, bezpieczeństwa żywnościowego, czy gospodarki o obiegu zamkniętym w ramach strategii objętych Europejskim Zielonym Ładem, – opracowanie i wdrożenie sposobów reagowania na istniejące i przyszłe zagrożenia, w tym opracowanie i aktualizacja dokumentów o charakterze planistycznym, dokonanie oceny i określenie katalogu działań służących osiągnięciu dobrego stanu środowiska morskiego w ramach wdrażania europejskiej strategii morskiej, – funkcjonowanie programów i strategii ochrony i odbudowy różnorodności biologicznej mórz i obszarów przybrzeżnych oraz ekosystemów morskich i przybrzeżnych; ochrony gatunków i siedlisk morskich; zapobiegania spadkowi naturalnej różnorodności biologicznej, a także zachowania równowagi funkcjonowania różnorodnych składników biologicznych w akwenach. 3. Środowisko: – stosunkowo długa i zróżnicowana linia brzegowa pozwalająca na dostęp do różnego rodzaju wód morskich, – położenie geograficzne charakteryzujące się znacznym gradientem zasolenia (szybkim wzrostem zasolenia wraz z głębokością), które umożliwia występowanie i eksploatację zarówno gatunków charakterystycznych dla wód słonych, a także tych tolerujących niższe zasolenie, – specyficzne warunki środowiskowe Morza Bałtyckiego pozwalające na badania w zakresie różnorodności gatunkowej flory i fauny morskiej i nadbrzeżnej, – charakterystyka fizyko-chemiczna środowiska zatokowych części Morza Bałtyckiego pozwalająca na rozwój gatunków roślin i zwierząt, w tym powstawania unikatowych form biologicznych np. łąk morskich,

	- występowanie cennych i unikatowych obszarów siedliskowych dla flory i fauny morskiej i przybrzeżnej. NADZÓR MORSKI I WSPÓŁPRACA STRAŻY PRZYBRZEŻNYCH 1. Społeczno-ekonomiczne: - poprawa bezpieczeństwa na morzu wynikająca z stosowania technologii AIS (system automatycznej identyfikacji statków) i PLB (indywidualne nadajniki radiolokacyjne) usprawniających nadzór nad ruchem morskim i zwiększających skuteczność działań ratowniczych na morzu, - zwiększenie źródeł danych dotyczących aktualnej sytuacji na obszarach morskich wynikający ze zwiększonej liczby użytkowników wód, - promowanie zintegrowanego podejścia do zbierania i udostępniania danych, - wzrost liczby dużych projektów infrastrukturalnych na Bałtyku, które mogą zostać wykorzystane do instalacji dodatkowych urządzeń nadzoru i monitoringu ruchu statków, - wzrost znaczenia kontroli i nadzoru morskiego z uwagi na intensyfikację wykorzystania obszarów morskich, - uruchomienie na uczelniach wyższych kierunków i specjalizacji związanych z nadzorem i monitoringiem morskim, - członkowsko w NATO i UE stwarzające możliwość udziału w szkoleniach i rozwój współpracy międzynarodowej, - rozwój technologii cyfrowych, transmisji danych. 2. Prawo i administracja: - doskonalenie norm prawnych w zakresie bezpieczeństwa na morzu, kontroli, warunków wykonywania żeglugi oraz norm prawnych regulujących poszczególne aspekty związane z wykonywaniem zadań własnych przez poszczególne organy administracji w ramach pełnienia funkcji straży przybrzeżnej, - promowanie w regionie zintegrowanego podejścia do interpretacji przepisów dotyczących kontroli rybołówstwa, - opracowanie przez KE dokumentu określającego wspólny mechanizm wymiany informacji CISE, zwiększającego przepływ i jakości informacji wymienianych pomiędzy poszczególnymi służbami, - utworzenie organu koordynującego wdrażanie wytycznych z zakresu nadzoru obszarów morskich na poziomie UE, - rozszerzenie zakresu regulacji dotyczących wyposażenia określonych typów statków w urządzenia AIS, - zwiększenie przepływu informacji i zwiększenie jakości danych wymienianych z innymi państwami członkowskimi, - wzrost zobowiązań unijnych i krajowych na rzecz współpracy regionalnej w zakresie bezpieczeństwa, - wysokie standardy jakościowe dla posiadanych środków obrony i ochrony, - wdrażanie Krajowego Planu Zwalczania Zagrożeń i Zanieczyszczeń Morskich. 3. Technologia: - dynamiczny rozwój przemysłu cyfrowego, w tym w zakresie gromadzenia i przesyłania danych oraz nadzoru i monitoringu morskiego, - rozwój technologii w zakresie budowy i wykorzystania bezzałogowych statków powietrznych (dronów), - potencjał rozwoju badań nad prototypami statków elektrycznych o lepszej żeglowności oraz autonomicznego transportu bezzałogowego, - dynamiczny rozwój technologii związanych z poprawą cyberbezpieczeństwa w transporcie międzynarodowym, - członkowsko w NATO i UE zwiększające potencjał obronny i sprzętowy, - wysoki potencjał innowacyjny ośrodków naukowo-badawczych w zakresie wprowadzania nowoczesnych technologii w zakresie monitoringu, czy sprzętu ratowniczego.
	Zagrożenia
	WIEDZA O MORZU 1. Społeczno-ekonomiczne: - niski poziom wiedzy w społeczeństwie na temat presji człowieka na środowisko morskie, - sprzeczne interesy i brak wiarygodnych danych odnośnie oddziaływania różnych użytkowników przestrzeni morskiej na środowisko,

	– odpływ kadry naukowej do branż i sektorów dających lepsze możliwości rozwoju, – niemożność lub trudności ustanowienia nowych obszarów chronionych w przypadku pozyskania danych o cennych gatunkach na danym obszarze np. na skutek konfliktu z planami zagospodarowania przestrzennego. 2. Prawo i administracja: – rozbieżność kompetencji w zakresie monitoringu i gromadzenia danych dotyczących środowiska morskiego, – brak ujednoliconego podejścia w zakresie opracowywania danych na temat oceny stanu wód morskich jako elementu realizacji europejskiej strategii morskiej, – brak jednolitych standardów w zakresie opracowywania planów zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich na poziomie UE, – niewyjaśniona sytuacja oraz spory w zakresie rozwiązywania problemów zalegania materiałów niebezpiecznych na dnie Morza Bałtyckiego. 3. Środowisko: – tempo obserwowanych zmian klimatycznych i wzrost liczby niekorzystnych i gwałtownych zjawisk atmosferycznych utrudniających prowadzenie badań i prognozowania ich rozwoju wpływu na stan środowiska, – zmiany klimatyczne i oddziaływanie człowieka na środowisko, w tym nadmierny wpływ do morza substancji biogennych i zanieczyszczeń różnego pochodzenia, – degradacja środowiska, w tym siedlisk, spadek różnorodności biologicznej i eutrofizacja Morza Bałtyckiego, – duży stopień zanieczyszczenia dna Bałtyku pozostałościami militarnymi (amunicja i broń chemiczna) oraz przemysłowymi, ograniczające możliwość prowadzenia działalności. NADZÓR MORSKI I WSPÓŁPRACA STRAŻY PRZYBRZEŻNYCH 1. Społeczno-ekonomiczne: – brak opracowań naukowych dotyczących możliwości integracji systemów nadzoru i monitoringu morskiego, – niska świadomość dotycząca kwestii cyberbezpieczeństwa, – wzrost liczby wypadków morskich oraz zagrożeń dla bezpieczeństwa morskiego i na morzu wynikający ze wzrostu liczby zdarzeń związanych z nielegalnym transportem migrantów, – wzrost liczby incydentów i wypadków morskich o charakterze środowiskowym (np. rozlewy olejowe) wynikający ze zwiększenia ruchu statków operujących na Bałtyku (żegluga towarowa, turystyczna), – wzrost liczby incydentów na morzu związany z cyberatakami, powodujący straty dla armatorów, właścicieli ładunków, firm spedycyjnych, czy portów, – wzrost zagrożenia bezpieczeństwa spowodowany wzmożoną aktywnością Rosji w obszarze Morza Bałtyckiego, – utrzymanie konfliktu wokół inwestycji w zakresie dużej infrastruktury na Morzu Bałtyckim m.in. budowy rurociągu NordStream, budowy farm wiatrowych, – niewyjaśniona sytuacja oraz spory w zakresie problemu zalegania broni i chemikaliów na dnie Morza Bałtyckiego, – starzenie się społeczeństwa i brak wymiany pokoleniowej powodujący problemy z pozyskiwaniem nowych, odpowiednio wykwalifikowanych kadr, – ograniczone nakłady na realizację zadań straży przybrzeżnej, w tym w zakresie szkoleń i zakupu środków technicznych. 2. Prawo i administracja: – brak krajowych platform wymiany wiedzy pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w nadzór morski zarówno na poziomie operacyjnym jak i eksperckim, – istnienie barier prawnych w międzysektorowym udostępnianiu informacji, – niewystarczająca zgodność prowadzonych działań związanych z poprawą zdolności do wymiany informacji z odpowiednimi wymogami ochrony danych, – rozbieżność kompetencji pomiędzy różnymi organami pełniącymi funkcje straży przybrzeżnej (UM, SAR, MSPiR, GIRM, Straż Graniczna, Krajowa Administracja Skarbowa), – podległość pod różne resorty utrudniająca koordynację działań operacyjnych i rozwiązywanie kwestii problemowych, – ograniczenia prawne w zakresie możliwości zakupu środków technicznych i szkoleń, utrudniające zaangażowanie służb lądowych w realizację funkcji straży przybrzeżnej na morzu, – brak podstawy prawnej dla podejmowania kompleksowych inicjatyw w zakresie
--	---

		współpracy podmiotów realizujących funkcje straży przybrzeżnej, – duże obciążenie podmiotów pełniących funkcje straży przybrzeżnej zadaniami statutowymi utrudniające ich zaangażowanie w rozwój współpracy. 3. Technologia: – skracanie okresów amortyzacji posiadanego wyposażenia wynikające z dużej dynamiki zmian technologicznych w zakresie transmisji danych, – brak kompatybilności nowych rozwiązań technologicznych z używanym obecnie sprzętem informatycznym, – wzrastające zagrożenia w postaci cyberataków czy ekoterroryzmu, – wzrost wykorzystania rozwoju bezzałogowego transportu powietrznego w zdarzeniach o charakterze kryminalnym, np. przemytniczym, – ograniczenia technologiczne w zakresie monitorowania sytuacji nawodnej w czasie rzeczywistym. – ograniczenia wyposażenia służb realizujących zadania straży przybrzeżnej wynikające z braku technologicznych możliwości odpowiedniego reagowania w sytuacjach zagrożenia. Identyfikacja potrzeb na podstawie analizy SWOT oraz z uwzględnieniem elementów określonych w art. 6 ust. 6 rozporządzenia w sprawie EFMRA WIEDZA O MORZU 1. Kapitał ludzki: – budowanie lepszej współpracy pomiędzy rybakami a środowiskiem naukowym i administracją w zakresie ochrony środowiska morskiego, – zacieśnienie współpracy pomiędzy ośrodkami naukowo-badawczymi a użytkownikami wód morskich w celu ukierunkowania badań naukowych na potrzeby poszerzania wiedzy o morzu, wiedzy w zakresie bezpieczeństwa, czystości mórz i oceanów oraz ochrony i zrównoważonego zarządzania nimi, – zacieśnienie współpracy pomiędzy instytucjami publicznymi a organizacjami pozarządowymi w celu zapewnienia kompleksowego podejścia w dziedzinie badań morza, – zacieśnienie współpracy w zakresie wypracowania wspólnych standardów wymiany danych dotyczących planowania i monitoringu w obszarze morskiego planowania przestrzennego wśród państw basenu Morza Bałtyckiego, – zwiększenie poziomu wiedzy na temat systemów gromadzenia i udostępniania danych z zakresu stanu środowiska morskiego, – przeprowadzenie szkoleń wśród podmiotów wykonujących rybołówstwo i innych użytkowników wód w zakresie aspektów środowiskowych, czy presji człowieka na środowisko morskie, – popularyzacja wiedzy wśród społeczeństwa oraz szkolenia dla użytkowników wód morskich w zakresie celów strategii zrównoważonego rozwoju obszarów chronionych wynikających z wdrażania dyrektyw ptasiej i siedliskowej, dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej, strategii na rzecz tworzyw sztucznych w gospodarce o obiegu zamkniętym czy funkcjonowania sieci NATURA2000, – zapewnienie wsparcia eksperckiego z zakresu monitorowania i oceny stanu środowiska wód morskich dla administracji krajowej, – poprawa współpracy oraz właściwa koordynacja działań pomiędzy administracją a ośrodkami naukowo-badawczymi w zakresie monitoringu i badań środowiska morskiego, – propagowanie wiedzy na temat konieczności eliminacji niekorzystnych działań człowieka, skutkujących zanieczyszczeniem środowiska morskiego, w tym kampanie promujące właściwe korzystanie z morskich zasobów, – stworzenie sprawnie działającego rynku badań naukowych i wsparcie sektora prywatnego w zakresie finansowania B+R. 2. Infrastruktura: – wspieranie przedsięwzięć związanych ze zrównoważonym wykorzystaniem przestrzeni morskiej, poprzez dążenie do wspólnego wykorzystywania infrastruktury na obszarach morskich przez większą liczbę użytkowników, – konieczność zmian zakresu i metodologii badań wynikająca z rosnącego tempa zmian klimatycznych i oddziaływania gospodarki na środowisko, – opracowanie i wdrożenie planów ochrony dla obszarów NATURA2000 na obszarach morskich, – zakup środków technicznych niezbędnych do zbierania danych i monitoringu obszarów morskich, – opracowanie i wdrożenie środków technicznych niezbędnych do prowadzenia działań
--	--	--

		związanych z usuwaniem zatopionych w morzu materiałów niebezpiecznych, – przeprowadzenie badań służących zmapowaniu siedlisk podmorskich, – przeprowadzenie badań z zakresu oddziaływania rybołówstwa, jako jednej z presji na środowisko morskie, w tym oddziaływania stawnych narzędzi na gatunki przyławiane, oddziaływania narzędzi ciągnionych na stan siedlisk, dno morskie i zalegające na nim materiały niebezpieczne, – przeprowadzenie badań w celu sprawdzenia stopnia oddziaływania na środowisko morskie odsalania i elektrolizy wody morskiej w celu pozyskiwania wodoru, – wsparcie opracowywania i aktualizacji dokumentów planistycznych stanowiących elementy strategii morskiej, – zapewnienie szerokiego dostępu do bezpłatnych zbiorów danych morskich, – poprawa dostępu do danych dotyczących morskiego planowania przestrzennego i zarządzania obszaramiorskimi, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb inwestorów. 3. Współpraca międzynarodowa: – wdrażanie zaleceń i wytycznych organizacji międzynarodowych (BALTFISH, HELCOM), – intensyfikacja współpracy w ramach europejskiej sieci informacji obserwacji środowiska morskiego (platforma EMODnet) oraz bieżące zasilanie platformy ustandaryzowanymi danymi, – wsparcie przedstawicieli krajowych instytucji zaangażowanych w kwestie związane z ochroną środowiska morskiego w zakresie ich udziału w pracach HELCOM, – zacieśnienie współpracy regionalnej w zakresie neutralizacji zagrożeń związanych z zalegającymi w Morzu Bałtyckim materiałami niebezpiecznymi, – zacieśnienie współpracy w zakresie wypracowania wspólnych standardów planowania i monitoringu w obszarze morskiego planowania przestrzennego wśród państw basenu Morza Bałtyckiego, – opracowanie i wdrożenie planu oczyszczania dna Morza Bałtyckiego w celu zmniejszenia ryzyka wystąpienia katastrofy ekologicznej. NADZÓR MORSKI I WSPÓŁPRACA STRAŻY PRZYBRZEŻNYCH 1. Kapitał ludzki: – zapewnienie szkoleń z zakresu funkcjonowania wspólnego mechanizmu wymiany informacji (CISE) oraz wykorzystania systemów monitoringu i nadzoru morskiego, – zapewnienie szkoleń dotyczących cyberbezpieczeństwa dla przedstawicieli służb i instytucji realizujących zadania związane szeroko rozumianym nadzorem i monitoringiem obszarów morskich, – zapewnienie szkoleń z zakresu przeciwdziałania i postępowania w trakcie zdarzeń związanych z nielegalnym transportem migrantów, – zapewnienie szkoleń z zakresu przeciwdziałania i postępowania w trakcie zdarzeń o charakterze przemytniczym związanych z wykorzystywaniem bezzałogowych statków powietrznych, – zapewnienie szkoleń z zakresu analizy ruchu statków z wykorzystaniem narzędzi typu GIS, analizy danych AIS oraz szkoleń technicznych umożliwiających identyfikację i likwidację problemów technicznych w działaniu terminali lokacyjnych VMS, – zapewnienie szkoleń związanych ze sprawowaniem nadzoru nad eksploatacją polskich obszarów morskich i przestrzeganiem przez jednostki pływające przepisów obowiązujących na tych obszarach, – zapewnienie wsparcia eksperckiego z zakresu monitoringu i nadzoru morskiego dla administracji, – poprawa współpracy oraz właściwa koordynacja działań pomiędzy administracją a ośrodkami naukowo-badawczymi w zakresie monitoringu i nadzoru morskiego, – zwiększenie zasobów kadrowych oraz zapewnienie wspólnych szkoleń dla pracowników służb wykonujących zadania straży przybrzeżnej, – zapewnienie szkoleń oraz wizyt studyjnych z zakresu bezpieczeństwa na morzu, wykorzystania systemów monitoringu i nadzoru morskiego, w tym wykorzystania bezzałogowych systemów kontroli czy kwestii cyberbezpieczeństwa. 2. Infrastruktura: – opracowanie zasad współpracy i obiegu informacji między wszystkimi krajowymi podmiotami realizującymi zadania z zakresu monitoringu i nadzoru morskiego, – opracowanie i wdrożenie sposobów reagowania na istniejące i przyszłe zagrożenia w celu zapewnienia lepszej orientacji sytuacyjnej na morzu i zwiększenia bezpieczeństwa, – zaprojektowanie systemu umożliwiającego monitoring i nadzór nad ruchem statków w czasie rzeczywistym z wykorzystaniem istniejących systemów nadzoru i monitoringu
--	--	--

	morskiego w ramach zintegrowanej sieci, – wprowadzenie ustandaryzowanego systemu zbierania, gromadzenia i przetwarzania danych morskich, – zakup środków technicznych zapewniających bezpieczeństwo danych, – zakup środków technicznych zapewniających odpowiednie moce obliczeniowe do otrzymywania i przetwarzania sygnału AIS, – zakup nowych terminali lokacyjnych i zasilaczy, – modernizacja serwerowni Centrum Monitorowania Rybołówstwa, – zakup i modernizacja środków technicznych niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania służb wykonujących zadania straży przybrzeżnej, w tym jednostek pływających i pojazdów, systemów monitorowania ruchu morskiego i systemów łączności, – zapewnienie wydzielonej przestrzeni operacyjnej do monitorowania floty rybackiej, wyposażonej w odpowiedni sprzęt do obrazowania informacji dla operatorów, – zapewnienie środków technicznych pozwalających na monitorowanie i identyfikację zdarzeń oraz przesyłanie informacji o nich do służb inspekcyjnych w czasie rzeczywistym w ramach obsługi systemu zdalnego monitorowania elektronicznego, – zakup nowoczesnego sprzętu elektronicznego służącego do monitorowania ruchu statków i analizy danych, – modernizacja Krajowego Systemu Bezpieczeństwa Morskiego i innych środków technicznych niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania służb wykonujących zadania z zakresu nadzoru morskiego, – usunięcie barier prawnych w międzysektorowym udostępnianiu informacji poprzez przeprowadzenie przeglądu i zmiany krajowego prawodawstwa sektorowego, – konieczność zapewnienia zgodności prowadzonych działań związanych z poprawą zdolności do wymiany informacji z odpowiednimi wymogami ochrony danych, – budowanie zdolności poprzez zacieśnianie współpracy pomiędzy użytkownikami wód, strażą przybrzeżną a dużymi podmiotami gospodarczymi, – zapewnienie infrastruktury technicznej dla zwiększenia przepływu i poprawy jakości informacji wymienianych pomiędzy poszczególnymi służbami. 3. Współpraca międzynarodowa: – zwiększenie liczby inspektorów biorących udział w wymianach na zagraniczne statki kontrolne i do zagranicznych portów w ramach JDP, – zwiększenie liczby wymian polskich inspektorów rybołówstwa do zagranicznych portów i na statki kontrolne w ramach JDP, – zwiększenie zasobów kadrowych zaangażowanych we współpracę w ramach Europejskiego Forum Straży Przybrzeżnej ECGFF, – zwiększenie zasobów kadrowych zaangażowanych we współpracę w ramach EFCA, – zapewnienie wsparcia w zakresie udziału przedstawicieli krajowych instytucji zaangażowanych w nadzór morski w wizytach studyjnych, konferencjach i szkoleniach międzynarodowych o tematyce związanej z bezpieczeństwem morskim, – zapewnienie udziału przedstawicieli administracji i innych instytucji krajowych w spotkaniach grup eksperckich dotyczących nadzoru morskiego w celu właściwej wymiany informacji oraz dobrych praktyk pomiędzy poszczególnymi krajami UE, – zapewnienie uczestnictwa przedstawicieli krajowych instytucji w międzynarodowych projektach, których celem jest m.in. wzmocnienie współpracy między służbami oraz wymiana informacji i dobrych praktyk.
--	---

Uzasadnienie

Zapewnienie wykwalifikowanej bazy kadrowej.

Rozwój silnej gospodarki morskiej i pełne wykorzystanie potencjału Morza Bałtyckiego w sposób zrównoważony pod względem środowiskowym, wymagają wiedzy i doświadczenia. Obecny poziom wiedzy wśród użytkowników wód morskich w zakresie aspektów środowiskowych, znajomości celów strategii i polityk unijnych w zakresie zrównoważonego rozwoju obszarów chronionych⁷⁵, czy wiedzy na temat ryzyka związanego z dużą ilością zatopionych w Bałtyku materiałów niebezpiecznych⁷⁶ jest niezadowalający. Sytuacja ta wynika w dużej mierze z **niewystarczającej**

⁷⁵ Europejski Zielony Ład, Dyrektywa ptasia i siedliskowa, dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej, strategia na rzecz tworzyw sztucznych w gospodarce o obiegu zamkniętym, Sieć NATURA2000.

⁷⁶ Wg danych HELCOM, po drugiej wojnie światowej zatopiono w Morzu Bałtyckim około 40 000 ton bojowych środków trujących. Nadal nie wiadomo dokładnie, gdzie oprócz określonych miejsc zrzutów mogą znajdować się materiały niebezpieczne w wodach Bałtyku. Tematyką monitorowania problemu i opracowania zaleceń w sprawie

liczby i powiązania badań z realnymi potrzebami w zakresie wiedzy o morzu, w tym o bezpieczeństwie, czystości mórz, ochronie i odnowie ekosystemów morskich oraz zrównoważonym zarządzaniu nimi.⁷⁷ W celu zwiększenia efektywności prowadzonych badań morskich konieczna jest poprawa współpracy pomiędzy administracją, biznesem a ośrodkami naukowo-badawczymi, zwiększenie poziomu komercjalizacji morskich badań naukowych oraz wdrożenie efektywnych mechanizmów transferu wiedzy do przemysłu.⁷⁸ Działania takie, poza umożliwieniem zdefiniowania priorytetów badawczych i poszerzenia zakresu wiedzy o morzu, przyczynią się również do zwiększenia poziomu innowacyjności sektorów związanych z morzem, w tym rozwojem nowoczesnych technologii w niebieskiej gospodarce.⁷⁹

Wyznaczanie obszarów NATURA2000 w przypadku środowiska morskiego przebiega znacznie wolniej niż na lądzie. **Niezakończone prace nad opracowaniem⁸⁰ i wdrożeniem planów ochrony dla obszarów NATURA2000 na obszarach morskich** wynikają ze specyfiki obszarów morskich oraz niewystarczających informacji naukowych dotyczących rozmieszczenia siedlisk i gatunków morskich, chronionych przez UE, zwłaszcza na poziomie szczegółowych danych koniecznych do celów identyfikacji obszarów i wprowadzenia właściwego zarządzania. Jeżeli nie zostaną zintensyfikowane prace w tym zakresie, presja i negatywne oddziaływanie na ekosystem morski będą rosły, szczególnie w aspekcie intensywniejszego wykorzystania Bałtyku wynikającego m.in. ze wzrostu intensywności żegluga oraz presji spowodowanej zmianami klimatycznymi.

Jednostki rybackie są uczestnikami ruchu morskiego i podlegają zasadom i przepisom regulującym bezpieczeństwo na morzu. **Nowoczesne technologie pozwalają na wykorzystanie na statkach urządzeń pozycjonujących umożliwiających lokalizację jednostek w czasie rzeczywistym.**⁸¹ Warunkiem ich wykorzystania w systemie nadzoru morskiego jest zapewnienie wykwalifikowanych kadr, dlatego ważnym jest zapewnienie szkoleń dla pracowników administracji zajmujących się monitorowaniem ruchu morskiego z zakresu analizy ruchu statków, szkoleń technicznych umożliwiających identyfikację i likwidację problemów technicznych w działaniu terminali satelitarnych, czy analizy danych z systemów automatycznej identyfikacji.

zatonionej broni będzie się zajmował powołany w 2020 r. przez Premiera RP *Międzyresortowy Zespół ds. zagrożeń wynikających z zalegających w obszarach morskich RP materiałów niebezpiecznych*, którego głównym zadaniem będzie przeprowadzenie szczegółowych analiz, w tym analizy ekonomicznej i kosztów dotyczących przeciwdziałania zagrożeniom wynikającym z zalegania w obszarach morskich RP bojowych środków trujących i produktów ich rozpadu, broni konwencjonalnej oraz zalegającego we wrakach paliwa i substancji ropopochodnych oraz wypracowanie rekomendacji dla Rady Ministrów co do dalszych działań w tym zakresie.

⁷⁷ Wielość norm, formatów i nomenklatury zbieranych danych wynika z faktu, iż każdy z podmiotów odpowiedzialnych za monitorowanie i nadzór na morzu, zbiera ważne dla siebie informacje w sposób niezależny. Utrudnia to dostęp i wspólne korzystanie z raz pozyskanych informacji przez większą liczbę podmiotów. Rozproszenie i brak ustandaryzowania wymaga wdrożenia podejścia holistycznego w zbieraniu danych morskich, co w szczególności poprawi efektywność zarządzania strefą przybrzeżną.

⁷⁸ Brak skutecznych mechanizmów transferu wiedzy do przemysłu oraz niski poziom komercjalizacji morskich badań naukowych jest efektem skomplikowanych procedur, niechęci do ponoszenia przez przedsiębiorstwa nakładów finansowych na B+R, jak również małego doświadczenia we współpracy ośrodków badawczych z biznesem. Jak wynika z Raportu dot. stanu realizacji I priorytetu Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka - skłonność przedsiębiorców do nawiązywania współpracy z jednostkami naukowymi lub uczelniami wyższymi jest w Polsce niska. Dotyczy to szczególnie obszaru innowacyjności i działalności B+R. W latach 2007-2009 współpracę z uczelniami wyższymi zadeklarowało tylko 13,3% przedsiębiorstw przemysłowych i 6,3% przedsiębiorstw z sektora usług. Natomiast w przypadku jednostek badawczo-rozwojowych było to odpowiednio 10,7% i 3,5%. Innowacje wprowadzane w przedsiębiorstwach niezwykle rzadko pochodzą z krajowych jednostek naukowych. Większość przedsiębiorstw nie prowadzi współpracy z uczelniami i nie jest tym zainteresowana. Aż 72,4% środków przeznaczanych na finansowanie w sektorze szkolnictwa wyższego prac badawczo-rozwojowych pochodzi z budżetu państwa. Raport dot. konkurencyjności państw publikowany przez Światowe Forum Ekonomiczne zawiera ranking poziomu współpracy uczelni z przemysłem w zakresie działalności B+R, w którym Polska zajmuje 65 miejsce (na 134 możliwe).

⁷⁹ W Polsce wciąż słabo rozwinięta jest współpraca sektora nauki z gospodarką, co wskazuje się jako jedną z głównych przyczyn niskiej innowacyjności polskiej gospodarki. Budowa gospodarki opartej na wiedzy wymaga znacznego udziału w PKB nakładów na finansowanie badań i rozwoju, infrastruktury, a także usług informatycznych.

⁸⁰ Obecnie, plany ochrony dla morskich obszarów NATURA2000 są w przygotowaniu. Plany ochrony dla obszarów NATURA2000 Zalew Wiślany Mierzeja Wiślana (PLH 280007, PLB280010), są najbardziej zaawansowane. Zostały już przekazane do MKiŚ i czekają na finalne zatwierdzenie. Obszary NATURA2000 na Półwyspie Helskim i Zatoce Puckiej (PLH220032, PLB220005) wymagają jeszcze uzupełnień i aktualizacji w SDF. Dla obszarów Ławica Słupska (PLC 990001) oraz Ostoja Słowińska (PLH 220023) i Przybrzeżne Wody Bałtyku (PLB990002) stan prac jest już zaawansowany, przygotowano już szereg dokumentów w tym zakresie. Najmniej zaawansowane są prace w ramach obszarów na Zatoce Pomorskiej (PLH 990002, PLB990003), oraz Wolin i Uznam (PLH320019). Rozpoczęto przygotowanie planu ochrony dla tych obszarów w Urzędzie Morskim w Szczecinie, jednakże niezbędne jest również ustalenie i podział zadań pomiędzy wszystkimi zarządzającymi tymi obszarami.

⁸¹ Zgodnie z obowiązującymi przepisami, obowiązkiem posiadania systemu VMS objęte jest 19,5% polskiej floty rybackiej (jednostki rybackie o długości całkowitej większej niż 12 m), a w przypadku systemu AIS 15,3% (jednostki rybackiej o długości całkowitej większej niż 15 m). Pozostała część floty (81%), nieobjęta obowiązkiem posiadania takich systemów, należy do segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego i poławia w strefie przybrzeżnej (pomimo to, 4 z nich posiada system VMS, a 64 ma zainstalowany system AIS).

Brak doświadczenia i niedostateczny poziom wiedzy w zakresie funkcjonowania wspólnego mechanizmu wymiany informacji (CISE) wśród pracowników administracji krajowej stanowią barierę w zapewnieniu bezpieczeństwa korzystania z mórz i bezpieczeństwa granic morskich UE. CISE jest mechanizmem zmierzającym do wzmacniania współpracy oraz wspierania wymiany istotnych informacji między organami zaangażowanymi w nadzór morski. W przypadku braku wiedzy w tym zakresie, jego istnienie oraz dalszy rozwój będą zagrożone. Dlatego, szczególnie istotnym jest zapewnienie możliwie szerokiej oferty szkoleniowej dla służb realizujących zadania związane z nadzorem i monitoringiem obszarów morskich z zakresu funkcjonowania CISE, cyberbezpieczeństwa, czy związanych ze sprawowaniem nadzoru nad eksploatacją polskich obszarów morskich, co przełoży się na zwiększenie efektywności i szybkości reagowania oraz koordynacji operacji nadzoru na europejskim obszarze morskim.

Odpływ ekspertów do sektora prywatnego i problemy z pozyskiwaniem nowych, odpowiednio wykwalifikowanych kadr dla służb pełniących funkcje straży przybrzeżnej, a co za tym idzie zmniejszająca się możliwość zaangażowania służb lądowych w realizację funkcji straży przybrzeżnej na morzu, wynikają z m.in. niewystarczającej liczby szkoleń. Jednocześnie, niski poziom zaufania społecznego do organów wykonujących funkcje straży przybrzeżnej skutkuje brakiem współpracy oraz wsparcia społeczności dla inicjatyw realizowanych przez straż przybrzeżną. W celu poprawy skuteczności funkcjonowania podmiotów realizujących funkcje straży przybrzeżnej należy zwiększyć zasoby kadrowe, liczbę szkoleń z zakresu bezpieczeństwa na morzu, kwestii cyberbezpieczeństwa, przeciwdziałania i postępowania w trakcie zdarzeń związanych z nielegalnym transportem migrantów i zdarzeń o charakterze przemytniczym, czy wykorzystania systemów monitoringu i nadzoru morskiego. Jednocześnie należy promować wiedzę na temat działalności służb pełniących funkcje straży przybrzeżnej wśród społeczności terenów nadmorskich.

Zapewnienie bazy sprzętowej.

Efektywne zarządzanie obszarami morskimi wymaga prowadzenia skoordynowanych i wielokierunkowych badań morskich. **Niewystarczająca liczba nowoczesnych środków technicznych służących do zbierania danych i monitoringu obszarów morskich**, którymi dysponują ośrodki badawcze, wynika m.in. z szybkiego rozwoju technologicznego. Utrzymywanie tego stanu wpłynie na ograniczenie innowacyjności badań, obniżenie dostępności danych morskich i spadek ich wiarygodności. Podobny problem występuje w przypadku **pozyskiwania i udostępniania danych dotyczących morskiego planowania przestrzennego**, gdzie brak odpowiedniego mechanizmu wymiany danych utrudnia dostęp do nich. Brak działań w tym zakresie będzie komplikował dalsze wspieranie przedsięwzięć związanych ze zrównoważonym wykorzystaniem przestrzeni morskiej.

Zróznicowanie i niekompatybilność istniejących systemów nadzoru i monitoringu morskiego (cywilnych i wojskowych)⁸² utrudnia wymianę informacji i ustandaryzowanych danych pomiędzy krajowymi organami oraz instytucjami realizującymi zadania związane z nadzorem morskim.⁸³ Brak systemu umożliwiającego monitoring i

⁸² Obecnie w Polsce funkcjonują sektorowe systemy monitoringu i nadzoru morskiego, z których najważniejsze znaczenie mają systemy administracji morskiej (KSBM – Krajowy System Bezpieczeństwa Morskiego, VTS – Vessels Traffic Service), Straży Granicznej (ZSRN – Zautomatyzowany System Radarowego Nadzoru), Marynarki Wojennej i kontroli rybołówstwa. Istnieje szereg systemów obsługujących różne obszary strategiczne, wykraczających poza jeden sektor. Obejmują one np.: (1) system SafeSeaNet zapewniający zintegrowane usługi morskie do celów monitorowania ruchu (orientacja sytuacyjna) oraz mający gwarantować wdrażanie przepisów UE; (2) wspólny system łączności i informacji w sytuacjach nadzwyczajnych (CECIS) ułatwiający komunikację podczas incydentów na morzu i katastrof morskich; (3) System Monitorowania Statków (VMS), czyli satelitarny system monitorowania, który dostarcza dane organom ds. kontroli rybołówstwa na temat lokalizacji, kursu i prędkości statków; (4) sieć nadzoru morskiego (MARSUR), która umożliwia wymianę usług i informacji operacyjnych dotyczących sytuacji na morzu, takich jak informacje o pozycji i trasie statków, dane identyfikacyjne oraz usługi prowadzenia rozmów lub przesyłania obrazów; (5) europejski system nadzorowania granic (Eurosur) o uniwersalnym zastosowaniu służący zapobieganiu nielegalnej imigracji oraz przestępczości transgranicznej na granicach zewnętrznych UE; (6) Europejską Agencję Zarządzania Współpracą Operacyjną na Zewnętrznych Granicach - Frontex, która wspiera, koordynuje i opracowuje strategie zarządzania granicami Europy; (7) krajowe pojedyncze punkty kontaktowe, które są centralnymi krajowymi platformami wymiany danych do celów sprawozdawczości i udostępniania informacji związanych ze statkami i są połączone z unijnym systemem informacji morskich oraz systemem wymiany; (8) Copernicus to nowa nazwa europejskiego programu monitorowania Ziemi GMES (Global Monitoring for Environment and Security). Swoim zakresem obejmuje on wszystkie działania mające na celu zapewnienie nieprzerwanego dostarczania dokładnych i wiarygodnych danych oraz informacji dotyczących środowiska i rozwoju wydarzeń istotnych dla bezpieczeństwa osobom odpowiedzialnym za wyznaczanie kierunków polityki, wdrażanie i monitorowanie w instytucjach UE i państwach członkowskich.

⁸³ Jednym z takich organów jest Centrum Monitorowania Rybołówstwa w Gdyni, do którego zadań należy m.in. monitorowanie floty rybackiej przy pomocy VMS (Vessel Monitoring System). Specyficzny dla VMS format danych utrudnia ich szerokie wykorzystanie w ramach zintegrowanego krajowego systemu nadzoru morskiego. W ramach służb krajowych, dane z VMS udostępniane są UM w Gdyni i Straży Granicznej. Natomiast, z uwagi na wspólny system kontroli rybołówstwa, ustanowiony na poziomie UE, z danych tych na bieżąco mogą korzystać służby kontrolne innych państw nadbałtyckich (Litwa, Łotwa, Estonia, Finlandia, Szwecja, Dania, Niemcy, Norwegia) oraz podmioty międzynarodowe zaangażowane w zarządzaniu rybołówstwem (NAFO, NEAFC, SPRFMO, EFCA), co świadczy o dużym potencjale i użyteczności ustandaryzowanych systemów.

nadzór nad ruchem statków w czasie rzeczywistym w ramach zintegrowanej sieci, czy brak ustandaryzowanego systemu zbierania, gromadzenia i przetwarzania danych morskich, powoduje realne utrudnienia w reagowaniu na zdarzenia i incydenty związane z bezpieczeństwem na morzu. Dynamiczny rozwój technologii nowej generacji stwarza wyzwania natury technicznej i konieczność zapewnienia odpowiednich środków technicznych wykorzystywanych w systemach nadzoru, monitoringu morskiego i gromadzenia danych morskich oraz opracowania i wdrożenia sposobów reagowania na istniejące i przyszłe zagrożenia.

Długoletnie zaniedbania inwestycyjne oraz rosnące tempo postępu technologicznego spowodowały, że środki techniczne służb i straży wykonujących zadania straży przybrzeżnej są niewystarczające do monitorowania ruchu jednostek pływających na obszarze wykraczającym poza zasięg infrastruktury brzegowej. Brak działań w tym zakresie będzie skutkował wzrostem zagrożeń dla bezpieczeństwa na obszarach nie objętych monitoringiem ruchu jednostek pływających. Jednocześnie, **brak jednolitego systemu łączności**, określonych procedur i modelu współpracy staje się, realnym zagrożeniem dla możliwości **reagowania na zdarzenia i incydenty związane z bezpieczeństwem na morzu, wymagających wspólnego zaangażowania różnych służb**. Zasadnym jest skoncentrowanie wysiłków na działaniach służących modernizacji dostępnego sprzętu i zapewnieniu skutecznej współpracy oraz budowaniu zdolności poprzez zacieśnianie współpracy pomiędzy użytkownikami wód, strażą przybrzeżną a dużymi podmiotami gospodarczymi.

Współpraca międzynarodowa i wymiana doświadczeń

W celu osiągnięcia dobrego stanu środowiska morskiego konieczna jest aktywna współpraca państw, szczególnie na poziomie regionalnym.⁸⁴ W związku ze znacznym przyspieszeniem tempa zmian klimatycznych oraz środowiskowych obserwowanych również w przypadku regionu Morza Bałtyckiego, szczególnie istotnym jest zintensyfikowanie współpracy w ramach europejskiej sieci informacji obserwacji środowiska morskiego (EMODnet), poszerzenia katalogu dostępnych danych, zacieśnienie współpracy regionalnej w zakresie neutralizacji zagrożeń związanych z zalegającymi w Bałtyku materiałami niebezpiecznymi i wdrożenie planu oczyszczania dna Bałtyku oraz wsparcie instytucji zaangażowanych w kwestie związane z ochroną środowiska morskiego w zakresie udziału ich przedstawicieli na forach międzynarodowych.

Uzyskanie pełniejszego obrazu sytuacji na morzu, przyczyniającego się do wzrostu poziomu bezpieczeństwa morskiego i bezpieczeństwa na morzu wymaga rozwijania współpracy na szczeblu krajowym i międzynarodowym. **Mała liczba podmiotów zaangażowanych we współpracę w ramach ECGFF** nie sprzyja zacieśnianiu współpracy pomiędzy użytkownikami wód morskich, strażą przybrzeżną a dużymi podmiotami gospodarczymi.⁸⁵ W sytuacji stałego odpływu ekspertów do sektora prywatnego, coraz częściej problemem staje się zapewnienie odpowiedniej liczby wykwalifikowanych kadr dla instytucji realizujących zadania z zakresu nadzoru i monitoringu morskiego oraz służb realizujących zadania straży przybrzeżnej. Braki kadrowe oraz konieczność wykonywania wielu zadań statutowych, powodują, że zaangażowanie we współpracę międzynarodową jest coraz mniejsze. Dlatego, w celu budowania doświadczenia i zdobywania wiedzy oraz podnoszenia kwalifikacji przez pracowników administracyjnych oraz zachęcania do podejmowania pracy przez ludzi młodych, należy zapewnić możliwość ich rozwoju poprzez udział w wizytach studyjnych, spotkaniach grup eksperckich, konferencjach i szkoleniach o tematyce związanej z bezpieczeństwem morskim.

Polska uczestniczy w organizowanej przez EFCA współpracy międzynarodowej inspektorów rybołówstwa morskiego mającej na celu monitorowanie jednolitego i skutecznego egzekwowania przepisów WPRyb. W ramach wspólnych kampanii kontrolnych (JDP) wykorzystywane są unijne i krajowe środki kontroli i monitoringu działalności połowowej. W związku ze zmianami w organizacji krajowego systemu kontroli rybołówstwa **zmalala liczba polskich inspektorów zaangażowanych we wspólne kampanie inspekcyjne oraz biorących udział w wymianach na zagraniczne statki kontrolne i do zagranicznych portów**.⁸⁶ Utrzymanie tej tendencji niekorzystnie wpłynie na podnoszenie kwalifikacji inspektorów oraz utratę możliwości zdobywania przez nich nowych doświadczeń, w tym w zakresie zastosowania nowoczesnych rozwiązań w zakresie monitorowania ruchu na morzu.

⁸⁴ W przypadku Morza Bałtyckiego, współpraca taka jest realizowana w ramach organizacji regionalnych tj. BALTFISH, HELCOM, w ramach których wypracowywane są metody prowadzenia i oceny badań środowiska morskiego. HELCOM jest organem wykonawczym Konwencji Helsińskiej o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego i umożliwia współpracę wszystkich państw bałtyckich włączając również Rosję nad działaniami z zakresu poprawy stanu środowiska Morza Bałtyckiego. Natomiast BALTFISH jest regionalnym forum stanowiącym platformę do dyskusji na temat rybołówstwa na Morzu Bałtyckim. Jego głównym celem jest ścisła współpraca między administracjami rybackimi ośmiu państw członkowskich UE regionu Morza Bałtyckiego: Danią, Estonią, Finlandią, Litwą, Łotwą, Niemcami, Szwecją i Polską, a także naukowcami i organizacjami pozarządowymi, w celu rozwijania zrównoważonego rybołówstwa w regionie Morza Bałtyckiego, zgodnie z wymogami unijnej WPRyb.

⁸⁵ Jest to efektem m.in. wykonywania funkcji straży przybrzeżnej przez kilka podmiotów, co skutkuje dużym rozdrobnieniem kompetencji. W Polsce funkcje straży przybrzeżnej wykonują m.in. urzędy morskie, Straż Graniczna, Morska Służba Poszukiwania i Ratownictwa SAR, administracja skarbową, Główny Inspektor Rybołówstwa Morskiego.

⁸⁶ W roku 2019 w ramach wspólnych kontroli na morzu udział polskich inspektorów wynosił 74 osobodni, natomiast w przypadku kontroli w porcie 19 osobodni i był to kolejny rok, co do którego odnotowano spadek. Przykładowo, w roku 2016 wartości te wynosiły odpowiednio 111 osobodni i 50 osobodni.

2. Priorytety

2.1. Priorytety inne niż pomoc techniczna

2.1.1 PRIORYTET 1 WSPIERANIE ZRÓWNOWAŻONEGO RYBOŁÓWSTWA ORAZ ODBUDOWY I OCHRONY ŻYWYCH ZASOBÓW WODNYCH.

2.1.1.1. Cel szczegółowy 1.1. Wzmocnienie działalności połowowej zrównoważonej pod względem gospodarczym, społecznym i środowiskowym.

2.1.1.1.1 Interwencja w ramach funduszu

Powiązane rodzaje działań

W ramach przedmiotowego celu szczegółowego zaprojektowano następujące działania:

- Kapitał ludzki – obejmujące szerokie spektrum operacji sprzyjających nabywaniu i doskonaleniu umiejętności zawodowych oraz wspierających wymianę pokoleniową w rybołówstwie morskim i śródlądowym. Operacje realizowane w ramach tego działania polegają na promowaniu zawodu rybaka m.in. poprzez udzielanie pomocy finansowej na zakup statku lub gospodarstwa przez młodego rybaka, wsparcie rozwoju systemu kształcenia w zawodzie rybaka w ramach systemu stypendialnego kierowanego do młodzieży oraz placówek edukacyjnych, czy udzielanie pomocy na podnoszenie kwalifikacji zawodowych w ramach szkoleń, warsztatów i konferencji branżowych;
- Innowacje – zaprojektowane w celu udzielenia wsparcia na opracowanie i wdrażanie rozwiązań innowacyjnych dla rybołówstwa. Wsparciem w ramach tego działania mogą być objęte projekty przyczyniające się np. do zmniejszenia negatywnego wpływu rybołówstwa morskiego lub śródlądowego na środowisko, zrównoważonego wykorzystania żywych zasobów wód, poprawy lub opracowania alternatywnych metod, technik lub technologii połowu (w tym narzędzi połowowych), poszukiwania metod chroniących połowy przed drapieżnikami, czy zarybianie eksperymentalne;
- Dywersyfikacja działalności rybackiej – ukierunkowane na podniesienie rentowności gospodarstw rybackich (w tym w szczególności opartych na działalności segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego) poprzez różnicowanie ich dochodów. Operacje realizowane w ramach tego działania polegać będą m.in. na otwarciu nowej działalności gospodarczej zarówno związanej, jak i niezwiązanej z rybołówstwem, budowie smażalni i wędzarni, zakupie środków transportu, budowie obiektów hotelowych, czy budowie budynków do obróbki ryb;
- Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy – obejmujące operacje, które poprzez unowocześnienie i modernizację statków rybackich przyczyniają się do poprawy bezpieczeństwa pacy oraz zmniejszenia negatywnych skutków działalności rybackiej na środowisko. W ramach tego działania mogą być realizowane m.in. operacje związane z zapewnieniem bezpiecznego przechowywania wód zęzowych na statku;
- Inwestycje w portach – w zakres którego wchodzi operacje mające na celu poprawę infrastruktury w portach, przystaniach i miejscach wyładunku oraz poprawę dostępności do portów i ich usług. W ramach tego działania wspierane będą również m.in. operacje związane z zapewnieniem w portach odpowiednich urządzeń do odbioru utraconych narzędzi połowowych i odpadów morskich wyłowionych z morza, czy operacje ukierunkowane na wykorzystanie niechcianych połowów.

Główne grupy docelowe

Wsparcie w ramach celu szczegółowego 1.1 skierowane jest do:

- właścicieli i armatorów statków rybackich oraz rybaków,
- młodych rybaków podejmujących działalność w zawodzie,
- uczniów szkół średnich i studentów szkół wyższych kształcących się na kierunkach rybackich,
- placówek edukacyjnych kształcących w zawodzie rybaka,
- branżowych instytutów naukowo-badawczych,
- organizacji rybackich i organizacji rybackich posiadających umowę z branżowym instytutem naukowo-badawczym lub czynnym pracownikiem naukowym,
- jednostek samorządu terytorialnego,
- Zarządów Portów i Urzędów Morskich.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Wsparcie udzielane w ramach przedmiotowego celu szczegółowego odbywa się z poszanowaniem zasad dotyczących równości, włączenia i niedyskryminacji ze względu na rasę, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek, płeć lub orientację seksualną w rozumieniu prawa unijnego i krajowego. Instytucje zaangażowane we wdrażanie programu dokładają staranności, badając na kolejnych etapach realizacji programu (programowanie, wdrażanie, monitorowanie, kontrola, informacja i promocja), czy zasady te nie zostały naruszone.

Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa jest programem specyficznym, ukierunkowanym na wsparcie określonych sektorów jakimi są rybactwo oraz gospodarka morską. Z tego też powodu, pomoc finansowa skierowana jest do skonkretyzowanego typu beneficjentów m.in. rybaków i hodowców ryb oraz ich rodzin, właścicieli i armatorów statków, czy też organizacji rybackich. Dostęp do pomocy nie jest ograniczony w rozumieniu zasad równości, włączenia i niedyskryminacji. Mając na uwadze specyfikę programu przyjęto, że co do zasady operacje realizowane w jego ramach są neutralne wobec zasad równości szans, włączenia i niedyskryminacji. Decyzja o uznaniu danej operacji za neutralną, podejmowana jest indywidualnie przez instytucję pośredniczącą oceniającą wnioszek o dofinansowanie. W przypadku stwierdzenia, że dana operacja jest neutralna, zostaje ona uznana za zgodną z zasadą równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Instytucją odpowiedzialną za badanie potencjalnych naruszeń zasad równości szans, włączenia i niedyskryminacji, w której kompetencji będzie rozpatrywanie skarg beneficjentów na działania instytucji zarządzającej, będzie Rzecznik Funduszy Europejskich ds. EFMRA.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Działania w ramach przedmiotowego celu szczegółowego mogą być realizowane na obszarze całej Polski. W przypadku działań dotyczących rybołówstwa morskiego operacje realizowane są na terenie województw zachodniopomorskiego, pomorskiego lub warmińsko-mazurskiego oraz w polskich obszarach morskich. Realizacja operacji może oddziaływać na tereny sklasyfikowane jako obszary NATURA2000, obszary chronionego krajobrazu, parki krajobrazowe, rezerваты, czy tereny objęte innymi formami ochrony przyrody oraz stan środowiska morskiego i obszarów przybrzeżnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Działania w ramach przedmiotowego celu szczegółowego nie są działaniami międzyregionalnymi, transgranicznymi i ponadnarodowymi realizowanymi z udziałem beneficjentów z innych państw członkowskich lub spoza Unii. Co do zasady, działania te realizowane są na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz w wyłącznej strefie ekonomicznej. Jednocześnie, z uwagi na specyfikę wdrażanych operacji, których celem jest poprawa funkcjonowania sektora rybackiego i zmniejszenie jego negatywnego oddziaływania na środowisko, oraz transgraniczny charakter wyłącznej strefy ekonomicznej (na obszarze której wykonywane jest polskie rybołówstwo) należy przyjąć, że skutki tych działań będą oddziaływać także na obszary poza granicami Polski. W ramach tego celu szczegółowego instytucja zarządzająca dopuszcza możliwość realizacji przedsięwzięć o charakterze międzynarodowym, wspierających wymianę wiedzy i doświadczeń – takich jak wspólne szkolenia, seminaria czy konferencje.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Wsparcie udzielane w ramach celu szczegółowego 1.1 nie obejmuje udzielania pomocy w formie instrumentów finansowych.

Instytucja zarządzająca podejmując powyższą decyzję uwzględniła: inwestycyjny charakter działań wymagający nakładów własnych; aktualną kondycję finansową beneficjentów; okres zwrotu z inwestycji; brak zainteresowania beneficjentów pomocą w ramach dwóch programów finansowanych ze środków krajowych, wdrażanych w latach 2015-2020, w których zastosowano instrumenty finansowe (w formie gwarancji i poręczenia spłaty kredytów oraz dopłat do oprocentowania kredytów). Istotnym czynnikiem przy podejmowaniu decyzji były również uwarunkowania wynikające z wystąpienia pandemii COVID-19 i jej oddziaływania na podmioty sektora rybackiego, instytucja zarządzająca uznała uruchamianie wsparcia w formie instrumentów zwrotnych w obecnej perspektywie za nieefektywne z uwagi na prawdopodobieństwo niewykorzystania środków finansowych.

2.1.1.1.2 Wskaźniki

Wskaźniki produktu				
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
CO 01	Liczba operacji	liczba	155	543

Wskaźniki rezultatu							
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
CR 03	Utworzone przedsiębiorstwa	liczba podmiotów	0	2021	50	Beneficjenci	
CR 06	Utworzone miejsca pracy	liczba osób	0	2021	190	Beneficjenci	
CR 08	Osoby czerpiące korzyści	liczba osób	0	2021	1080	Beneficjenci	
CR 10	Działania przyczyniające się do dobrego stanu środowiska, obejmujące odbudowę przyrody, zachowanie, ochronę ekosystemów, różnorodności biologicznej, zdrowia i dobrostanu zwierząt	liczba działań	0	2021	110	Beneficjenci	
CR 11	Podmioty zwiększające zrównoważony rozwój	liczba podmiotów	0	2021	60	Beneficjenci	
CR 14	Wprowadzone innowacje	liczba nowych produktów, usług, procesów, modeli biznesowych lub metod	0	2021	6	Beneficjenci	
CR 19	Działania na rzecz poprawy zdolności zarządzania	liczba działań	0	2021	5	Beneficjenci	

2.1.1.2. Cel szczegółowy 1.2 Zwiększenie efektywności energetycznej i zmniejszenie emisji CO₂ poprzez wymianę lub modernizację silników statków rybackich.

2.1.1.2.1 Interwencja w ramach funduszu

Powiązane rodzaje działań

W ramach przedmiotowego celu szczegółowego zaprojektowano działanie:

- Zwiększenie efektywności energetycznej i zmniejszenie emisji CO₂ – obejmuje operacje związane z wymianą i modernizacją silników na statkach rybackich, których celem jest redukcja zużycia energii w trakcie działalności połowowej oraz zmniejszenie emisyjności komercyjnego rybołówstwa morskiego.

Główne grupy docelowe

Wsparcie w ramach celu szczegółowego 1.2 skierowane jest do: właścicieli i armatorów statków rybackich.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Wsparcie udzielane w ramach przedmiotowego celu szczegółowego odbywa się z poszanowaniem zasad dotyczących równości, włączenia i niedyskryminacji ze względu na rasę, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek, płeć lub orientację seksualną w rozumieniu prawa unijnego i krajowego. Instytucje zaangażowane we wdrażanie programu dokładają staranności, badając na kolejnych etapach realizacji programu (programowanie, wdrażanie, monitorowanie, kontrola, informacja i promocja), czy zasady te nie zostały naruszone.

Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa jest programem specyficznym, ukierunkowanym na wsparcie określonych sektorów jakimi są rybactwo oraz gospodarka morska. Z tego też powodu, pomoc finansowa skierowana jest do skonkretyzowanego typu beneficjentów tj. właścicieli i armatorów statków rybackich. Dostęp do pomocy nie jest ograniczony w rozumieniu zasad równości, włączenia i niedyskryminacji. Mając na uwadze specyfikę programu przyjęto, że co do zasady operacje realizowane w jego ramach są neutralne wobec zasad równości szans, włączenia i niedyskryminacji. Decyzja o uznaniu danej operacji za neutralną, podejmowana jest indywidualnie przez instytucję pośredniczącą oceniającą wniosek o dofinansowanie. W przypadku stwierdzenia, że dana operacja jest neutralna, zostaje ona uznana za zgodną z zasadą równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Instytucją odpowiedzialną za badanie potencjalnych naruszeń zasad równości szans, włączenia i niedyskryminacji, w której kompetencji będzie rozpatrywanie skarg beneficjentów na działania instytucji zarządzającej, będzie Rzecznik Funduszy Europejskich ds. EFMRA.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Operacje w ramach przedmiotowego celu szczegółowego mogą być realizowane na obszarze całej Polski. Ponieważ działanie kierowane jest do podmiotów wykonujących działalność w zakresie rybołówstwa morskiego, operacje najczęściej realizowane są na terenie województw zachodniopomorskiego, pomorskiego lub warmińsko-mazurskiego. Uzyskana dzięki temu działaniu – redukcja emisji CO₂ pozwala zakładać, iż realizacja operacji będzie pozytywnie oddziaływać na stan środowiska morskiego i terenów przybrzeżnych, w tym tereny sklasyfikowane jako obszary NATURA2000, obszary chronionego krajobrazu, parki krajobrazowe, rezerваты, czy tereny objęte innymi formami ochrony przyrody.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Działania w ramach przedmiotowego celu szczegółowego nie są działaniami międzyregionalnymi, transgranicznymi i ponadnarodowymi realizowanymi z udziałem beneficjentów z innych państw członkowskich lub spoza Unii. Co do zasady, działania te realizowane są na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Jednocześnie, z uwagi na specyfikę wdrażanych operacji, których celem jest poprawa funkcjonowania sektora rybackiego i zmniejszenie jego negatywnego oddziaływania na środowisko, oraz transgraniczny charakter wyłącznej strefy ekonomicznej (na obszarze której wykonywane jest polskie rybołówstwo) należy przyjąć, że skutki tych działań będą oddziaływać także na obszary poza granicami Polski.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Wsparcie udzielane w ramach celu szczegółowego 1.2 nie obejmuje udzielania pomocy w formie instrumentów finansowych.

Podejmując decyzję w tej sprawie na etapie programowania, instytucja zarządzająca wzięła pod uwagę w szczególności: nieinwestycyjny charakter działań w tym celu szczegółowym; opinię przedstawicieli sektora, którzy opowiedzieli się za utrzymaniem pomocy dla tego typu działań w formie dotacji i rekompensat oraz brak doświadczeń i opracowanych procedur dla wdrażania instrumentów zwrotnych. Istotnym czynnikiem przy podejmowaniu decyzji był również brak odnośnych rekomendacji dla wdrożenia instrumentów finansowych dla tego typu działań w ewaluacji śródkresowej dla PO RYBY 2014-2020.

2.1.1.2.2 Wskaźniki

Wskaźniki produktu				
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
CO 01	Liczba operacji	liczba	10	40

Wskaźniki rezultatu							
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
CR 18	Zużycie energii prowadzące do redukcji emisji CO ₂	kWh/t lub lit/godz	0	2021	- 3 l/h	Beneficjenci /informacje pochodzące od producentów silników	

2.1.1.3. Cel szczegółowy 1.3 Propagowanie dostosowania zdolności połowowej do uprawnień do połowów w przypadkach trwałego zaprzestania działalności połowowej i przyczynianie się do zapewnienia odpowiedniego poziomu życia w przypadkach tymczasowego zaprzestania działalności połowowej.

2.1.1.3.1 Interwencja w ramach funduszu

Powiązane rodzaje działań

W ramach przedmiotowego celu szczegółowego zaprojektowano następujące działania:

- Trwałe zaprzestanie działalności połowowej – obejmujące operacje związane ze złomowaniem statków rybackich lub ich przekwalifikowaniem na działalność pozarybacką;
- Tymczasowe zaprzestanie działalności połowowej – zaprojektowane w celu udzielenia wsparcia finansowego armatorom statków rybackich w okresach przestoju w połowach w związku z wprowadzonymi środkami ochrony żywych zasób Morza Bałtyckiego, w tym okresami ochronnymi;
- Mechanizm interwencyjny – obejmujące szerokie spektrum operacji mających służyć budowaniu odporności na zagrożenia w tym zapewnienie systemu rekompensat za wystąpienie w rybactwie zdarzeń spowodowanych siłą wyższą, zdarzeń związanych z zagrożeniem zdrowia publicznego, za wystąpienie katastrofy ekologicznej (incydenty środowiskowe i klimatyczne - powódź, susza), czy za wystąpienie chorób zwierząt. Wystąpienie pandemii COVID-19 uwiaryściło konieczność zapewnienia takiego działania, przy czym działanie to zostanie uruchomione dopiero w momencie wystąpienia ewentualnej sytuacji kryzysowej.

Główne grupy docelowe

Wsparcie w ramach celu szczegółowego 1.3 skierowane jest do:

- właścicieli i armatorów statków rybackich oraz rybaków pracujących na statkach rybackich,
- podmiotów prowadzących działalność w zakresie rybołówstwa morskiego i rybołówstwa śródlądowego.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Wsparcie udzielane w ramach przedmiotowego celu szczegółowego odbywa się z poszanowaniem zasad dotyczących równości, włączenia i niedyskryminacji ze względu na rasę, religię lub przekonania,

niepełnosprawność, wiek, płeć lub orientację seksualną w rozumieniu prawa unijnego i krajowego. Instytucje zaangażowane we wdrażanie programu dokładają staranności, badając na kolejnych etapach realizacji programu (programowanie, wdrażanie, monitorowanie, kontrola, informacja i promocja), czy zasady te nie zostały naruszone.

Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa jest programem specyficznym, ukierunkowanym na wsparcie określonych sektorów jakimi są rybactwo oraz gospodarka morska. Z tego też powodu, pomoc finansowa skierowana jest do skonkretyzowanego typu beneficjentów tj. rybacy czy właściciele i armatorzy statków rybackich. Dostęp do pomocy nie jest ograniczony w rozumieniu zasad równości, włączenia i niedyskryminacji. Mając na uwadze specyfikę programu przyjęto, że co do zasady operacje realizowane w jego ramach są neutralne wobec zasad równości szans, włączenia i niedyskryminacji. Decyzja o uznaniu danej operacji za neutralną, podejmowana jest indywidualnie przez instytucję pośredniczącą oceniającą wniosek o dofinansowanie. W przypadku stwierdzenia, że dana operacja jest neutralna, zostaje ona uznana za zgodną z zasadą równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Instytucją odpowiedzialną za badanie potencjalnych naruszeń zasad równości szans, włączenia i niedyskryminacji, w której kompetencji będzie rozpatrywanie skarg beneficjentów na działania instytucji zarządzającej, będzie Rzecznik Funduszy Europejskich ds. EFMRA.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Działania w ramach przedmiotowego celu szczegółowego mogą być realizowane na obszarze całej Polski. W przypadku działań dotyczących rybołówstwa morskiego operacje realizowane są na terenie województw zachodniopomorskiego, pomorskiego lub warmińsko-mazurskiego oraz w polskich obszarach morskich. Uzyskana dzięki tym działaniom – redukcja aktywnie zaangażowanego nakładu połowowego pozwala zakładać, iż realizacja operacji będzie pozytywnie oddziaływać na stan środowiska morskiego oraz obszarów przybrzeżnych, w tym tereny sklasyfikowane jako obszary NATURA2000, obszary chronionego krajobrazu, parki krajobrazowe, rezerваты, czy tereny objęte innymi formami ochrony przyrody.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Działania w ramach przedmiotowego celu szczegółowego nie są działaniami międzyregionalnymi, transgranicznymi i ponadnarodowymi realizowanymi z udziałem beneficjentów z innych państw członkowskich lub spoza Unii. Co do zasady, działania te realizowane są na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz w wyłącznej strefie ekonomicznej. Jednocześnie, z uwagi na specyfikę wdrażanych operacji, których celem jest m.in. dostosowanie zdolności połowowej do dostępnych zasobów, czy ochrona i odbudowa żywych zasobów Morza Bałtyckiego, oraz transgraniczny charakter obszaru, na którym są one realizowane (wyłączna strefa ekonomiczna) należy przyjąć, że skutki tych działań będą oddziaływać także na obszary poza granicami Polski.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Wsparcie udzielane w ramach celu szczegółowego 1.3 nie obejmuje udzielania pomocy w formie instrumentów finansowych.

Podejmując decyzję w tej sprawie na etapie programowania, instytucja zarządzająca wzięła pod uwagę w szczególności: nieinwestycyjny charakter działań w tym celu szczegółowym; opinię przedstawicieli sektora, którzy opowiedzieli się za utrzymaniem pomocy dla tego typu działań w formie dotacji i rekompensat oraz brak doświadczeń i opracowanych procedur dla wdrażania instrumentów zwrotnych. Istotnym czynnikiem przy podejmowaniu decyzji był również brak odnośnych rekomendacji dla wdrożenia instrumentów finansowych dla tego typu działań w ewaluacji śródkresowej dla PO RYBY 2014-2020.

2.1.1.3.2 Wskaźniki

Wskaźniki produktu				
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
CO 01	Liczba operacji	liczba	251	881

Wskaźniki rezultatu							
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
CR 05	Zdolność połowowa wycofanych statków	GT i kW	0	2021	2018 GT 6240 kW	ERS/ Beneficjenci	
CR 08	Osoby czerpiące korzyści	liczba osób	0	2021	4662	Beneficjenci	

2.1.1.4. Cel szczegółowy 1.4 Wsparcie skutecznej kontroli i egzekwowania w zakresie rybołówstwa, w tym zwalczania połowów NNN, a także wiarygodnych danych na potrzeby podejmowania decyzji w oparciu o wiedzę.

2.1.1.4.1 Interwencja w ramach funduszu

Powiązane rodzaje działań

W ramach przedmiotowego celu szczegółowego zaprojektowano następujące działania:

- Kontrola i egzekwowanie przepisów WPRyb – obejmujące szerokie spektrum operacji służących wzmocnieniu systemu kontroli i egzekwowania. Wsparciem w ramach tego działania mogą być objęte m.in. projekty inwestycyjne związane z modernizacją i rozbudową ERS, serwerów i oprogramowania, zakupem i modernizacją sprzętu umożliwiającego zdalne monitorowanie, zakupem urządzeń i usług służących poprawie efektywności działań inspekcyjnych (w tym urządzeń do pomiaru rozmiaru oczek lub grubości przedzwy sieci rybackich, wag, czytników kodów, czy urządzeń lub usług służących pomiarowi mocy silników statków rybackich), zakupem i modernizacją statków patrolowych, dronów i śmigłowców oraz ich wyposażenia. Działanie to obejmuje również operacje związane z opracowaniem analiz i audytów związanych z monitorowaniem, kontrolą lub nadzorem nad wykonywaniem rybołówstwa, czy operacje związane z organizacją i obsługą techniczno-administracyjną pracowników odpowiedzialnych za wykonywanie działań w zakresie monitorowania, kontroli i nadzorowania działalności połowowej (w tym wynagrodzeniami dla pracowników odpowiedzialnych za przeprowadzanie kontroli);
- Gromadzenie danych rybackich – którego celem jest zapewnienie skutecznego systemu zbierania danych, umożliwiającego efektywne zarządzanie rybołówstwem i akwakulturą. Operacje realizowane w ramach tego działania mają charakter analityczno-badawczy lub inwestycyjny i związane są m.in. z monitoringiem i pozyskiwaniem danych (z zakresu rybołówstwa morskiego i śródlądowego, chowu i hodowli ryb, przetwórstwa i wprowadzania do obrotu), analizą danych z formularzy statystycznych RRW, opracowywaniem danych do GUS, modernizacją i rozbudową systemu ERS, modernizacją statków naukowo-badawczych, czy modernizacją pracowni naukowych.

Główne grupy docelowe

Wsparcie w ramach celu szczegółowego 1.4 skierowane jest do:

- Głównego Inspektora Rybołówstwa Morskiego oraz Państwowej Staży Rybackiej,
- ministra właściwego ds. rybołówstwa,
- jednostki naukowej realizującej zadanie zbioru danych w zakresie sektora rybactwa.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Wsparcie udzielane w ramach przedmiotowego celu szczegółowego odbywa się z poszanowaniem zasad dotyczących równości, włączenia i niedyskryminacji ze względu na rasę, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek, płeć lub orientację seksualną w rozumieniu prawa unijnego i krajowego. Instytucje zaangażowane we wdrażanie programu dokładają staranności, badając na kolejnych etapach realizacji programu (programowanie, wdrażanie, monitorowanie, kontrola, informacja i promocja), czy zasady te nie zostały naruszone.

Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa jest programem specyficznym, ukierunkowanym na wsparcie określonych sektorów, jakimi są rybactwo oraz gospodarka morską. Z tego też powodu, pomoc finansowa skierowana jest do skonkretyzowanego typu beneficjentów tj. instytucje odpowiedzialne za kontrolę i egzekwowanie

przepisów WPRyb oraz zbieranie danych rybackich. Dostęp do pomocy nie jest ograniczony w rozumieniu zasad równości, włączenia i niedyskryminacji. Mając na uwadze specyfikę programu przyjęto, że co do zasady operacje realizowane w jego ramach są neutralne wobec zasad równości szans, włączenia i niedyskryminacji. Decyzja o uznaniu danej operacji za neutralną, podejmowana jest indywidualnie przez instytucję pośredniczącą oceniającą wniosek o dofinansowanie. W przypadku stwierdzenia, że dana operacja jest neutralna, zostaje ona uznana za zgodną z zasadą równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Instytucją odpowiedzialną za badanie potencjalnych naruszeń zasad równości szans, włączenia i niedyskryminacji, w której kompetencji będzie rozpatrywanie skarg beneficjentów na działania instytucji zarządzającej, będzie Rzecznik Funduszy Europejskich ds. EFMRA.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Działania w ramach przedmiotowego celu szczegółowego mogą być realizowane na obszarze całej Polski. W przypadku działań dotyczących rybołówstwa morskiego, realizowanych przez Głównego Inspektora Rybołówstwa Morskiego lub ministra właściwego ds. rybołówstwa, operacje realizowane są na terenie województw zachodniopomorskiego, pomorskiego, warmińsko-mazurskiego oraz w polskich obszarach morskich. Działania realizowane przez Państwową Straż Rybacką mogą być realizowane na obszarze całej Polski.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Działania w ramach przedmiotowego celu szczegółowego, dotyczące kontroli i egzekwowania przepisów WPRyb zasadniczo realizowane są na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz w wyłącznej strefie ekonomicznej i nie mają charakteru międzyregionalnego, transgranicznego i ponadnarodowego. Instytucja zarządzająca dopuszcza jednak możliwość realizacji przedsięwzięć o charakterze międzynarodowym, wspierających współpracę międzyinstytucjonalną oraz wymianę wiedzy i doświadczeń – na przykład w ramach wspólnych szkoleń i konferencji. Działania z zakresu zbierania danych realizowane są natomiast na wszystkich obszarach, na których prowadzona jest działalność połowowa polskiej floty bałtyckiej i dalekomorskiej. W ramach powyższych działań nie jest przewidziany udział beneficjentów z innych państw członkowskich lub spoza Unii.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Wsparcie udzielane w ramach celu szczegółowego 1.4 nie obejmuje udzielania pomocy w formie instrumentów finansowych.

Na etapie programowania, instytucja zarządzająca wzięła pod uwagę: charakter działań stanowiących realizację obowiązków prawnych (zbieranie danych, wykonywanie obowiązków kontrolnych) oraz grono potencjalnych beneficjentów (podmioty administracji rybackiej, jednostki naukowo-badawcze) i sposób finansowania realizowanych przez nich działań, uniemożliwiający pozyskanie środków finansowych na spłatę wsparcia udzielonego w formie instrumentów zwrotnych.

2.1.1.4.2 Wskaźniki

Wskaźniki produktu				
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
CO 01	Liczba operacji	liczba	18	66

Wskaźniki rezultatu							
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi

CR 12	Skuteczność systemu „gromadzenia i wykorzystywania danych oraz zarządzania tymi danymi”	skala: 3 wysoka, 2 średnia, 1 niska	0	2021	3	Beneficjenci /raport STECF	
CR 15	Środki kontroli zainstalowane lub ulepszone	liczba środków	0	2021	65	Beneficjenci	

2.1.1.5. Cel szczegółowy 1.6 Przyczynianie się do ochrony i odbudowy wodnej różnorodności biologicznej i ekosystemów wodnych.

2.1.1.5.1 Interwencja w ramach funduszu

Powiązane rodzaje działań

W ramach przedmiotowego celu szczegółowego zaprojektowano działanie:

- Ochrona środowiska naturalnego i zmniejszenie wpływu działalności rybackiej na środowisko – którego celem jest wsparcie ochrony i odbudowy różnorodności biologicznej ekosystemów morskich i śródlądowych. Działanie to obejmuje operacje o charakterze odszkodowawczym tj. rekompensaty za szkody wyrządzone przez ssaki morskie, operacje o charakterze analityczno-badawczym i projekty pilotażowe z zakresu wiedzy o stanie środowiska i ekosystemów wodnych związane m.in. z mapowaniem obszarów działalności rybackiej, czy zarządzaniem nakładem połowowym, oraz operacje o charakterze inwestycyjnym związane na przykład ze zbieraniem utraconych narzędzi połowowych i ich utylizacją, czy budową przepławek.

Główne grupy docelowe

Wsparcie w ramach celu szczegółowego 1.6 skierowane jest do:

- właścicieli i armatorów statków rybackich,
- organizacji rybackich,
- podmiotów uprawnionych do zarybiania polskich obszarów morskich,
- branżowych instytutów naukowo-badawczych oraz placówek edukacyjnych kształcących na kierunku rybactwa,
- ministra właściwego ds. rybołówstwa.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Wsparcie udzielane w ramach przedmiotowego celu szczegółowego odbywa się z poszanowaniem zasad dotyczących równości, włączenia i niedyskryminacji ze względu na rasę, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek, płeć lub orientację seksualną w rozumieniu prawa unijnego i krajowego. Instytucje zaangażowane we wdrażanie programu dokładają staranności, badając na kolejnych etapach realizacji programu (programowanie, wdrażanie, monitorowanie, kontrola, informacja i promocja), czy zasady te nie zostały naruszone.

Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa jest programem specyficznym, ukierunkowanym na wsparcie określonych sektorów jakimi są rybactwo oraz gospodarka morska. Z tego też powodu, pomoc finansowa skierowana jest do skonkretyzowanego typu beneficjentów m.in. rybaków i hodowców ryb, armatorów statków rybackich, organizacji rybackich, czy też jednostek naukowych. Dostęp do pomocy nie jest ograniczony w rozumieniu zasad równości, włączenia i niedyskryminacji. Mając na uwadze specyfikę programu przyjęto, że co do zasady operacje realizowane w jego ramach są neutralne wobec zasad równości szans, włączenia i niedyskryminacji. Decyzja o uznaniu danej operacji za neutralną, podejmowana jest indywidualnie przez instytucję pośredniczącą oceniającą wnioski o dofinansowanie. W przypadku stwierdzenia, że dana operacja jest neutralna, zostaje ona uznana za zgodną z zasadą równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Instytucją odpowiedzialną za badanie potencjalnych naruszeń zasad równości szans, włączenia i niedyskryminacji, w której kompetencji będzie rozpatrywanie skarg beneficjentów na działania instytucji zarządzającej, będzie Rzecznik Funduszy Europejskich ds. EFMR.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Operacje w ramach przedmiotowego celu szczegółowego mogą być realizowane na obszarze całej Polski. W przypadku podmiotów wykonujących działalność w zakresie rybołówstwa morskiego operacje realizowane są na terenie województw zachodniopomorskiego, pomorskiego lub warmińsko-mazurskiego oraz w polskich obszarach morskich. Uzyskane dzięki tym działaniom – zmniejszenie negatywnego oddziaływania działalności rybackiej na środowisko pozwala zakładać, iż realizacja operacji będzie pozytywnie oddziaływać na obszary, na których są one realizowane, w tym na tereny sklasyfikowane jako obszary NATURA2000, obszary chronionego krajobrazu, parki krajobrazowe, rezerваты, czy tereny objęte innymi formami ochrony przyrody oraz stan środowiska morskiego i obszarów przybrzeżnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Działania w ramach przedmiotowego celu szczegółowego nie są działaniami międzyregionalnymi, transgranicznymi i ponadnarodowymi realizowanymi z udziałem beneficjentów z innych państw członkowskich lub spoza Unii. Co do zasady, działania te realizowane są na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz w wyłącznej strefie ekonomicznej. Jednocześnie, z uwagi na specyfikę realizowanych operacji, których celem jest zmniejszenie negatywnego oddziaływania rybołówstwa na środowisko, oraz transgraniczny charakter obszaru, na którym są one realizowane (wyłączna strefa ekonomiczna, dorzecza) należy przyjąć, że skutki tych działań będą oddziaływać także na obszary poza granicami Polski. W ramach tego celu szczegółowego instytucja zarządzająca dopuszcza również możliwość realizacji przedsięwzięć o charakterze międzynarodowym, wspierających współpracę międzyinstytucjonalną oraz wymianę wiedzy i doświadczeń na przykład w ramach wspólnych szkoleń i konferencji.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Wsparcie udzielane w ramach celu szczegółowego 1.6 nie obejmuje udzielania pomocy w formie instrumentów finansowych.

Podejmując decyzję w tej sprawie na etapie programowania, instytucja zarządzająca wzięła pod uwagę w szczególności: nieinwestycyjny charakter działań w tym celu szczegółowym; opinię przedstawicieli sektora, którzy opowiedzieli się za utrzymaniem pomocy dla tego typu działań w formie dotacji i rekompensat oraz brak doświadczeń i opracowanych procedur dla wdrażania instrumentów zwrotnych. Istotnym czynnikiem przy podejmowaniu decyzji był również brak odnośnych rekomendacji dla wdrożenia instrumentów finansowych dla tego typu działań w ewaluacji śródkresowej dla PO RYBY 2014-2020.

2.1.1.5.2 Wskaźniki

Wskaźniki produktu				
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
CO 01	Liczba operacji	liczba	14	52

Wskaźniki rezultatu							
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
CR 10	Działania przyczyniające się do dobrego stanu środowiska, obejmujące odbudowę przyrody, zachowanie, ochronę ekosystemów, różnorodności biologicznej, zdrowia i	liczba działań	0	2021	52	Beneficjenci	

	dobrostanu zwierząt						
--	---------------------	--	--	--	--	--	--

2.1.2 PRIORYTET 2 WSPIERANIE ZRÓWNOWAŻONEJ DZIAŁALNOŚCI W ZAKRESIE AKWAKULTURY ORAZ PRZETWARZANIA I WPROWADZANIA DO OBROTU PRODUKTÓW RYBOŁÓWSTWA I AKWAKULTURY, PRZYZYNIAJĄC SIĘ W TEN SPOSÓB DO BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOŚCIOWEGO W UNII.

2.1.2.1. Cel szczegółowy 2.1 Propagowanie zrównoważonej działalności w zakresie akwakultury, w szczególności zwiększanie konkurencyjności produkcji akwakultury przy zapewnieniu, aby działalność ta była zrównoważona środowiskowo w perspektywie długoterminowej.

2.1.2.1.1 Interwencja w ramach funduszu

Powiązane rodzaje działań

W ramach przedmiotowego celu szczegółowego zaprojektowano następujące działania:

- **Kapitał ludzki** – obejmujące operacje przyczyniające się do zachowania wymiany pokoleniowej oraz podnoszenia rentowności gospodarstwa akwakultury. W ramach tego działania realizowane mogą być operacje związane z przejmowaniem, nabywaniem lub zakładaniem przez młodego rybaka gospodarstwa rybackiego oraz operacje, których celem jest wykształcenie specjalistów kierunków rybackich na potrzeby funkcjonowania gospodarstw rybackich, nauki i administracji. Istotnym elementem operacji kierowanych do młodych rybaków jest zwiększanie konkurencyjności i rentowności przedsiębiorstwa, w tym poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy (w szczególności mikro i małych przedsiębiorstw), czyli projekty polegające m.in. na budowie obiektu chowu lub hodowli ryb, zakupie wyposażenia do nich i środków transportu, zakupie sprzętu, maszyn i urządzeń technicznych, montażu instalacji obniżających negatywny wpływ lub zwiększających pozytywny wpływ chowu i hodowli ryb na środowisko, czy zakupie materiału obsadowego. Natomiast w ramach operacji z zakresu systemu stypendialno-promocyjnego, pomoc udzielana jest zarówno w formie stypendiów dla uczniów szkół średnich i wyższych kształcących się na kierunkach rybackich, jak i wsparcia dla placówek edukacyjnych realizujących programy nauczania na kierunkach rybackich. Doskonalenie umiejętności zawodowych wspierają operacje związane z organizacją szkoleń i konferencji dla branży rybackiej podnoszących kwalifikacje zawodowe pracowników gospodarstw rybackich. W ramach tego działania realizowane są również operacje związane z utworzeniem i funkcjonowaniem systemu ubezpieczeń produkcji w gospodarstwach akwakultury intensywnej i ekstensywnej;
- **Inwestycje i innowacje w akwakulturze** – obejmujące szerokie spektrum operacji ukierunkowanych na zwiększenie rentowności i konkurencyjności gospodarstw akwakultury poprzez modernizację i unowocześnienie ich infrastruktury (m.in. inwestycje w urządzenia i sprzęt do produkcji ryb, odłowu, sortowania i magazynowania, czy środki transportu) oraz poprawę efektywności energetycznej gospodarstw rybackich (m.in. inwestycje w technologie redukujące energochłonność działalności). Działanie to obejmuje również operacje mające na celu ograniczenie negatywnych skutków zmian klimatycznych m.in. poprzez inwestycje w technologie redukujące zużycie wody, inwestycje zwiększające zdolność retencjonowania wody, czy zwiększające udział gospodarstw stosujących model gospodarki o obiegu zamkniętym (RAS). Istotnym elementem tego działania są operacje wspierające rozwój innowacyjności i rozwój technologiczny (projekty pilotażowe ukierunkowane m.in. na opracowanie i wdrożenie nowych technologii chowu lub hodowli ryb), czy operacje przyczyniające się do różnicowania dochodów gospodarstwa akwakultury poprzez dywersyfikowanie działalności podstawowej (w tym m.in. inwestycje w budowę własnej infrastruktury do przetwarzania i sprzedaży bezpośredniej, rozwój usług dodatkowych związanych z działalnością rybacką, tj. łowiska, gastronomia, baza turystyczna i noclegowa);
- **Akwakultura środowiskowa** – którego celem jest promowanie akwakultury o wysokim poziomie ochrony środowiska, promowanie zdrowia i dobrostanu zwierząt oraz zdrowia i bezpieczeństwa publicznego w zakresie wsparcia wykorzystania tradycyjnych lub przyjaznych środowisku praktyk i technik w chowie i hodowli ryb oraz ochrony zasobów genetycznych ryb;
- **Mechanizm interwencyjny** – obejmujące szerokie spektrum operacji mających służyć budowaniu odporności na zagrożenia w tym zapewnienie systemu rekompensat za wystąpienie w rybactwie zdarzeń spowodowanych siłą wyższą, zdarzeń związanych z zagrożeniem zdrowia publicznego, za wystąpienie katastrofy ekologicznej (incydenty środowiskowe i klimatyczne - powódź, susza), czy za wystąpienie chorób zwierząt. Wystąpienie pandemii COVID-19 uwiaryściło konieczność zapewnienia takiego działania, przy czym działanie to zostanie uruchomione dopiero w momencie wystąpienia ewentualnej sytuacji kryzysowej.

Główne grupy docelowe

Wsparcie w ramach celu szczegółowego 2.1 skierowane jest do:
– młodych rybaków podejmujących działalność w zawodzie,

- uczniów szkół średnich i studentów szkół wyższych kształcących się na kierunkach rybackich,
- placówek edukacyjnych kształcących w zawodzie rybaka,
- przedsiębiorców chętnych do przeprowadzenia zajęć pokazowych dla młodzieży,
- producentów akwakultury i podmiotów prowadzących działalność w zakresie chowu i hodowli ryb,
- organizacji zrzeszających producentów akwakultury, organizacji producentów ryb, związków i stowarzyszeń realizujących statutowe działania w zakresie rybactwa,
- branżowych instytutów naukowo-badawczych i przedsiębiorców posiadających umowę z branżowym instytutem naukowo-badawczym lub czynnym pracownikiem naukowym.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Wsparcie udzielane w ramach przedmiotowego celu szczegółowego odbywa się z poszanowaniem zasad dotyczących równości, włączenia i niedyskryminacji ze względu na rasę, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek, płeć lub orientację seksualną w rozumieniu prawa unijnego i krajowego. Instytucje zaangażowane we wdrażanie programu dokładają staranności, badając na kolejnych etapach realizacji programu (programowanie, wdrażanie, monitorowanie, kontrola, informacja i promocja), czy zasady te nie zostały naruszone.

Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa jest programem specyficznym, ukierunkowanym na wsparcie określonych sektorów jakimi są rybactwo oraz gospodarka morska. Z tego też powodu, pomoc finansowa skierowana jest do skonkretyzowanego typu beneficjentów m.in. rybaków i hodowców ryb, organizacji zrzeszających producentów akwakultury, czy też branżowych instytutów naukowych. Dostęp do pomocy nie jest ograniczony w rozumieniu zasad równości, włączenia i niedyskryminacji. Mając na uwadze specyfikę programu przyjęto, że co do zasady operacje realizowane w jego ramach są neutralne wobec zasad równości szans, włączenia i niedyskryminacji. Decyzja o uznaniu danej operacji za neutralną, podejmowana jest indywidualnie przez instytucję pośredniczącą oceniającą wniosek o dofinansowanie. W przypadku stwierdzenia, że dana operacja jest neutralna, zostaje ona uznana za zgodną z zasadą równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Instytucją odpowiedzialną za badanie potencjalnych naruszeń zasad równości szans, włączenia i niedyskryminacji, w której kompetencji będzie rozpatrywanie skarg beneficjentów na działania instytucji zarządzającej, będzie Rzecznik Funduszy Europejskich ds. EFMRA.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Działania w ramach przedmiotowego celu szczegółowego mogą być realizowane na obszarze całej Polski. Z uwagi na szerokie grono beneficjentów tych działań, obejmujące również podmioty akwakultury gospodarujące na obszarach chronionych, operacje mogą być realizowane na terenach sklasyfikowanych jako obszary NATURA2000, obszary chronionego krajobrazu, parki krajobrazowe, rezerwaty, czy objęte innymi formami ochrony przyrody. Ze względu na uwarunkowania przyrodnicze, którym podlegają te podmioty, wsparcie inwestycyjne powinno być dostosowane do potrzeb wynikających z utrudnień wynikających z przepisów ustanawiających obszary chronionego krajobrazu, których celem jest zachowanie określonych typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków uważanych za cenne i zagrożone. W ramach tego celu szczegółowego podmioty prowadzące działalność akwakultury na obszarach NATURA2000 mogą być objęte dodatkowym wsparciem w celu zrekompensowania m.in. strat powodowanych przez rybożerną i karmozerną awifaunę, co przyczyni się do ułatwienia prowadzenia działalności w zgodzie ze standardami środowiskowymi obowiązującymi na cennych przyrodniczo terenach.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Działania w ramach przedmiotowego celu szczegółowego nie są działaniami międzyregionalnymi, transgranicznymi i ponadnarodowymi realizowanymi z udziałem beneficjentów z innych państw członkowskich lub spoza Unii. Co do zasady, działania te realizowane są na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W ramach tego celu szczegółowego instytucja zarządzająca dopuszcza jednak możliwość realizacji przedsięwzięć o charakterze międzynarodowym wspierających wymianę wiedzy i doświadczeń – takich jak wspólne szkolenia, seminaria czy konferencje.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Wsparcie udzielane w ramach celu szczegółowego 2.1 nie obejmuje udzielania pomocy w formie instrumentów finansowych.

Instytucja zarządzająca podejmując powyższą decyzję uwzględniła: inwestycyjny charakter działań wymagający nakładów własnych; aktualną kondycję finansową beneficjentów; okres zwrotu z inwestycji; brak zainteresowania

beneficjentów pomocą w ramach dwóch programów finansowanych ze środków krajowych, wdrażanych w latach 2015-2020, w których zastosowano instrumenty finansowe (w formie gwarancji i poręczenia spłaty kredytów oraz dopłat do oprocentowania kredytów). Istotnym czynnikiem przy podejmowaniu decyzji były również uwarunkowania wynikające z wystąpienia pandemii COVID-19 i jej oddziaływania na podmioty sektora rybackiego, instytucja zarządzająca uznała uruchamianie wsparcia w formie instrumentów zwrotnych w obecnej perspektywie za nieefektywne z uwagi na prawdopodobieństwo niewykorzystania środków finansowych.

2.1.2.1.2 Wskaźniki

Wskaźniki produktu				
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
CO 01	Liczba operacji	liczba	175	1750

Wskaźniki rezultatu							
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
CR 01	Inwestycje produkcyjne w zrównoważoną akwakulturę	tony/rok	0	2021	1142,50	Beneficjenci	
CR 02	Utrzymana produkcja akwakultury	tony/rok	0	2021	3300	Beneficjenci	
CR 03	Utworzone przedsiębiorstwa	liczba podmiotów	0	2021	10	Beneficjenci	
CR 08	Osoby czerpiące korzyści	liczba osób	0	2021	8950	Beneficjenci	
CR10	Działania przyczyniające się do dobrego stanu środowiska, obejmujące odbudowę przyrody, zachowanie, ochronę ekosystemów, różnorodności biologicznej, zdrowia i dobrostanu zwierząt	liczba działań	0	2021	954	Beneficjenci	
CR 11	Podmioty zwiększające zrównoważony rozwój	liczba podmiotów	0	2021	1100	Beneficjenci	
CR 14	Wprowadzone innowacje	liczba nowych produktów, usług, procesów, modeli biznesowych lub metod	0	2021	70	Beneficjenci	
CR 17	Podmioty poprawiające zasobooszczędność w produkcji lub przetwarzaniu	liczba podmiotów	0	2021	175	Beneficjenci	

2.1.2.2. Cel szczegółowy 2.2 Propagowanie wprowadzania do obrotu, jakości i wartości dodanej produktów rybołówstwa i akwakultury, a także przetwarzania tych produktów.

2.1.2.2.1 Interwencja w ramach funduszu

Powiązane rodzaje działań

W ramach przedmiotowego celu szczegółowego zaprojektowano następujące działania:

- Organizacje producentów – obejmujące operacje związane z opracowaniem i realizacją planów produkcji i obrotu oraz tworzeniem uznanych organizacji producentów i organizacji międzybranżowych;
- Inwestycje w przetwórstwie – którego celem jest zapewnienie rentownego, konkurencyjnego i innowacyjnego rynku produktów rybołówstwa i akwakultury. W ramach tego działania mogą być realizowane operacje inwestycyjne, których celem jest poprawa warunków wprowadzania do obrotu produktów rybnych (tj. zakup lub modernizacja maszyn, urządzeń i ciągów technologicznych przeznaczonych do pakowania produktów rybołówstwa i poprawiających ich bezpieczeństwo), czy operacje przyczyniające się do wdrożenia lub modernizacji systemów identyfikowalności produktów rybołówstwa i akwakultury (w tym m.in. zakup sprzętu komputerowego i oprogramowania, szkolenia). W ramach tego działania realizowane mogą być także operacje podnoszące innowacyjność sektora przetwórstwa oraz związane z wprowadzaniem na rynek nowych produktów (w tym m.in. usługi doradcze i szkolenia). Istotnym elementem tego działania są również operacje poprawiające bezpieczeństwo, higienę i warunki pracy w procesie przetwórstwa rybnego (w tym m.in. lub modernizacja pomieszczeń socjalnych dla pracowników);
- Zmniejszenie oddziaływania przetwórstwa na środowisko – którego celem jest zmniejszenie negatywnych skutków działalności związanej z przetwarzaniem produktów rybołówstwa i akwakultury na środowisko. W ramach tego działania realizowane mogą być m.in. operacje związane z zakupem lub modernizacją maszyn i urządzeń służących do przetwarzania produktów ubocznych powstałych na skutek głównej działalności związanej z przetwarzaniem ryb, operacje przyczyniające się do racjonalizacji wykorzystania wody, czy operacje inwestycyjne poprawiające efektywność energetyczną oraz redukujące negatywne oddziaływanie zakładów przetwórczych na środowisko;
- Świadomy konsument – obejmujące szerokie spektrum operacji przyczyniających się do popularyzacji produktów rybołówstwa i akwakultury oraz podniesienia świadomości żywieniowej konsumentów w zakresie znaczenia ryb w diecie współczesnego człowieka. W ramach tego działania realizowane mogą być operacje związane z certyfikacją produktów rybołówstwa i akwakultury (w tym projekty służące przystąpieniu do systemu certyfikacji tj. przygotowanie dokumentacji technicznej, przeprowadzenie badań i ekspertyz, organizacja szkoleń i działań edukacyjnych w zakresie znakowania produktów rybnych), organizacją szeroko rozumianych kampanii promocyjnych o zasięgu krajowym i międzynarodowym (w tym związanych z promowaniem wiedzy na temat zrównoważonej działalności połowowej, jakości produktów rybołówstwa i akwakultury oraz wartości prozdrowotnych tych produktów), czy udziałem w krajowych i międzynarodowych targach, wystawach lub imprezach branżowych;
- Mechanizm interwencyjny – obejmujące szerokie spektrum operacji mających służyć budowaniu odporności na zagrożenia w tym zapewnienie dopłat do składowania, systemu rekompensat za wystąpienie zdarzeń spowodowanych siłą wyższą, zdarzeń związanych z zagrożeniem zdrowia publicznego, czy za wystąpienie katastrofy ekologicznej. Wystąpienie pandemii COVID-19 uwiaryściło konieczność zapewnienia takiego działania, przy czym działanie to zostanie uruchomione dopiero w momencie wystąpienia ewentualnej sytuacji kryzysowej.

Główne grupy docelowe

Wsparcie w ramach celu szczegółowego 2.2 skierowane jest do:

- uznanych organizacji producentów i ich związków oraz organizacji międzybranżowych,
- przetwórców,
- podmiotów wykonujących działalność w zakresie chowu, hodowli i połowu ryb,
- podmiotów wykonujących działalność w zakresie wprowadzania na rynek lub prowadzących działalność okółorybacką,
- ministra właściwego ds. rybołówstwa,
- stowarzyszeń, fundacji i organizacji pożytku publicznego realizujących działania w zakresie rybołówstwa,
- jednostek naukowych realizujących statutowe zadania w zakresie rybołówstwa morskiego, rybołówstwa śródlądowego lub akwakultury.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Wsparcie udzielane w ramach przedmiotowego celu szczegółowego odbywa się z poszanowaniem zasad dotyczących równości, włączenia i niedyskryminacji ze względu na rasę, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek, płeć lub orientację seksualną w rozumieniu prawa unijnego i krajowego. Instytucje zaangażowane we wdrażanie programu dokładają staranności, badając na kolejnych etapach realizacji programu (programowanie, wdrażanie, monitorowanie, kontrola, informacja i promocja), czy zasady te nie zostały naruszone.

Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa jest programem specyficznym, ukierunkowanym na wsparcie określonych sektorów jakimi są rybactwo oraz gospodarka morska. Z tego też powodu, pomoc finansowa skierowana jest do skonkretyzowanego typu beneficjentów m.in. uznanych organizacji producentów i ich związków oraz organizacji międzybranżowych, czy przetwórców i podmiotów wykonujących działalność w zakresie chowu i hodowli ryb. Dostęp do pomocy nie jest ograniczony w rozumieniu zasad równości, włączenia i niedyskryminacji. Mając na uwadze specyfikę programu przyjęto, że co do zasady operacje realizowane w jego ramach są neutralne wobec zasad równości szans, włączenia i niedyskryminacji. Decyzja o uznaniu danej operacji za neutralną, podejmowana jest indywidualnie przez instytucję pośredniczącą oceniającą wniosek o dofinansowanie. W przypadku stwierdzenia, że dana operacja jest neutralna, zostaje ona uznana za zgodną z zasadą równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Instytucją odpowiedzialną za badanie potencjalnych naruszeń zasad równości szans, włączenia i niedyskryminacji, w której kompetencji będzie rozpatrywanie skarg beneficjentów na działania instytucji zarządzającej, będzie Rzecznik Funduszy Europejskich ds. EFMRA.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Działania w ramach przedmiotowego celu szczegółowego mogą być realizowane na obszarze całej Polski. Nie planuje się wykorzystania narzędzi terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Działania w ramach przedmiotowego celu szczegółowego nie są działaniami międzyregionalnymi, transgranicznymi i ponadnarodowymi realizowanymi z udziałem beneficjentów z innych państw członkowskich lub spoza Unii. Co do zasady, działania te realizowane są na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W ramach tego celu szczegółowego instytucja zarządzająca dopuszcza jednak możliwość realizacji przedsięwzięć o charakterze międzynarodowym wspierających wymianę wiedzy i doświadczeń – takich jak wspólne szkolenia, seminaria, konferencje oraz targi, wówczas poszczególne działania w ramach operacji mogą być realizowane także poza granicami Polski.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Wsparcie udzielane w ramach celu szczegółowego 2.2 nie obejmuje udzielania pomocy w formie instrumentów finansowych.

Instytucja zarządzająca podejmując powyższą decyzję uwzględniła: inwestycyjny charakter działań wymagający nakładów własnych; aktualną kondycję finansową beneficjentów; okres zwrotu z inwestycji; brak zainteresowania beneficjentów pomocą w ramach dwóch programów finansowanych ze środków krajowych, wdrażanych w latach 2015-2020, w których zastosowano instrumenty finansowe (w formie gwarancji i poręczenia spłaty kredytów oraz dopłat do oprocentowania kredytów). Istotnym czynnikiem przy podejmowaniu decyzji były również uwarunkowania wynikające z wystąpienia pandemii COVID-19 i jej oddziaływania na podmioty sektora rybackiego, instytucja zarządzająca uznała uruchamianie wsparcia w formie instrumentów zwrotnych w obecnej perspektywie za nieefektywne z uwagi na prawdopodobieństwo niewykorzystania środków finansowych.

2.1.2.2.2 Wskaźniki

Wskaźniki produktu				
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
CO 01	Liczba operacji	liczba	31	314

Wskaźniki rezultatu							
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
CR 04	Przedsiębiorstwa z wyższym obrotem	liczba podmiotów	0	2021	55	Beneficjenci	
CR 08	Osoby czerpiące korzyści	liczba osób	0	2021	50	Beneficjenci	
CR 13	Współpraca między zainteresowanymi stronami	liczba partnerstw	0	2021	2	Beneficjenci	
CR 14	Wprowadzone innowacje	liczba nowych produktów, usług, procesów, modeli biznesowych lub metod	0	2021	35	Beneficjenci	
CR 16	Podmioty korzystające z działań promocyjnych i informacyjnych	liczba podmiotów	0	2021	17	Beneficjenci	
CR 17	Podmioty poprawiające zasobooszczędność w produkcji lub przetwarzaniu	liczba podmiotów	0	2021	125	Beneficjenci	
CR 22	Wykorzystanie danych i platform informacyjnych	liczba wyświetleń stron	0	2021	3000000	Beneficjenci	

2.1.3 PRIORYTET 3 SPRZYJANIE ZRÓWNOWAŻONEJ NIEBIESKIEJ GOSPODARCE NA OBSZARACH PRZYBRZEŻNYCH, WYSPIARSKICH I ŚRÓDLĄDOWYCH ORAZ WSPIERANIE ROZWOJU SPOŁECZNOŚCI RYBACKICH I SEKTORA AKWAKULTURY.

2.1.3.1. Cel szczegółowy 3.1 Sprzyjanie zrównoważonej niebieskiej gospodarce w obszarach przybrzeżnych, wyspiarskich i śródlądowych oraz wspieranie zrównoważonego rozwoju społeczności rybackich i sektora akwakultury.

2.1.3.1.1 Interwencja w ramach funduszu

Powiązane rodzaje działań

W ramach przedmiotowego celu szczegółowego zaprojektowano następujące działania:

- Realizacja lokalnych strategii rozwoju i współpraca – obejmujące szerokie spektrum operacji ukierunkowanych na ochronę i odbudowę bioróżnorodności środowiskowej, przyczyniających się do przeciwdziałania zmianom klimatu i wspomagających dostosowanie się do tych zmian (m.in. poprzez ograniczenie zużycia energii czy produkcję energii ze źródeł odnawialnych), promujących edukację ekologiczną i wiedzę z zakresu zmian klimatu, przyczyniających się do zwalczania negatywnego wpływu działalności człowieka na środowisko i ekosystemy wodne (m.in. poprzez zbieranie i recykling odpadów morskich czy wspieranie badań nad sprzętem połowowym), promujących rozwój gospodarki cyrkularnej na obszarze Rybackich Lokalnych Grup Działania. W ramach tego działania realizowane mogą być również operacje wspomagające rozwój przedsiębiorczości, w tym w ramach działalności uzupełniającej dochody z rybactwa tj. tworzenie i rozwój turystyki w oparciu o dziedzictwo kulturowe obszarów zależnych od rybactwa, czy działalności związanej z niebieską gospodarką. Istotnym aspektem tego działania jest wsparcie operacji związanych z propagowaniem dobrostanu społecznego i kulturowego na obszarach zależnych od rybactwa na przykład poprzez budowę izb pamięci, ścieżek przyrodniczych i edukacyjnych ukazujących jaką rolę w społeczności odgrywa sektor rybacki, promowanie kultury związanej z rybactwem (w tym tradycyjnych potraw), działania edukacyjne na temat zrównoważonego rybołówstwa, czy podnoszenie świadomości konsumentów o jakości i dostępności miejscowych ryb. Operacje realizowane w ramach tego działania ukierunkowane są na podnoszenie pozycji rybaka w lokalnej społeczności, zapewnienie wymiany pokoleniowej oraz likwidację obszarów wykluczenia. Sprzyjać temu będą m.in. operacje z zakresu podnoszenia wartości lokalnych produktów rybnych, współpracy międzyterytorialnej, czy budowania współpracy pomiędzy naukowcami a rybakami;
- Wsparcie przygotowawcze – obejmujące operacje ukierunkowane na budowanie potencjału, szkolenie i tworzenie sieci kontaktów w celu przygotowania i wdrożenia lokalnych strategii rozwoju, czy promowanie sieci współpracy między grupami;
- Funkcjonowanie RLGD – zaprojektowane w celu udzielenia wsparcia na pokrycie kosztów operacyjnych grup, zatrudnienia i szkoleń, kosztów związanych z komunikacją zewnętrzną RLGD, czy kosztów związanych z monitorowaniem i ewaluacją lokalnych strategii rozwoju.

Główne grupy docelowe

Wsparcie w ramach celu szczegółowego 3.1 skierowane jest do:

- osób fizycznych i prawnych (w tym prowadzących działalność w zakresie rybołówstwa, chowu i hodowli ryb, przetwarzania i obrotu produktami rybołówstwa i akwakultury),
- jednostek samorządu terytorialnego i jednostek organizacyjnych im podległych,
- organizacji pozarządowych w rozumieniu ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- podmiotów prawa publicznego, których celem statutowym jest działalność na rzecz rozwoju sektora rybołówstwa i akwakultury,
- Rybackich Lokalnych Grup Działania.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Wsparcie udzielane w ramach przedmiotowego celu szczegółowego odbywa się z poszanowaniem zasad dotyczących równości, włączenia i niedyskryminacji ze względu na rasę, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek, płeć lub orientację seksualną w rozumieniu prawa unijnego i krajowego. Instytucje zaangażowane we wdrażanie programu dokładają staranności, badając na kolejnych etapach realizacji programu (programowanie, wdrażanie, monitorowanie, kontrola, informacja i promocja), czy zasady te nie zostały naruszone.

Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa jest programem specyficznym, ukierunkowanym na wsparcie określonych sektorów jakimi są rybactwo oraz gospodarka morską. Z tego też powodu, pomoc finansowa skierowana jest do skonkretyzowanego typu beneficjentów m.in. rybaków i hodowców ryb oraz ich rodzin, Rybackich Lokalnych Grup Działania czy jednostek samorządu terytorialnego. Dostęp do pomocy nie jest ograniczony w rozumieniu zasad równości, włączenia i niedyskryminacji. Mając na uwadze specyfikę programu przyjęto, że co do zasady operacje realizowane w jego ramach są neutralne wobec zasad równości szans, włączenia i niedyskryminacji. Decyzja o uznaniu danej operacji za neutralną, podejmowana jest indywidualnie przez instytucję pośredniczącą oceniającą wniosek o dofinansowanie. W przypadku stwierdzenia, że dana operacja jest neutralna, zostaje ona uznana za zgodną z zasadą równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Instytucją odpowiedzialną za badanie potencjalnych naruszeń zasad równości szans, włączenia i niedyskryminacji, w której kompetencji będzie rozpatrywanie skarg beneficjentów na działania instytucji zarządzającej, będzie Rzecznik Funduszy Europejskich ds. EFMRA.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Zasięg terytorialny Rybackich Lokalnych Grup Działania jest determinowany przez same grupy i gminy, na terenie których wdrażane są lokalne strategie rozwoju. Na etapie programowania, instytucja zarządzająca podjęła decyzję o powołaniu komitetu ds. wyboru RLGD do realizacji lokalnych strategii rozwoju. Biorąc pod uwagę dotychczasowe doświadczenia we wdrażaniu instrumentu - Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność, za jedno z głównych kryteriów wyboru RLGD przyjęto tzw. „współczynnik rybackości” opracowany na podstawie „Analizy obszaru rybackiego” w ramach Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybołówstwa i Akwakultury na lata 2021-2027 przygotowanej przez Instytut Rybactwa Śródlądowego. Zastosowanie tego narzędzia daje możliwość wyboru RLGD o najwyższym współczynniku rybackości tzn. obszarów charakteryzujących się m.in. najwyższym zatrudnieniem w sektorze rybackim, największą produkcją produktów rybołówstwa i akwakultury, czy wysoką produkcją w przetwórstwie. Wybór RLGD do realizacji LSR dokonywany jest w ramach ogólnopolskiego konkursu, w wyniku którego z wybranymi grupami podpisywane są umowy ramowe na wdrażanie strategii.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Działania w ramach przedmiotowego celu szczegółowego, co do zasady realizowane są na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i nie mają charakteru działań międzyregionalnych, transgranicznych i ponadnarodowych realizowanych z udziałem beneficjentów z innych państw członkowskich lub spoza Unii. W ramach tego celu szczegółowego instytucja zarządzająca dopuszcza jednak możliwość realizacji przedsięwzięć o charakterze międzynarodowym – takich jak projekty współpracy w ramach partnerstw zawiązanych pomiędzy krajowymi i zagranicznymi RLGD, czy projekty wspierające wymianę wiedzy i doświadczeń na przykład w ramach wspólnych szkoleń i konferencji.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Wsparcie udzielane w ramach celu szczegółowego 3.1 nie obejmuje udzielania pomocy w formie instrumentów finansowych.

Instytucja zarządzająca podejmując powyższą decyzję uwzględniła: inwestycyjny charakter działań wymagający nakładów własnych; aktualną kondycję finansową beneficjentów; okres zwrotu z inwestycji; brak zainteresowania beneficjentów pomocą w ramach dwóch programów finansowanych ze środków krajowych, wdrażanych w latach 2015-2020, w których zastosowano instrumenty finansowe (w formie gwarancji i poręczenia spłaty kredytów oraz dopłat do oprocentowania kredytów). Istotnym czynnikiem przy podejmowaniu decyzji były również uwarunkowania wynikające z wystąpienia pandemii COVID-19 i jej oddziaływania na podmioty sektora rybackiego, instytucja zarządzająca uznała uruchamianie wsparcia w formie instrumentów zwrotnych w obecnej perspektywie za nieefektywne z uwagi na prawdopodobieństwo niewykorzystania środków finansowych.

2.1.3.1.2 Wskaźniki

Wskaźniki produktu				
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)

CO 01	Liczba operacji	liczba	40	994
-------	-----------------	--------	----	-----

Wskaźniki rezultatu							
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
CR 07	Praca utrzymana	Liczba osób	0	2021	280	Beneficjenci	
CR 08	Osoby czerpiące korzyści	Liczba osób	0	2021	20500	Beneficjenci	
CR 10	Działania przyczyniające się do dobrego stanu środowiska, obejmujące odbudowę przyrody, zachowanie, ochronę ekosystemów, różnorodności biologicznej, zdrowia i dobrostanu zwierząt	Liczba działań	0	2021	140	Beneficjenci	
CR 11	Podmioty zwiększające zrównoważony rozwój	Liczba podmiotów	0	2021	17	Beneficjenci	
CR 13	Działania w zakresie współpracy między zainteresowanymi stronami	Liczba działań	0	2021	45	Beneficjenci	
CR 19	Działania mające na celu poprawę zdolności zarządzania	Liczba działań	0	2021	17	Beneficjenci	

2.1.4 PRIORYTET 4 WZMOCNIENIE MIĘDZYNARODOWEGO ZARZĄDZANIA OCEANAMI ORAZ PRZYZYNIENIE SIĘ DO ZAPEWNIENIA BEZPIECZEŃSTWA I CZYSTOŚCI MÓRZ I OCEANÓW, OCHRONY NA NICH, A TAKŻE ZRÓWNOWAŻONEGO ZARZĄDZANIA NIMI.

2.1.4.1. Cel szczegółowy 4.1 Wzmocnienie zrównoważonego zarządzania morzami i oceanami poprzez propagowanie wiedzy o morzu, nadzoru morskiego lub współpracy straży przybrzeżnej.

2.1.4.1.1 Interwencja w ramach funduszu

Powiązane rodzaje działań

W ramach przedmiotowego celu szczegółowego zaprojektowano następujące działania:

- Wiedza o morzu – obejmujące szerokie spektrum operacji ukierunkowanych na pozyskiwanie danych i rozbudowywanie wiedzy z zakresu stanu ekosystemów morskich oraz zrównoważonego zarządzania nimi (realizacja projektów badawczych, sporządzanie ekspertyz, opracowań naukowych i opinii), doskonalenie zawodowe osób zajmujących się pracą badawczą i zbieraniem danych, opracowywanie i wdrażanie rozwiązań innowacyjnych, czy popularyzowanie wiedzy z zakresu środowiska morskiego (w tym organizacja szkoleń, seminariów i konferencji krajowych i międzynarodowych poświęconych tematyce ochrony morza). W ramach tego działania realizowane mogą być również operacje polegające na zakupie i rozbudowie środków technicznych służących prowadzeniu badań oraz zbieraniu danych, w tym zakupie sprzętu komputerowego, oprogramowania oraz innych nowoczesnych rozwiązań z zakresu technologii cyfrowych. Istotnym elementem tego działania są operacje związane z rozpoznaniem oraz szkoleniem z zakresu rozlokowania oraz metod postępowania z bronią i materiałami niebezpiecznymi, zalegającymi na dnie Bałtyku;
- Nadzór morski i współpraca straży przybrzeżnych – którego celem jest wsparcie organów administracji pełniących funkcję straży przybrzeżnej. W ramach tego działania mogą być realizowane operacje związane z zakupem środków technicznych służących wykonywaniu czynności kontrolnych, przeprowadzenia audytów służb kontrolnych pod kątem usprawnienia systemu ich działania, czy poprawy współpracy poszczególnych służb zaangażowanych w nadzór morski.

Główne grupy docelowe

Wsparcie w ramach celu szczegółowego 4.1 skierowane jest do:

- branżowych instytutów naukowo-badawczych,
- szkół wyższych kształcących na kierunkach związanych z gospodarką morską i rybołówstwem,
- ministra właściwego ds. rybołówstwa,
- ministra właściwego ds. gospodarki morskiej,
- Morskiej Służby Poszukiwania i Ratownictwa,
- Głównego Inspektora Rybołówstwa Morskiego,
- Straży Granicznej oraz innych organów administracji pełniących funkcje straży przybrzeżnej.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Wsparcie udzielane w ramach przedmiotowego celu szczegółowego odbywa się z poszanowaniem zasad dotyczących równości, włączenia i niedyskryminacji ze względu na rasę, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek, płeć lub orientację seksualną w rozumieniu prawa unijnego i krajowego. Instytucje zaangażowane we wdrażanie programu dokładają staranności, badając na kolejnych etapach realizacji programu (programowanie, wdrażanie, monitorowanie, kontrola, informacja i promocja), czy zasady te nie zostały naruszone.

Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa jest programem specyficznym, ukierunkowanym na wsparcie określonych sektorów jakimi są rybactwo oraz gospodarka morską. Z tego też powodu, pomoc finansowa skierowana jest do skonkretyzowanego typu beneficjentów m.in. instytutów naukowo-badawczych, szkół wyższych, ministra właściwego ds. rybołówstwa czy organów administracji pełniących funkcję straży przybrzeżnej. Dostęp do pomocy nie jest ograniczony w rozumieniu zasad równości, włączenia i niedyskryminacji. Mając na uwadze specyfikę programu przyjęto, że co do zasady operacje realizowane w jego ramach są neutralne wobec zasad równości szans, włączenia i niedyskryminacji. Decyzja o uznaniu danej operacji za neutralną, podejmowana jest indywidualnie przez instytucję pośredniczącą oceniającą wniosek o dofinansowanie. W przypadku stwierdzenia, że dana operacja jest neutralna, zostaje ona uznana za zgodną z zasadą równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Instytucją odpowiedzialną za badanie potencjalnych naruszeń zasad równości szans, włączenia i niedyskryminacji, w której kompetencji będzie rozpatrywanie skarg beneficjentów na działania instytucji zarządzającej, będzie Rzecznik Funduszy Europejskich ds. EFMRA.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Ponieważ działania te kierowane są do podmiotów wykonujących działalność związaną z morzem, operacje realizowane są na terenie województw zachodniopomorskiego, pomorskiego lub warmińsko-mazurskiego oraz w polskich obszarach morskich. Realizacja operacji może oddziaływać na tereny sklasyfikowane jako obszary NATURA2000, obszary chronionego krajobrazu, parki krajobrazowe, rezerwaty, czy tereny objęte innymi formami ochrony przyrody oraz stan środowiska morskiego i obszarów przybrzeżnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Działania w ramach przedmiotowego celu szczegółowego nie są działaniami międzyregionalnymi, transgranicznymi i ponadnarodowymi realizowanymi z udziałem beneficjentów z innych państw członkowskich lub spoza Unii. Działania realizowane są na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz w wyłącznej strefie ekonomicznej. Jednocześnie, z uwagi na specyfikę realizowanych operacji, których celem jest poszerzanie wiedzy o stanie środowiska morskiego, oraz transgraniczny charakter obszaru, na którym są one realizowane (wyłączna strefa ekonomiczna) należy przyjąć, że skutki tych działań będą oddziaływać także na obszary poza granicami Polski. W ramach tego celu szczegółowego instytucja zarządzająca dopuszcza możliwość realizacji przedsięwzięć o charakterze międzynarodowym, wspierających współpracę międzyinstytucjonalną oraz wymianę wiedzy i doświadczeń na przykład w ramach wspólnych szkoleń i konferencji.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Wsparcie udzielane w ramach celu szczegółowego 4.1 nie obejmuje udzielania pomocy w formie instrumentów finansowych.

Na etapie programowania instytucja zarządzająca wzięła pod uwagę: grono potencjalnych beneficjentów (instytucje publiczne, podmioty administracji morskiej, jednostki naukowo-badawcze) i sposób finansowania realizowanych przez nich działań; nieinwestycyjny charakter działań obarczonych wysokim ryzykiem niepewności co do osiągniętych wyników końcowych (badania i analizy naukowe, innowacje) oraz aktualną kondycję finansową beneficjentów. Podejmując decyzję instytucja zarządzająca uznała uruchamianie wsparcia w formie instrumentów zwrotnych w obecnej perspektywie za nieefektywne z uwagi na prawdopodobieństwo niewykorzystania środków finansowych.

2.1.4.1.2 Wskaźniki

Wskaźniki produktu				
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
CO 01	Liczba operacji	liczba	1	5

Wskaźniki rezultatu							
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
CR 10	Działania przyczyniające się do dobrego stanu środowiska, obejmujące odbudowę	liczba działań	0	2021	4	Beneficjenci	

	przyrody, zachowanie, ochronę ekosystemów, różnorodności biologicznej, zdrowia i dobrostanu zwierząt						
CR 13	Współpraca między zainteresowanymi stronami	liczba działań	0	2021	1	Beneficjenci	

2.1.1.1.4 INDYKATYWNY PODZIAŁ ZAPROGRAMOWANYCH ZASOBÓW (UE) WEDŁUG RODZAJU INTERWENCJI

Tabela 9				
Priorytet	Cel szczegółowy	Rodzaj interwencji	Kod	Kwota (EUR)
1	1.1	Zmniejszanie negatywnych skutków lub przyczynianie się do pozytywnego wpływu na środowisko i przyczynianie się do dobrego stanu środowiska	1	
1	1.1	Propagowanie warunków dla rentownych, konkurencyjnych i atrakcyjnych sektorów rybołówstwa, akwakultury i przetwórstwa	2	
1	1.2	Przyczynianie się do neutralności klimatycznej	3	
1	1.3	Tymczasowe zaprzestanie działalności połowowej	4	
1	1.3	Trwałe zaprzestanie działalności połowowej	5	
1	1.3	Rekompensata z tytułu nieoczekiwanych zdarzeń środowiskowych, klimatycznych lub zdrowia publicznego	7	
1	1.4	Kontrola i egzekwowanie	10	
1	1.4	Gromadzenie i analiza danych oraz promowanie wiedzy o morzu	11	
1	1.6	Przyczynianie się do osiągnięcia dobrego stanu środowiska poprzez wdrażanie i monitorowanie chronionych obszarów morskich, w tym obszarów Natura 2000	6	
2	2.1	Zmniejszenie negatywnych skutków lub przyczynianie się do pozytywnego wpływu na środowisko i przyczynianie się do dobrego stanu środowiska	1	
2	2.1	Propagowanie warunków dla rentownych, konkurencyjnych i atrakcyjnych sektorów rybołówstwa, akwakultury i przetwórstwa	2	
2	2.1	Rekompensata z tytułu nieoczekiwanych zdarzeń środowiskowych, klimatycznych lub zdrowia publicznego	7	
2	2.2	Zmniejszenie negatywnych skutków lub przyczynianie się do pozytywnego wpływu na środowisko i przyczynianie się do dobrego stanu środowiska	1	
2	2.2	Propagowanie warunków dla rentownych, konkurencyjnych i atrakcyjnych sektorów rybołówstwa, akwakultury i przetwórstwa	2	
2	2.2	Rekompensata z tytułu nieoczekiwanych zdarzeń środowiskowych, klimatycznych lub zdrowia publicznego	7	
3	3.1	Działania przygotowawcze w zakresie RLKS	13	
3	3.1	Wdrażanie strategii w ramach RLKS	14	
3	3.1	Koszty bieżące i aktywizacja w ramach RLKS	15	
4	4.1	Gromadzenie i analiza danych oraz promowanie wiedzy o morzu	11	
4	4.1	Nadzór morski i ochrona na morzu	12	

2.2. PRIORYTET POMOCY TECHNICZNEJ

2.2.1 Priorytet pomocy technicznej zgodnie z art. 36 ust. 4

2 2.1.1 Interwencja w ramach Funduszy

Powiązane rodzaje działań

Realizacja priorytetu pomoc techniczna (PT) ma na celu zapewnienie efektywnego systemu zarządzania i wdrażania programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa. W trakcie realizacji programu potrzeby poszczególnych uczestników procesu ulegają zmianom. Dlatego, na etapie programowania, instytucja zarządzająca przyjęła założenie o możliwie elastycznym podejściu do planowanych do wsparcia zadań. Takie podejście umożliwi jak najlepsze wsparcie instytucji zaangażowanych w realizację programu, potencjalnych beneficjentów i beneficjentów. PT jako narzędzie o charakterze wspierającym procesy zarządzania, wdrażania i rozliczenia programu, powinna reagować i dostosowywać się do pojawiających się potrzeb i problemów wykorzystując przy tym m.in. doświadczenia innych programów oraz możliwość tworzenia rozwiązań uwzględniających aktualną specyfikę programu.

Biorąc pod uwagę powyższe, udzielenie wsparcia w ramach PT odbywa się w oparciu o koszty rzeczywiste.

W ramach pomocy technicznej zaprojektowano następujące działania:

- Wsparcie administracji i ewaluacja – celem tego działania jest zapewnienie wysokiej jakości potencjału administracyjnego, warunków technicznych do wdrażania programu, a także systemów realizacji procesów związanych z zarządzaniem i wdrażaniem w zakresie naboru i selekcji projektów, systemu monitorowania, ewaluacji oraz kontroli. W tym zakresie w szczególności realizowane mogą być działania zapewniające efektywne funkcjonowanie kadr w instytucjach systemu wdrażania programu (dzięki finansowaniu wynagrodzeń i podnoszeniu kompetencji pracowników), sprawny system wdrażania programu, w tym stworzenie i utrzymanie odpowiednich warunków i narzędzi pracy oraz systemów planowania, monitorowania i raportowania programu, rozwój kultury ewaluacyjnej, wsparcie eksperckie (m.in. ekspertyzy, analizy, badania), przedsięwzięcia wspierające kulturę administracyjną (organizacyjną) instytucji. Działanie to powinno przyczyniać się do merytorycznego i operacyjnego przygotowania pracowników, jako wykonujących zadania w ramach instytucji pośredniczącej (w tym jako wspierających efektywną organizację i realizację procesów obsługi projektów) oraz pozwolić na opracowanie nowoczesnego i spójnego narzędzia komunikacji z beneficjentami oraz stworzenie systemu informatycznego zmniejszającego obciążenia po stronie beneficjentów i instytucji;
- Zapewnienie skutecznego systemu informacji i promocji programu oraz realizowanych w jego ramach instrumentów – komunikacja o programie to informowanie o jego ofercie, oczekiwanych rezultatach w kontekście wykorzystania środków europejskich na działania związane ze wspieraniem zrównoważonego rybołówstwa i ochrony żywych zasobów morza oraz o zasadach uzyskania wsparcia z EFMRA. Ma ona na celu promocję korzyści, dla mieszkańców, wynikających z realizowanych projektów, zwiększając świadomość roli i znaczenia UE, w tym udział programu w realizacji celów Europejskiego Zielonego Ładu i przyjętej w jego ramach strategii na rzecz różnorodności biologicznej, jako działania na rzecz zrównoważonej gospodarki UE. Ponadto, ma na celu informowanie opinii publicznej o zrealizowanych działaniach i efektach programu operacyjnego, w tym pokazanie pozytywnego wpływu i wartości dodanej wsparcia z Unii Europejskiej.

Główne grupy docelowe

Wsparcie w ramach pomocy technicznej skierowane jest do:

- instytucji zaangażowanych we wdrażanie programu i wykonujących działania niezbędne do skutecznego administrowania funduszami i ich wykorzystania w zakresie m.in. przygotowania, zarządzania, wdrażania, koordynacji, monitorowania, ewaluacji, widoczności i komunikacji oraz kontroli i audytu,
- podmiotów wspierających realizację programu,
- beneficjentów i potencjalnych beneficjentów.
- ogółu społeczeństwa.

2.2.1.2 Wskaźniki

Wskaźniki produktu				
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)

	Liczba operacji w zakresie wsparcia administracji.	liczba	1	1
	Liczba działań informacyjno-promocyjnych o szerokim zasięgu.	liczba	1	1
	Liczba operacji w ramach działań ewaluacyjnych.	liczba	1	3

2.2.1.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

TABELA 9				
Priorytet	Cel szczegółowy	Typ interwencji	Kod	Kwota (EUR)
Pomoc techniczna	Pomoc techniczna	Pomoc techniczna	16	43 918 967,40

2.2.2 Priorytet pomocy technicznej zgodnie z art. 37

2.2.2.1 Opis pomocy technicznej w ramach finansowania niepowiązanego z kosztami

Państwo członkowskie nie realizuje dodatkowych działań w zakresie pomocy technicznej, zgodnie z art. 37 RWP, a zatem nie zostanie zastosowane finansowanie niepowiązane z kosztami, o którym mowa w art. 95 RWP.

2.2.2.2 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

TABELA 9				
Priorytet	Cel szczegółowy	Typ interwencji	Kod	Kwota (EUR)
Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy

3.Plan finansowy

3.1 Przesunięcia i wkłady

3.4 Przesunięcia zwrotne

3.5 Środki finansowe w rozbiciu na poszczególne lata

Tabela 10: Środki finansowe w rozbiciu na poszczególne lata								
Fundusz	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Ogółem
EFMRA	62 675 756,00	83 713 340,00	80 407 168,00	76 993 019,00	68 282 136,00	69 610 965,00	70 705 569,00	512 387 953,00

3.6 Łączne środki finansowe w podziale na fundusz oraz współfinansowanie krajowe

Program EFMRA wykorzystujący pomoc techniczną zgodnie z art. 36 ust. 4 zgodnie z wyborem dokonany w umowie partnerstwa

Tabela 11 A						
Priorytet	Cel szczegółowy	Podstawa obliczania wsparcia UE	Wkład UE	Wkład krajowy	Ogółem	Stopa dofinansowania
Priorytet 1	1.1.1	publiczny				
	1.1.2	publiczny				
	1.2	publiczny				
	1.3	publiczny				
	1.4	publiczny				
	1.5	publiczny				
	1.6	publiczny				
Priorytet 2	2.1	publiczny				
	2.2	publiczny				
Priorytet 3	3.1	publiczny				
Priorytet 4	4.1	publiczny				
Pomoc techniczna zgodnie z art. 36 ust. 4	5.1	publiczny				
Pomoc techniczna zgodnie z art. 37	5.2	publiczny				

Program EFMRA wykorzystujący pomoc techniczną zgodnie z art. 36 ust. 5 zgodnie z wyborem dokonany w umowie partnerstwa

Tabela 11 A							
Priorytet	Cel szczegółowy	Podstawa obliczania wsparcia UE	Wkład UE		Wkład krajowy	Ogółem	Poziom współfinansowania
			Wkład UE bez PT z art. 30(5)	Wkład UE dla PT z art. 30(5)			
Priorytet 1	1.1.1	publiczny					
	1.1.2	publiczny					
	1.2	publiczny					
	1.3	publiczny					
	1.4	publiczny					
	1.5	publiczny					
	1.6	publiczny					
Priorytet 2	2.1	publiczny					
	2.2	publiczny					
Priorytet 3	3.1	publiczny					
Priorytet 4	4.1	publiczny					
Pomoc techniczna zgodnie z art. 37	5.1	publiczny					

4. Warunki podstawowe

Tabela 12: Warunki podstawowe					
Warunki podstawowe	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
Skuteczne mechanizmy monitorowania rynku zamówień publicznych.	☒ Tak ☐ Nie	Istnienie mechanizmów monitorowania obejmujących wszystkie umowy w sprawie zamówień publicznych oraz postępowania w sprawie tych zamówień w ramach Funduszy zgodnie z prawodawstwem Unii dotyczącym zamówień. Wymóg ten obejmuje: 1) rozwiązania mające zapewnić gromadzenie faktycznych i wiarygodnych danych dotyczących postępowań w sprawie zamówień publicznych o wartości powyżej unijnych progów zgodnie z obowiązkami sprawozdawczymi na mocy art. 83 i 84 dyrektywy 2014/24/UE oraz art. 99 i 100 dyrektywy 2014/25/UE;	☒ Tak ☐ Nie	Dyrektywy w sprawie zamówień publicznych (art. 83 i 84 dyrektywy 2014/24/UE oraz art. 99 i 100 dyrektywy 2014/25/UE).	Zgodnie z obowiązkami wynikającymi z dyrektyw, Urząd Zamówień Publicznych (UZP) przygotowuje co 3 lata sprawozdania z monitorowania systemu zamówień publicznych, oparte na danych otrzymywanych od zamawiających w rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach publicznych, dane pochodzące z TED (Tenders Electronic Daily - internetowa wersja Suplementu do Dziennika Urzędowego UE) oraz informacji o wynikach kontroli prowadzonych przez Prezesa UZP.
		2) rozwiązania mające zapewnić, by dane obejmowały co najmniej następujące elementy: a) jakość i natężenie konkurencji: nazwiska /nazwy zwyczajnych oferentów, liczba			

		oferentów na początku postępowania oraz wartość umowny, b) informacja o ostatecznej cenie po zakończeniu postępowania i o udziale MŚP, jako bezpośrednich oferentów, w przypadku gdy systemy krajowe podają takie informacje;			wykonaniu zamówienia. Zgodnie jednak z aktualnym brzmieniem warunku, dane dotyczące finalnej ceny są wymagane tylko, jeśli krajowe systemy przewidują/gromadzą takie informacje.
		3) rozwiązania mające zapewnić monitorowanie i analizę danych przez właściwe organy krajowe zgodnie z art. 83(2) dyrektywy 2014/24/EU i art. 99(2) dyrektywy 2014/25/EU; 4) rozwiązania mające zapewnić, by wyniki analiz były udostępniane publicznie zgodnie z art. 83(3) dyrektywy 2014/24/EU oraz art. 99(3) dyrektywy 2014/25/EU; 5) rozwiązania mające zapewnić, by wszelkie informacje wskazujące na przypadki podejrzenia zмовы przetargowej były przekazywane właściwym organom krajowym zgodnie z art. 83(2) dyrektywy 2014/24/EU oraz art. 99(2) dyrektywy 2014/25/EU.	☒ Tak ☐ Nie	Dyrektywy w sprawie zamówień publicznych (art. 83 i 84 dyrektywy 2014/24/UE oraz art. 99 i 100 dyrektywy 2014/25/UE).	Zgodnie z obowiązkami wynikającymi z dyrektyw, UZP przygotowuje co 3 lata sprawozdania z monitorowania systemu zamówień publicznych oparte na danych otrzymywanych od zamawiających w rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach publicznych, dane pochodzące z TED oraz informacje o wynikach kontroli prowadzonych przez Prezesa UZP. Ponadto UZP publikuje na swojej stronie roczne raporty z funkcjonowania systemu zamówień publicznych oraz okresowe Biuletyny Informacyjne. W przypadku powstania w toku kontroli prowadzonej przez UZP podejrzenia, że w postępowaniu mogło dojść do zмовы przetargowej UZP przekazuje stosowną informację w tym zakresie do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKIK). Pomiędzy UZP i UOKIK zostało także podpisane porozumienie zakładające współpracę obydwu instytucji, wymianę informacji i doświadczeń.
Narzędzia i zdolności umożliwiające skuteczne	☒ Tak	Instytucje zarządzające dysponują narzędziami i	☒ Tak	Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach	Dostęp instytucji zarządzających programami do informacji na temat

stosowanie zasad pomocy państwa.	☐ Nie	zdolnościami umożliwiającymi im weryfikację zgodności z zasadami pomocy państwa: 1) w odniesieniu do przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji oraz objętych wymogiem odzyskania pomocy;	☐ Nie	dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 708, z późn. zm.).	przedsiębiorstw objętych wymogiem odzyskania pomocy na podstawie decyzji KE zagwarantowany jest w ustawie z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej. Art. 31b(2) przedmiotowej ustawy nakłada na Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) oraz Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW) obowiązek ogłaszania w Biuletynie Informacji Publicznej na swojej stronie podmiotowej informacji o decyzjach KE. Art. 37(5) ustawy nakłada obowiązek na podmioty udzielające pomocy do weryfikacji, czy dany przedsiębiorca znajduje się w trudnej sytuacji na dzień udzielenia pomocy na podstawie przedstawionych danych.
		2) poprzez dostęp do specjalistycznych porad i wytycznych w kwestiach pomocy państwa udzielanych przez ekspertów ds. pomocy państwa z podmiotów lokalnych lub krajowych.	☒ Tak ☐ Nie	Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 708, z późn. zm.).	Funkcję krajowego organu ds. pomocy państwa, odpowiedzialnego za wdrażanie i stosowanie unijnych przepisów w zakresie pomocy publicznej, pełni Prezes UOKiK, a w zakresie pomocy publicznej w sektorze rolnictwa i rybołówstwa - MRiRW, którego kompetencje reguluje ustawa o pomocy publicznej. Za wykonywanie obowiązków: 1. Prezesa UOKiK odpowiada Departament Monitorowania Pomocy Publicznej, 2. Ministra RiRW odpowiada Departament Budżetu i Finansów.
Skuteczne stosowanie i wdrożenie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej.	☒ Tak ☐ Nie	Istnienie skutecznych mechanizmów służących zapewnieniu zgodności z Kartą praw podstawowych	☒ Tak ☐ Nie	Przygotowana jednolita procedura zgłaszania podejrzeń o niezgodności projektów (operacji) z KPP w ramach każdego programu.	Jednolita procedura dotyczy weryfikacji zgodności z KPP na etapie: złożenia wniosku o dofinansowanie oraz w trakcie realizacji projektów.

		Unii Europejskiej (KPP), które obejmują: 1) ustalenia mające zapewnić zgodność programów wspieranych z Funduszy i ich wdrażania z odpowiednimi postanowieniami KPP;			Podejrzenia o niezgodności projektów i/lub działań beneficjenta lub IP/IZ z KPP zgłaszane są odpowiednio do IP/IZ/Rzecznika Funduszy Europejskich ds. EFMRA. Właściwa instytucja dokonuje analizy, podejmuje czynności weryfikujące stan faktyczny i rozstrzyga o zasadności zgłoszenia. W przypadku potwierdzenia naruszenia KPP, w zależności od charakteru sprawy, właściwa instytucja przekazuje zgłoszenie naruszenia do odpowiednich służb (RPO, PIP, Rzecznik Praw Pacjenta i/lub właściwy organ ścigania). IZ programu odpowiedzialna jest również za prowadzenie polityki informacyjnej w ww. obszarze.
		2) rozwiązania dotyczące zgłaszania komitetowi monitorującemu przypadków niezgodności operacji wspieranych z Funduszy z KPP oraz skarg o nieprzestrzeganie KPP złożonych zgodnie z rozwiązaniami przyjętymi na mocy art. 69(7) rozp. 2021/1060.	☒ Tak ☐ Nie		Procedura uwzględnia obowiązek IZ programu w zakresie przygotowywania rocznej, zbiorczej informacji o wszystkich zgłoszeniach dotyczących niezgodności projektów z KPP oraz skarg, w celu rozpatrzenia przez KM programu. KM podejmuje decyzję o podjęciu właściwych działań zaradczych w odniesieniu do zgłoszonych przypadków.
Wdrażanie i stosowanie Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych zgodnie z decyzją Rady 2010/48/WE.	☒ Tak ☐ Nie	Istnienie krajowych ram zapewniających realizację Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych (KPON), które obejmują: 1) cele ogólne obejmujące wymierne wartości docelowe, mechanizmy	☒ Tak ☐ Nie	Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2020-2030 została opublikowana w formie uchwały Nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r. w sprawie przyjęcia dokumentu Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami (M.P. z 2021 r. poz. 218).	Strategia wypełnia wskazane kryteria poprzez ustanowienie ram całościowej polityki krajowej dla zapewnienia wdrażania Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, obejmujących: - określenie konkretnych celów i działań do osiągnięcia w oznaczonym czasie,

		gromadzenia danych i monitorowania;			- wyznaczenie wskaźników realizacji tych celów (mierników) i podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację w określonym czasie, - zapewnienie gromadzenia danych w zakresie dotyczącym realizacji celów i działań, - ustanowienie mechanizmów monitoringu realizacji celów i działań, - zapewnienie wdrażania na poziomie opracowywania i wdrażania planów działań i programów polityki dostępności oraz zgodnego z postanowieniami Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych ustawodawstwa i standardów, stosownie do uzgodnień zapisów Strategii.
		2) rozwiązania mające zapewnić, by w ramach przygotowywania i wdrażania programów odpowiednio zostały odzwierciedlone polityka, prawodawstwo i normy w zakresie dostępności;	☒ Tak ☐ Nie	1. Opracowanie aktów, rozporządzeń i programów zgodnych z postanowieniami KPON. 2. Przyjęcie krajowej strategii na rzecz osób niepełnosprawnych.	Strategia wypełnia wskazane kryteria poprzez ustanowienie ram całościowej polityki krajowej dla zapewnienia wdrażania Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, obejmujących: - określenie konkretnych celów i działań do osiągnięcia w oznaczonym czasie, - wyznaczenie wskaźników realizacji tych celów (mierników) i podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację w określonym czasie, - zapewnienie gromadzenia danych w zakresie dotyczącym realizacji celów i działań, - ustanowienie mechanizmów monitoringu realizacji celów i działań,

					- zapewnienie wdrażania na poziomie opracowywania i wdrażania planów działań i programów polityki dostępności oraz zgodnego z postanowieniami Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych ustawodawstwa i standardów, stosownie do uzgodnień zapisów Strategii.
		3) rozwiązania dotyczące sprawozdawania komitetowi monitorującego przypadków niezgodności operacji wspieranych z Funduszy z KPN oraz skarg o nieprzestrzeganie KPN, złożonych zgodnie z rozwiązaniami przyjętymi na mocy art. 69(7) rozp. 2021/1060.	☒ Tak ☐ Nie	1. Przygotowana procedura zgłaszania podejrzeń o niezgodności projektów (operacji) z KPN. 2. Wprowadzenie obowiązku stosowania ww. procedury w ramach każdego z programów.	Opracowana jednolita procedura dla programów finansowanych z 8 funduszy nakładająca na IZ programu obowiązek przygotowania rocznej informacji o zgłoszeniach dot. niezgodności projektów z KPN oraz skarg, w celu rozpatrzenia przez KM programu. KM decyduje o podjęciu działań zaradczych w odniesieniu do zgłoszonych przypadków. Podejrzenia o niezgodności projektów i/lub działań beneficjenta lub IP/IZ z KPN zgłaszane są odpowiednio do IP/IZ/Rzecznika Funduszy Europejskich ds. EFMRA. Właściwa instytucja dokonuje analizy, podejmuje czynności weryfikujące stan faktyczny i rozstrzyga o zasadności zgłoszenia. W przypadku potwierdzenia naruszenia KPN, w zależności od charakteru sprawy, właściwa instytucja przekazuje zgłoszenie naruszenia do odpowiednich służb (RPO, PIP, Rzecznik Praw Pacjenta i/lub właściwy organ ścigania). IZ programu odpowiedzialna jest również za prowadzenie polityki informacyjnej w ww. obszarze

5. Instytucje programu

Tabela 13: Instytucje programu			
Instytucje programu	Nazwa instytucji	Imię i nazwisko osoby do kontaktów	E-mail
Instytucja zarządzająca	minister właściwy ds. rybołówstwa reprezentowany przez: Dyrektora Departamentu Rybołówstwa w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi,		
Instytucja audytowa	szeł Krajowej Administracji Skarbowej		
Podmiot otrzymujący płatności od KE	minister właściwy do spraw finansów publicznych reprezentowany przez Dyrektora Departamentu Instytucji Płatniczej w Ministerstwie Finansów		
W stosownych przypadkach podmiot, który otrzymuje płatności od KE w przypadku pomocy technicznej zgodnie z art. 36 ust. 5 CPR			
Zadania w zakresie księgowania wydatków w przypadku, gdy są powierzone podmiotowi innemu niż instytucja zarządzająca	minister właściwy do spraw finansów publicznych reprezentowany przez Dyrektora Departamentu Instytucji Płatniczej w Ministerstwie Finansów		

Podział kwot refundowanych z tytułu pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, jeżeli wskazano więcej niż jeden podmiot otrzymujący płatności od Komisji

Tabela 13 A: Część wartości procentowych określonych w art. 36 ust. 5 lit b, która byłaby zwracana organom otrzymującym płatności od KE, w przypadku pomocy technicznej określonej w art. 36 ust 5 (w punktach procentowych)	
Nie dotyczy	Nie dotyczy

6. Partnerstwo

Instytucja zarządzająca, wzorem wcześniejszych perspektyw finansowych UE, dokłada starań, aby zasada partnerstwa stosowana była na wszystkich etapach realizacji krajowego programu wdrażającego środki Europejskiego Funduszu Morskiego Rybackiego i Akwakultury. Wyrazem tego jest włączenie możliwie szerokiej grupy przedstawicieli partnerów społecznych i gospodarczych, organizacji społeczeństwa obywatelskiego, samorządu terytorialnego oraz instytutów naukowo-badawczych w procesy programowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji wykorzystania środków finansowych pochodzących z tego funduszu.

Zasada partnerstwa opiera się na mechanizmach wielopoziomowego zarządzania, odzwierciedlonych w przepisach rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 240/2014 w sprawie europejskiego kodeksu postępowania w zakresie partnerstwa w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych oraz krajowej ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Zasada partnerstwa realizowana jest na wielu płaszczyznach, w tym w szczególności:

- spotkań konsultacyjnych z interesariuszami i potencjalnymi beneficjentami programu,
- grupy roboczej do spraw przygotowania programu operacyjnego dla sektora rybackiego w ramach perspektywy finansowej na lata 2021–2027,
- Komitetu Monitorującego,
- Komitetu Koordynacyjnego do spraw Umowy Partnerstwa.

Przystępując do prac nad nowym okresem programowania, instytucja zarządzająca uczestniczyła w **cyklu konsultacji dotyczących potrzeb i oczekiwań środowiska rybackiego wobec nowego programu**. Spotkania te rozpoczęły się już w roku 2018 i odbywały się oddzielnie z przedstawicielami rybołówstwa morskiego, rybołówstwa śródlądowego i akwakultury, przetwórców ryb oraz środowiska nauki i służb odpowiedzialnych za nadzór i kontrolę. Postulaty zgłoszone podczas tych spotkań zostały wykorzystane przez instytucję zarządzającą zarówno na etapie prac nad projektem rozporządzenia o EFMRA, jak również podczas prac nad dokumentami programowymi.

- Spotkania z przedstawicielami branży rybołówstwa morskiego: Kołobrzeg-Darłowo (13-15.12.2018 r.); Wolin (22-23.01.2019 r.); Ustka (27-28.01.2019 r.); Jastarnia-Nowy Dwór Gdański (30-31.01.2019 r.); Wolin-Kołobrzeg-Darłowo (24-27.02.2019 r.); Kąty Rybackie (13.04.2019 r.); Ustka-Władysławowo (15-17.04.2019 r.); Wolin (18.07.2019 r.); Szczecin (23-24.02.2020 r.); Pogorzelnica (26-28.02.2020 r.); Świnoujście (31.07-03.08.2020 r.); Mrągowo (11.06.2021 r.).
- Spotkania z przedstawicielami środowiska rybaków śródlądowych i producentów akwakultury: Gdynia (11-12.10.2018 r.); Rzeszów (20-22.02.2019 r.); Opole Lubelskie (12-13.05.2019 r.); Pęcniów (7.05.2021 r.); Opole Lubelskie (24.05.2021 r.); Żabieniec (8.06.2021 r.); Chmielno (8.07.2021 r.).
- Spotkania z przedstawicielami RLGD: Mielno (15-16.11.2018 r.); Niemodlin (16.11.2018 r.); Kołobrzeg (15.05.2019 r.).
- Spotkania z przedstawicielami sektora przetwórstwa produktów rybołówstwa i akwakultury: Gdynia (11-12.10.2018 r.); Reda (28.09.2020 r.); Kołobrzeg (18.06.2021 r.).
- Spotkania z przedstawicielami organów odpowiedzialnych za kontrolę i egzekwowanie przepisów WPRyb oraz gromadzenie danych: Bielsko-Biała (15-17.10.2018 r.).

Na etapie programowania, w celu realizacji zasady partnerstwa, powołana została **grupa robocza do spraw przygotowania programu operacyjnego dla sektora rybackiego w ramach perspektywy finansowej na lata 2021–2027**. Grupa ta powołana została, jako organ pomocniczy (opiniotwórczo-doradczy) Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w celu udzielenia pomocy w przygotowaniu najbardziej optymalnych rozwiązań dla sektora rybackiego, w tym m.in. opracowania zasad udzielania pomocy finansowej oraz podziału środków finansowych na poszczególne priorytety, cele szczegółowe, typy interwencji i działania. Partnerzy zrzeszeni w ramach grupy roboczej informowani byli o harmonogramie i zakresie prac nad uszczegółowieniem programu zgodnie z europejskim kodeksem postępowania w zakresie partnerstwa.

W skład grupy powołani zostali przedstawiciele administracji rządowej oraz samorządu terytorialnego zrzeszeni w Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego oraz Związku Województw RP, a także reprezentanci jednostek naukowych i sektora rybackiego (organizacje pozarządowe działające w obszarze rybołówstwa dalekomorskiego, rybołówstwa bałtyckiego, przetwórstwa rybnego, rybactwa śródlądowego). Do pracy w grupie zaproszono również reprezentantów pozarządowych organizacji działających w zakresie ochrony środowiska oraz rybackich lokalnych grup działania. W spotkaniach grupy uczestniczyli również przedstawiciele

Narodowego Koordynatora do spraw Strategii Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego w Polsce oraz Morskiego Instytutu Rybackiego – instytucji odpowiedzialnej za zbieranie danych rybackich w ramach wspólnej polityki rybołówstwa.

Partnerzy spoza administracji stanowili 50% składu grupy roboczej, natomiast przedstawiciele sektora rybackiego 36%. Prace grupy roboczej odbywały się zarówno na posiedzeniach plenarnych, jak i w podgrupach tematycznych. Powołano cztery podgrupy robocze odpowiednio do spraw: akwakultury; rybołówstwa morskiego; RLKS w ramach EFMRA; rynku i przetwórstwa rybnego. Łącznie odbyło się x spotkań plenarnych oraz x spotkań w podgrupach tematycznych.

Kolejną płaszczyzną realizacji zasady partnerstwa jest **komitet monitorujący powołany dla programu wdrażającego środki z Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury**. W celu zachowania spójności pomiędzy programami realizowanymi w perspektywie finansowej UE 2014-2020 i 2021-2027 instytucja zarządzająca przyjęła model, oparty na założeniu, że na etapie programowania perspektywy 2021-2027 funkcję tę pełni Prekomitet Monitorujący w składzie ustalonym na zasadzie analogii do Komitetu Monitorującego PO RYBY 2014-2020 (którego zadaniem jest m.in. opracowanie propozycji kryteriów wyboru dla przyszłych operacji), a na dalszym etapie - właściwy Komitet Monitorujący Programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa.

Komitet Monitorujący ogrywa kluczową rolę w realizacji zasady partnerstwa. Jego skład oraz sposób doboru reprezentatywnych przedstawicieli są zgodne z europejskim kodeksem postępowania w zakresie partnerstwa, przepisami rozporządzenia 2021/1060 o przepisach wspólnych, oraz krajową ustawą wdrożeniową (o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury na lata 2021–2027).

Udział partnerów społecznych spoza administracji w składzie Komitetu uwzględnia m.in. przedstawicieli uczelni wyższych i jednostek naukowo-badawczych, przedstawicieli sektora rybackiego, przedstawicieli organizacji pozarządowych działających w obszarze ochrony środowiska, przedstawicieli podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, równouprawnienia płci i niedyskryminacji (Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania oraz Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, realizujących politykę rządu w tym zakresie i czynnie współpracujących z organizacjami społecznymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych oraz działającymi w zakresie równego traktowania, przeciwdziałania dyskryminacji, realizacji zasady równego traktowania ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, religię, wyznanie, światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną).

Kolejną płaszczyzną na której realizowana jest zasada partnerstwa jest funkcjonujący w Polsce **Komitet do spraw Umowy Partnerstwa**, umocowany w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Jego zadaniem jest wsparcie koordynacji wykorzystania środków europejskich zgodnie z przyjętymi przez Polskę zobowiązaniami. W skład Komitetu wchodzi przedstawiciele strony rządowej, samorządowej oraz partnerów społecznych i gospodarczych na zasadach pełnoprawnych członków (każda ze stron stanowi 1/3 składu Komitetu). Ze strony partnerów społecznych i gospodarczych zasiadają w nim przedstawiciele organizacji związkowych i organizacji pracodawców reprezentatywnych w rozumieniu krajowej ustawy o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego przedstawiciele organizacji pozarządowych wskazanych przez Radę Działalności Pożytku Publicznego, przedstawiciele izb gospodarczych oraz środowiska akademicko-naukowego. Skład tego gremium ma zapewnić zrównoważony liczebnie udział poszczególnych grup w podejmowaniu uchwał oraz jak najwyższą efektywność ich pracy. Partnerzy debatuje nad efektami realizacji programów UP w oparciu o dostarczane wyniki monitoringu oraz ewaluacji, opiniują decyzje dotyczące wdrażania funduszy perspektywy finansowej na lata 2014-2020 i 2021-2027. Uczestnikami spotkań Komitetu są także przedstawiciele KE.

W ramach Komitetu funkcjonuje Podkomitet do spraw rozwoju partnerstwa poświęcony budowie relacji partnerskich i doskonaleniu wdrażania tej zasady. W skład Podkomitetu wchodzi przedstawiciele strony rządowej i samorządowej, jak i partnerów społecznych, gospodarczych i społeczeństwa obywatelskiego (na poziomie 40%) zaś posiedzeniami Podkomitetu kieruje przedstawiciel spoza administracji. Do zadań Podkomitetu należy m.in. monitorowanie realizacji zasady partnerstwa w ramach wdrażania UP i programów służących jej realizacji, organizowanie spotkań i warsztatów poświęconych zagadnieniom promowania zasady partnerstwa oraz obywatelskich postaw w ramach realizacji UP, wypracowanie propozycji działań podnoszących efektywność realizacji programów UP oraz propozycji kompleksowego systemu monitorowania i oceny efektywności interwencji dla tych obszarów. Członkowie Podkomitetu debatuje także nad innymi instrumentami europejskimi, np. dedykowanym zwalczaniu skutków pandemii COVID-19. Członkowie Podkomitetu włączeni

zostali również w proces uzgadniania treści projektu programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa, która w ramach krajowej procedury legislacyjnej poddana została konsultacjom społecznym w ramach których wykorzystano m.in. narzędzie wysłuchania publicznego.

7. Komunikacja i widoczność

Informowanie o programie Fundusze Europejskie dla Rybactwa stanowi element krajowego systemu komunikacji marki Fundusze Europejskie. Działania komunikacyjne prowadzone są przez IZ we współpracy z IP, instytucjami europejskimi, krajowymi i regionalnymi oraz partnerami społeczno-gospodarczymi i beneficjentami. Koordynatorem programowym jest z-ca Dyrektora DPT w MRiRW, odpowiedzialny za promocję, który współpracuje z Koordynatorem Krajowym oraz bierze udział w spotkaniach Europejskiej Sieci ustanowionej na podstawie art. 48(3) RWP.

Działania komunikacyjne dla operacji obejmujących inwestycje rzeczowe lub zainstalowanie zakupionego sprzętu o wartości powyżej 100 000 euro przewidują obowiązek umieszczenia, niezwłocznie po rozpoczęciu fizycznej realizacji operacji, trwałych tablic informacyjnych lub tablic pamiątkowych w sposób wyraźnie widoczny dla społeczeństwa, które przedstawiają symbol Unii zgodnie z parametrami technicznymi określonymi w załączniku IX do RPW. W przypadku pozostałych operacji przewidziane zostały obowiązki, o których mowa w art. 50(1)(d-e) RWP.

Szczegóły założeń systemu komunikacji znajdują się w Strategii komunikacji Funduszy Europejskich 2021-2027, która doprecyzowuje wkład programu w komunikację o EFMRA.

Działania komunikacyjne mają na celu:

- aktywizację do korzystania ze środków EFMRA,
- informowanie ogółu społeczeństwa o celach, podejmowanych działaniach i oczekiwanych efektach programu,
- przekazywanie informacji na temat otrzymanego wsparcia z UE, w tym poprzez podkreślenie roli i wartości dodanej wkładu UE,
- wsparcie w realizacji projektów.

W komunikacji nacisk położony jest na wykorzystanie potencjału komunikacyjnego beneficjentów i zaangażowanie ich w promocję EFMRA. Aby wesprzeć beneficjentów w prowadzeniu promocji projektów, opracowano m.in. przewodnik i wzory grafik do pobrania.

Działania informacyjno-promocyjne skierowane są do: beneficjentów (potencjalnych i faktycznych) w tym właścicieli i armatorów statków rybackich, rybaków, przedsiębiorców działających w sektorze rybackim, instytutów badawczych oraz organizacji naukowych zajmujących się rybactwem, RLGD, ogółu społeczeństwa czyli odbiorców rezultatów (pośredni i bezpośredni), użytkowników powstałej infrastruktury, mediów.

Działania komunikacyjne mogą być prowadzone za pośrednictwem takich kanałów komunikacji, które przynoszą najlepsze efekty, biorąc pod uwagę grupę docelową, planowany zasięg terytorialny oraz nakład kosztów. Priorytetowymi kanałami są:

- Internet, media społecznościowe (kanały własne oraz kampanie w kanałach płatnych),
- komunikacja naborowa za pomocą ogłoszeń publikowanych na stronach IP, w wyszukiwarce dotacji i na stronie programu oraz w mediach społecznościowych IZ i IP,
- media o szerokim zasięgu (telewizja, radio, prasa, Internet),
- wydarzenia informacyjne i promocyjne,
- spotkania, szkolenia, warsztaty, konferencje, seminaria, konkursy, wizyty studyjne, konferencje prasowe,
- publikacje i materiały audio-wideo prezentujące efekty zrealizowanych projektów i zachęcające do ubiegania się o dofinansowanie,
- serwis internetowy programu i portal Funduszy Europejskich umożliwiający dostęp do aktualnych informacji o programie, jego celach i realizowanych projektach, czy dostępnych możliwościach finansowania. Publikowane będą zaproszenia do składania wniosków o dofinansowanie, oraz wykazy operacji wybranych do wsparcia,
- sieć PIFE.

Działania komunikacyjne podlegają stałej ocenie i monitoringowi pod kątem ich jakości, trafności w realizacji celów komunikacyjnych i skuteczności w dotarciu do grup docelowych. Służą temu m.in. bieżące badania ankietowe, badania jakościowe, analizy użyteczności. Ewaluacja obejmuje monitorowanie osiągania założonych celów i wskaźników. W okresie wdrażania programu w ramach oceny realizowane będą badania społeczeństwa polskiego pod kątem oceny wiedzy i świadomości oraz rozpoznawalności EFMRA i dostarczenia rekomendacji dla prowadzonych działań. Monitoring i ocena obejmuje takie wskaźniki jak: liczba

ogólnopolskich, lokalnych lub regionalnych imprez poświęconych tematyce rybackiej, w których będą brali udział przedstawiciele instytucji wdrażających program, liczba uczestników form szkoleniowych dla beneficjentów, czy liczba odwiedzin portalu informacyjnego/serwisu internetowego.

Szacunkowy budżet na realizację działań informacyjnych i promocyjnych przez IZ i IP wynosi 5 571 428,57 euro, w tym 3 900 000 euro z EFMRA. Kwoty w podziale na dany rok, grupy docelowe oraz cele określone są w rocznych planach.

8. Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami

Tabela 14: Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami		
Planowane stosowanie art. 94 i 95 CPR	TAK	NIE
Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe i stawki ryczałtowe w ramach priorytetu zgodnie z art. 94 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (jeżeli tak, proszę wypełnić aneks 1)	☒	☐
Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o finansowanie niepowiązane z kosztami zgodnie z art. 95 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (jeżeli tak, proszę wypełnić aneks 2)	☐	☐